

Το σκηνικό αλλάζει...

Όπως διατυπώνουν στις (συχνά απροκάλυπτα κυνικές) αναλύσεις τους οι ειδήμονες για τις χρηματιστηριακές εξελίξεις, οι δείκτες του χρηματιστηρίου ευδοκιμούν και «εκτινάζονται» όταν επικρατεί ένα πνεύμα υποταγής των εργαζομένων στις αντεργατικές κυβερνητικές πολιτικές επιλογές. Δηλαδή όταν οι μαζικές απολύσεις των εργαζομένων γίνονται αδιαμαρτύρητα, όταν οι μισθοί και τα μεροκάματα καθελώνονται για μεγάλα χρονικά διαστήματα στα κατώτατα όρια χωρίς να δημιουργούνται κοινωνικές αντιδράσεις και όταν τα κοινωνικά κεκτημένα του εργατικού κινήματος της προηγούμενης περιόδου περιορίζονται διαρκώς με την εξασφαλισμένη αφασική σιωπή της κοινωνικής βάσης. Τότε οι εκσυγχρονιστές, νέο- ή σοσιαλ-φιλελεύθεροι υπουργοί χαμογελούν αυτάρεσκα, περήφανοι για τις επιτυχίες και τα ρεκόρ των «ονομαστικών» μεγεθών και δεικτών.

Ένα χρόνο μετά από την εκλογή της, η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ αντιμετωπίζει τη μεγαλύτερη μέχρι σήμερα κρίση στο εσωτερικό της, καθώς τα αδιέξοδα της νεοφιλελεύθερης πολιτικής γίνονται ολοένα και πιο ορατά. Οι χρόνια πλέον καθηλωμένοι δείκτες του χρηματιστηρίου καταρράκωσαν αμετάκλητα τη γκλαμουράτη χαμογελαστή εικόνα των σοσιαλφιλελεύθερων Σημιτικών υπουργών, μαζί με το γκρέμισμα της μαζικής αυταπάτης για μια χωρίς κόπο, μαγική, γρήγορη οικονομική άνοδο που καλλιεργήθηκε σε μεγάλα κοινωνικά στρώματα. Η κοινωνική δυσaréσκεια και η δυσφορία των εργαζομένων φανερώνεται σε κάθε περίπτωση, ενώ εκδηλώνονται ήδη διάσπαρτα, (αλλά με μαχητική και ανανεωμένη διάθεση) τα πρώτα σκιρτήματα ενός μαχητικού απεργιακού κινήματος (οικοδόμοι, εργαζόμενοι στα μέσα ενημέρωσης, στη κοινωνική ασφάλιση, συνταξιούχοι, άνεργοι, αδιόριστοι). Όλα τα σημάδια δείχνουν ότι η επερχόμενη μάχη για το ασφαλιστικό δεν θα είναι σε καμία περίπτωση άλλος ένας εύκολος περίπατος για τους τεχνοκράτες του εκσυγχρονισμού.

Ακόμη πιο σημαντική και ελπιδοφόρα για το σύνολο του εργατικού κινήματος είναι η συστηματική πλέον συμμετοχή στις απεργιακές κινητοποιήσεις των οικοδόμων μεταναστών που δουλεύουν στα εργοτάξια των μεγάλων κατασκευαστικών εταιρειών ενώ από την άλλη μεριά η πολιτική συνειδητοποίηση τους, φαίνεται να κάνει τα πρώτα, μικρά αλλά σταθερά της βήματα (κινητοποιήσεις των ίδιων των μεταναστών για το μεταναστευτικό νομοσχέδιο). Τα σημάδια αυτής της αντιστροφής του κλίματος προβληματίζουν όλο και περισσότερο τη κυβέρνηση και εντείνουν την νευρικότητα και τις εσωτερικές τριβές των αντιμαχόμενων εσωκομματικών παρατάξεων αλλά και την σύγχυση στη κορυφή του κυβερνώντος κόμματος. Η σύγχυση κορυφώνεται καθώς ο εθνοπατριώτης, «κοινωνικά ευαίσθητος» Τσοχατζόπουλος κόπτεται τώρα για τον περιορισμό του τρελού χορού των εξωφρενικών εξοπλιστικών δαπανών και απειλεί με μισόλογα για αποκαλύψεις σχετικά με το πραγματικό προορισμό των κονδυλίων που έφυγαν από τις τσέπες του κεφαλαίου της πολυεθνικής βιομηχανίας των οπλικών συστημάτων (και φυσικά των τρωκτικών μεσαζόντων που λυμαινούνται στη περιφέρεια των στρατιωτικών και γενικότερα των κρατικών παραγγελιών). Όπως όλοι φυσικά αντιλαμβανόμαστε ο πραγματικός προορισμός των κονδυλίων αυτών δεν είναι άλλος από τις τσέπες του κεφαλαίου των πολυεθνικών και των κατασκευαστικών εταιρειών που έχουν στήσει τον άλλο τρελό χορό γύρω από τη μεγάλη ιδέα των Ολυμπιακών του 2004 και σε καμία περίπτωση η ενίσχυση των «κοινωνικά ασθενέστερων» στρωμάτων. Η διαμάχη όμως αυτή δίνει το πρόσχημα, στους μέχρι χθες χαρακτηριζόμενους σαν κοινωνικά ανάλητους Σημιτικούς εκσυγχρονιστές, να εξαγγείλουν κάποια κοινωνικά μέτρα και να προσπαθήσουν να εμφανίσουν ένα άλλο πρόσωπο ώστε να αντιστρέψουν τη συνεχιζόμενη κατρακύλα του κύρους και της εκλογικής τους απήχησης.

Ωστόσο τα περιθώρια των κυβερνητικών πολιτικών ελιγμών στενεύουν διαρκώς καθώς οι καθοριστικές ντιρεκτίβες χαράζονται όλο και περισσότερο στα διεθνή κέντρα συντονισμού

της Σύνταξης...

του καπιταλισμού. Την αλήθεια αυτή διαπιστώνουν πλέον όλα τα κοινωνικά στρώματα και η «φθορά» της αξιοπιστίας των πολιτικών απλώνεται στο σύνολο του πλήρως υποταγμένου στον νεοφιλελεύθερο καπιταλισμό πολιτικό κόσμο, όπως καταγράφουν επίμονα, χωρίς φυσικά και να διατυπώνουν τα αυτονόητα συμπεράσματα, οι αλληπάλληλες, κατά παραγγελία δημοσκοπήσεις της «κοινής γνώμης».

Ένα θλιβερό και κορυφαίο δείγμα αυτής της πολιτικής υποταγής στη «νέα τάξη» αποτελεί και το νομοσχέδιο περί «τρομοκρατίας» που έρχεται ταυτόχρονα για να δοκιμάσει τις διαθέσεις και τις ζωντανές αντιστάσεις του συνόλου της αριστεράς. Η οποιαδήποτε υπαρκτή και ζωντανή αριστερά άλλωστε αντιλαμβάνεται ότι μεσοπρόθεσμα θα αποτελέσει μοιραία τον στόχο των διατάξεων και των αστυνομικών μεθόδων που επιχειρεί να εισαγάγει ο τρομονόμος.

Τα πρώτα όμως σημάδια της εργατικής κινητικότητας συνδυάζονται ήδη με την αντιστροφή του κλίματος που έχει διαμορφωθεί από τις συνεχιζόμενες διεθνείς κινητοποιήσεις κατά της νεοφιλελεύθερης «παγκοσμιοποίησης» (Νίκαια, Πόρτο Αλέγκρε, πορεία των Ζαπατίστας στο Μεξικό) και αλλάζουν το σκηνικό και για την ελληνική επαναστατική (αλλά και την ευρύτερη) αριστερά. Η Γένοβα αποτελεί ήδη τον επόμενο στόχο-σταθμό στην οποία προσανατολίζεται σταθερά το σύνολο των οργανώσεων και των ανένταχτων αγωνιστών αλλά αποτελεί ταυτόχρονα και μια πρόκληση για μια ποιοτική αναβάθμιση του συντονισμού και την παγίωση επιτέλους μιας ανοιχτής συνεργασίας χωρίς τους απωθητικούς μικροπολιτικούς υπολογισμούς των διαφόρων μικρογεσιών. Μέσα σε αυτό το γενικότερο κλίμα έγινε και το ιδρυτικό συνέδριο της ΔΕΑ που ελπίζουμε, χάρις στην προηγούμενη εμπειρία και την διαπαιδαγώγηση των αγωνιστών που συμμετέχουν, να συμβάλλει θετικά στις διεργασίες συνεργασίας και συσπείρωσης των οργανώσεων της επαναστατικής αριστεράς.

Οι εξελίξεις στη Τουρκία με τις μεγάλες εργατικές κινητοποιήσεις και τη συνεχιζόμενη απεργία πείνας των πολιτικών κρατουμένων έρχονται να δώσουν άλλη μια εικόνα των αδιεξόδων του νεοφιλελεύθερου μοντέλου. Από την άλλη πλευρά οι διαρκείς συγκρούσεις στη Παλαιστίνη, στο Κοσσυφοπέδιο και στη Μακεδονία, επιβεβαιώνουν και μας υπενθυμίζουν διαρκώς, την πλήρη αδυναμία των λύσεων των εθνικών ζητημάτων της αυτοδιάθεσης των λαών και των εθνικών μειονωτήτων που επιβάλλονται από τους ιμπεριαλιστικούς στρατιωτικούς σχεδιασμούς με βάση τη προάσπιση των συμφερόντων του κεφαλαίου και των αστικών τάξεων.

Όπως πάντοτε έγινε στο παρελθόν στις περιόδους ανόδου των κινημάτων, οι νέοι αγωνιστές αναζητούν την έμπνευση και τα ιδεολογικά στηρίγματα τους ανατρέχοντας στις μεγάλες ιστορικές μορφές και ξαναδιαβάζοντας τις κορυφαίες ιστορικές στιγμές του εργατικού κινήματος. Η Παρισινή Κομμούνα και οι ανώνυμοι εργάτες κομμουνάροι που την υπερασπίστηκαν με τη ζωή τους πριν από 130 χρόνια, παραμένουν πάντοτε μια τέτοια πηγή έμπνευσης και πιστεύουμε ότι θα παραμείνουν ένα σταθερό σημείο αναφοράς και για τους νέους επαναστάτες που θα οδηγήσουν τους αγώνες που έρχονται.

Πόσο «πρόβλημα» θέτουν οι συντάξεις;

του Τάσου Αναστασιάδη

Κανένα «πρόβλημα» με τις συντάξεις δεν υπάρχει, υποστηρίζει ο συγγραφέας εδώ. Απλώς πρόκειται για μια ταξική πολιτική. Το ασφαλιστικό νομοσχέδιο φιλοδοξεί να μεταφέρει ένα τμήμα του εργατικού μισθού, από την εργατική τάξη, εργαζόμενη και συνταξιοδοτημένη, προς την αστική τάξη.

Υπάρχει άραγε ένα «πρόβλημα» με τις συντάξεις; Από μια άποψη, ναι: υποκειμενικά το ξέρουν οι συνταξιούχοι, ότι δηλαδή το εισόδημά τους, ήδη άθλιο, έχει την τάση τα τελευταία χρόνια να συρρικνώνεται ακόμα περισσότερο. Το ξέρουν και οι εργαζόμενοι, που βλέπουν τα τελευταία χρόνια, μέσω της διάλυσης των εργασιακών ρυθμίσεων, να απομακρύνεται η ελπίδα να ξεφύγουν κάποτε, σαν «απόμαχοι της εργασίας», από το καζάνι της καπιταλιστικής δουλείας. Είτε γιατί θα έχουν ήδη φθαρεί φυσικά, είτε γιατί αναγκάζονται να δουλεύουν ανασφάλιστοι, είτε γιατί η υποσχόμενη σύνταξη που θα πάρουν δεν είναι δυνατόν να τους επιτρέψει την επιβίωση. Αυτό το πρόβλημα το ξέρουν ακόμα και οι «ειδικοί», έως και οι κατ' επάγγελμα αντεργατικοί, γιατί τα στοιχεία τους δεν μπορούν να μην το καταγράψουν. Έτσι, για παράδειγμα, η τελευταία έκθεση του ΟΟΣΑ για το ασφαλιστικό στην Ελλάδα (δημοσιεύτηκε το 1997) διαπιστώνει ότι «οι βασικές συντάξεις αντιπροσωπεύουν λιγότερο από το ήμισι του μέσου μισθού». «Το ποσοστό αυτών που παίρνουν την ελάχιστη σύνταξη αυξήθηκε από το 14% του συνόλου το 1974 σε σχεδόν 60% το 1985 και 70% σήμερα». Υπάρχει «μείωση σε πραγματικούς όρους της ελάχιστης σύνταξης από το 1990 και μετά», αλλά και των «μέσων βασικών συντάξεων», οι οποίες «μειώθηκαν στο σύνολό τους κατά 20% σε πραγματικούς όρους».

Αυτή η εξαθλίωση των συνταξιούχων, δηλαδή η συρρίκνωση ενός τμήματος του εργατικού μισθού, ασφαλώς αποτελεί πρόβλημα, με την κυριολεξία της λέξης. Αυτό το πρόβλημα θα μπορούσε και θα έπρεπε να συζητηθεί. Πώς να αποκατασταθεί το πραγματικό εισόδημα των συνταξιούχων, ιδιαίτερα των χαμηλότερων, από τις απώλειες των τελευταίων χρόνων; Πώς να βελτιωθεί το

όλο σύστημα, έτσι ώστε να εξασφαλίζει ασφαλιστικά τους εργαζόμενους από την ελαστικοποίηση που έχει επέλθει με ό,τι επιπτώσεις έχει, ως απειλή, στο συνταξιοδοτικό τους μέλλον;

Ωστόσο, οι κυβερνώντες, με την ταμπέλα του «σοσιαλιστή», αυτά δεν τα θεωρούν καθόλου πρόβλημα. Όλη τους το ιδεολογικό μένος στρέφεται προς κάτι άλλο: ότι δήθεν υπάρχει «πρόβλημα» με τα ταμεία, ότι υπάρχουν «ελλείμματα», ότι η «βιωσιμότητα» του συστήματος κινδυνεύει. Το πολιτικό συμπέρασμα είναι απλό: να συρρικνωθούν και άλλο οι συντάξεις, να δυσκολέψουν περαιτέρω οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης, για να «εξοικονομηθούν» πόροι για τα ταμεία. Παρ' ό,τι γελοία, τα επιχειρήματα της ιδεολογικής επίθεσης έχουν μια εμβέλεια και για αυτό πρέπει να απαντηθούν. Ας τα δούμε.

Μπακαλική

120 τρισεκατομμύρια δραχμές λέει -δηλαδή λέει η εισήγηση του υπουργείου εργασίας-, θα είναι το «έλλειμμα» του «ασφαλιστικού συστήματος» (εννοούν του συνταξιοδοτικού) σε 20-25 χρόνια. Ένα τέτοιο τρομερό «έλλειμμα» -τρεις φορές το ετήσιο ΑΕΠ- δεν μπορεί να αντέξει -υπονοείται. Θα «τινάξει στον αέρα τα ταμεία» και τη «βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος» -τόσον καιρό μας βομβαρδίζουν με αυτά τα ΜΜΕ. Η πρόταση, λοιπόν, μιας κυβέρνησης που θέλει να είναι «υπεύθυνη» δεν μπορούσε παρά να είναι εξίσου ριζική -όπως και είναι πράγματι.

Όμως, για να αρχίσουμε από το τέλος, η ίδια η κυβερνητική εκτίμηση για τη μεταρρύθμισή της, που θα «ενισχύσει τη βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος», στερείται σοβαρότητας, ακόμα και για μια πρώτη πρόχειρη ματιά. Πράγματι, αν εφαρμοστεί, τότε θα μπορέσει -λέει- να «εξοικονομήσει

Το «έλλειμμα» ε-
πομένως που μας
σερβίρεται, από
κάθε άποψη
είναι μια καθαρά
ιδεολογική
έννοια
που, επειδή πα-
ραπέμπει στην
ατομική και στην
ταμειακή
λογιστική, μετα-
τίθεται σαν να
μπορούσε
να ισχύσει και
στο επίπεδο της
κοινωνίας -όπου
δεν το μπορεί.

περίπου 21 τρισεκατομμύρια δραχμές». Όμως, δεν χρειάζεται να έχει εντριφίσει κανείς σε ανώτερα μαθηματικά, για να καταλάβει ότι, αν πράγματι υπάρχει πρόβλημα, τότε η «εξοικονόμηση» αυτή καθόλου δεν αρκεί. Αριθμητικά είναι περιθωριακή (κάπου 17,5%): τί θα γίνει με το υπόλοιπο «έλλειμμα», των 100 τρισεκατομμυρίων δραχμών; Δεν ανησυχεί η κυβέρνηση και οι άλλοι «ειδικοί» με αυτό; Δεν μπορεί να μην το πήραν χαμπάρι -οι ίδιοι άλλωστε το μετέφρασαν και χρονικά: αφού το βάθος χρόνου της «βιωσιμότητας» που επιλέγουν να «ενισχύσουν» είναι 20 με 25 χρόνια «περίπου», δηλαδή πολύ μικρότερο και από μια «γενιά». Μήπως είναι μόνο μια αρχή και θα πρέπει να ακολουθήσουν άλλες (έξι περίπου) ανάλογες «ασφαλιστικές μεταρρυθμίσεις» (για να πιάσουμε το 100% και να λυθεί το «έλλειμμα»); Μήπως είναι απλώς μπαλώματα (όπως το θέλουν οι φιλελεύθεροι) και μάλιστα ανώφελα σκληρά -και άρα άχρηστα;

Ας αναρωτηθούμε, καταρχήν, για αυτά τα 120 τρις, δηλαδή το «300% του ΑΕΠ». Το ποσό αυτό, πάντως, αν συγκρίνουμε με τις εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ στην ειδική του έκδοση για το ασφαλιστικό στην Ελλάδα πρέπει να είναι κάτι που να αυξομειώνεται τρομερά εύκολα: ο ΟΟΣΑ τότε (το 1997) το εκτιμούσε σε 196%, ενώ διαβάζουμε στην Καθημερινή

(22/4/2001) ότι άλλες χώρες μπορεί να έχουν ακόμα μεγαλύτερο (όπως οι Γερμανία 215 ή το Βέλγιο 205). Όμως, η αυξομείωση αυτή επίσης είναι πολύ εύκολη όχι μόνο χρονικά, αλλά και υπολογιστικά, γιατί εξαρτάται από τις παραμέτρους του υπολογισμού: ο ίδιος ο ΟΟΣΑ στην ίδια έκθεση έκοβε στη μέση το «έλλειμμα» αυτό (στο 110!), με την υπόθεση ότι ένα τμήμα της κρατικής επιδότησης ήταν εν είδη εργοδοτικής εισφοράς (αφού πράγματι οι δημόσιοι υπάλληλοι το κράτος έχουν εργοδότη!). Πέρα από την αριθμητική αυτή ελαστικότητα, το τελευταίο όμως δείχνει κάτι πιο ουσιαστικό: ότι «έλλειμμα» δεν είναι μια έννοια τόσο καθαρή ή τόσο προφανής όσο προσπαθεί να μας πείσει η άρχουσα ιδεολογία.

Και, πράγματι, πώς μπορεί να είναι «ελλειμματικό» ένα συνταξιοδοτικό σύστημα, σε μια ολόκληρη χώρα; Ένα συγκεκριμένο ταμείο είναι σαφές πως μπορεί να είναι «ελλειμματικό», αφού τα έσοδά του μπορεί να είναι μικρότερα από τα έξοδά του. Αυτό, για παράδειγμα, συμβαίνει με ταμεία μικρού εύρους εργαζομένων, όταν για κάποιο λόγο αυτοί περιορίζονται (το NAT, για παράδειγμα, γνώρισε αυτή την κατάσταση αφότου οι εφοπλιστές συρρίκνωσαν τους έλληνες ναυτικούς για να βάλουν Πακιστανούς, κλπ., ανασφάλιστους). Όμως, αυτό που είναι λο-

γιστικό για ένα ταμείο δεν είναι λογιστικό στο σύνολό τους, ακόμα και αν προσθέταμε τα «ελλείμματα» όλα μαζί! Όχι γιατί -ενδεχομένως- μπορεί τα «ελλείμματα» του ενός ταμείου να αντισταθμίζονται από τα «πλεονάσματα» του άλλου, αλλά γιατί ακόμα και αν όλα μαζί άφηναν καθαρό «έλλειμμα», η «κάλυψη» του τελευταίου δεν είναι αναγκαστικά «ελλειμματική». Θα μπορούσε να είναι αν επιχειρείτο να κλείσει, π.χ., με τραπεζικό δανεισμό (γιατί θα πρόσθετε χρέη). Αλλά ο πιο προφανής τρόπος, που είναι η κρατική χρηματοδότηση, δεν είναι αυτομάτως «ελλειμματική»: στο κάτω-κάτω το κράτος επίσης χρηματοδοτεί πράγματα (π.χ. στρατό) από τα οποία κανένα έσοδο δεν έχει και κανείς δεν μετράει το «έλλειμμα» τους -συσσωρευμένο, κρυφό ή άλλο.

Αντίθετα, η κρατική χρηματοδότηση των συνταξιοδοτικών ταμείων, στο μέτρο τουλάχιστον που προέρχεται από αναλογική φορολόγηση, μπορεί να είναι ένα σημαντικό μέτρο αναδιανεμητικής πολιτικής (αντίθετα από τις εισφορές στην κοινωνική ασφάλιση, που είναι ανάλογες απλώς της εργασίας). Θεωρητικά, θα μπορούσε μάλιστα ολόκληρο το συνταξιοδοτικό σύστημα να «χρηματοδοτείται» μέσα από ένα τέτοιο κύκλωμα, δηλαδή μέσω φορολογίας: αυτό δεν θα το έκανε περισσότερο (ούτε λιγότερο!) «ελλειμματικό» (βλ. π.χ. Δανία). Η Ελλάδα, άλλωστε, όχι μόνο δεν φτάνει σε τέτοια, δανέζικα, πρότυπα, αλλά και βρίσκεται μάλλον στο άλλο άκρο: σύμφωνα με τη μελέτη του INE-ΓΣΕΕ, το «ελληνικό κράτος δεν χρηματοδοτεί ουσιαστικά το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, αφού δίνει μόνο 2%», σε αντίθεση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, όπως π.χ. «Γερμανία με 24%, Αυστρία 18%, Δανία 100%, Φιλανδία 45%» (βλ. Γ.Ρωμανιάς, Εποχή, 22/4/2001).

Τέλος, ακόμα και με στενά ταμειακά κριτήρια να κρινόταν το ζήτημα, ο ίδιος ερευνητής του INE εκτιμάει ότι σήμερα «θα υπήρχε πλεόνασμα 33 τρις δραχμών για τα επόμενα 50 χρόνια και όχι αναλογιστικό έλλειμμα που υπάρχει σήμερα και φθάνει τα 50 τρις δραχμές», αν η συνολική κρατική πολιτική, από το 1953 δεν είχε «αποστερήσει τα αποθεματικά του συστήματος». Σε αυτό θα μπορούσε ασφαλώς κανείς να προσθέσει και την (κλασική) ανασφάλιστη εργασία (μαύρη, μεταναστών), καθώς και τις κάθε τόσο

«αναπτυξιακές» πολιτικές με τις εξαιρέσεις εργοδοτών από την υποχρέωση καταβολής εισφορών, για να μην μιλήσουμε για την απλή και ευθεία εισφοροδιαφυγή (με πρωτάρχοντος του ίδιου του κράτους σαν εργοδότη!).

Το «έλλειμμα» επομένως που μας σερβίρεται, από κάθε άποψη είναι μια καθαρά ιδεολογική έννοια που, επειδή παραπέμπει στην ατομική και στην ταμειακή λογιστική, μετατίθεται σαν να μπορούσε να ισχύσει και στο επίπεδο της κοινωνίας -όπου δεν το μπορεί. Η ιδεολογική τρομοκράτηση για τα «ελλείμματα» δεν είναι άλλωστε παρά το πρώτο, απλοϊκό, «επιχείρημα». Επειδή δεν αντέχει στην πρώτη συζήτηση, για αυτό και η ιδεολογική επίθεση περνάει από το ανόητο επιφανειακό επίπεδο σε μια πιο μακρόχρονη, και υποτιθέμενα ουσιαστική, ανάγνωση: στην εξέλιξη των δημογραφικών τάσεων.

Καταστροφολογία

Αλλά και εδώ το πρώτο και εντυπωσιακό είναι πως η επίθεση ξεκινάει με μια ανατροπή του προφανούς: η βελτίωση των συνθηκών ζωής, περίθαλψης, υγείας, κλπ., βαπτίζεται ξαφνικά και κινδυνολογικά «γήρανση» του πληθυσμού. Στην πραγματικότητα, μπορεί ακριβώς το αντίθετο να συμβαίνει, γιατί η επέκταση του ορίου ζωής μπορεί, σε βελτιωμένες συνθήκες, να μεταφράζεται σε πιο ακμαία συγκρότηση του ανθρώπινου οργανισμού ακόμα και σε μεγαλύτερες ηλικίες (και μάλλον αυτό συμβαίνει!). Όμως, ας το αφήσουμε αυτό στην άκρη αποδεχόμενοι ότι υπάρχει «πρόβλημα», τουλάχιστον με την έννοια ότι με τη «γήρανση» του πληθυσμού περισσότεροι συνταξιούχοι θα πρέπει να τρουν από αναλογικά μικρότερο ενεργό πληθυσμό. Ποιό είναι το μέγεθος και ποιά η επίπτωση από αυτή την εξέλιξη;

Κατά πρώτον, όλοι οι ιδεολόγοι της ασφαλιστικής καταστροφής, σε ευθύ πηθικισμό της Παγκόσμιας Τράπεζας που έδωσε τη γραμμή το 1994, φροντίζουν να υπερβάλουν, να μεγαλοποιούν και να παραποιούν τα πράγματα. Έτσι, η «γήρανση του πληθυσμού» δεν είναι κάτι καινούργιο και, όμως, δεν σήμανε την ανάγκη διάλυσης των συντάξεων ή των ταμείων τους! Ακόμα και σε ό,τι σημαίνουν οικονομικά: για παράδειγμα, ο «λόγος εξάρτησης των ηλικιωμένων» (δηλαδή αριθμός των άνω των 65 ετών σε ποσοστό

του πληθυσμού ενεργής ηλικίας), που είναι ένας δείκτης του «*βάρους*» που αποτελούν οι ηλικιωμένοι, αναμένεται να «*επιδεινωθεί*» κατά τα επόμενα 30 χρόνια με ακριβώς τον ίδιο τρόπο που «*επιδεινώθηκε*» και στα τελευταία 40 χρόνια. Ήταν 12,3 το 1960, υπερδιπλασιάστηκε ως το 2000, όταν έγινε 25,5, ενώ θα απέχει πολύ από το να διπλασιαστεί κατά τα επόμενα 30 χρόνια, αφού δεν αναμένεται να ανέβει παρά στο 40,9 το 2030 (αν τουλάχιστον πιστέψουμε τις αναλύσεις του ΟΟΣΑ, βλ. *Ageing in OECD countries, A Critical Policy Challenge*).

Επιπλέον, συγκρίνοντας απλώς συνταξιούχους και εργαζόμενους, καμώνονται ότι ξεχνούν πως μια κοινωνία έχει να φροντίσει και άλλα στρώματα, π.χ. άρρωστους, παιδιά, κλπ.! Η παράλειψη αυτή δεν γίνεται τυχαία: απλώς φουσκώνει και δραματοποιεί την πραγματικότητα, εκμεταλλευόμενη το ότι τα παιδιά του baby boom (όσοι γεννήθηκαν στις δεκαετίες του '50 και '60) είναι σήμερα στην ενεργή τους ηλικία. Όμως, για να μετρηθούν τα «*βάρη*» του ενεργού πληθυσμού πρέπει να παρθούν υπόψη όλοι όσοι χρειάζονται φροντίδα, χωρίς οι ίδιοι να δουλεύουν! Αν πάρουμε λοιπόν το «*συνολικό λόγο εξάρτησης*» (όπου συμπεριλαμβάνονται ηλικιωμένοι και παιδιά), τότε μπορούμε να παρατηρήσουμε δύο πράγματα: πρώτον, η «*επιδείνωση*» των «*βαρών*» του ενεργού πληθυσμού δεν αναμένεται να είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακή (αφού από το 49 θα φτάσει στο 66 σε 30 χρόνια, πράγμα που άλλωστε δεν απέχει και πολύ από το 52 του 1960). Επιπλέον, όμως, ο ίδιος αυτός «*λόγος*» (το 66) δεν σημαίνει τίποτα το καταστροφικό: στα ίδια αυτά επίπεδα, ή και σε ανώτερα, όχι μόνο θα βρίσκονται μια σειρά από χώρες τότε, αλλά και είναι επίπεδα στα οποία επίσης βρίσκονταν ήδη στη δεκαετία του 1960 χώρες που καθόλου δεν είδαν -εξαιτίας αυτού- να «*τινάσσονται τα ταμεία τους στον αέρα*». Είναι η περίπτωση των ΗΠΑ, Γαλλία, Καναδάς, Αυστραλία, Ισλανδία, Ιρλανδία, Ολλανδία, Τουρκία (βλ. πάλι ΟΟΣΑ, *Ageing*).

Αλλά η δραματοποίηση και η καταστροφολογία δεν είναι μόνο στο μέγεθος και στους αριθμούς. Είναι και στην εμβέλεια, στη χρονική διάρκεια. Γιατί, συγκρίνοντας αλλαγές της ηλικιακής πυρμίδας που απέχουν 30 ή 50 χρόνια μεταξύ τους, δημιουργείται η

εντύπωση χάσματος ιδιαίτερα βαριού και σκληρού, που απαιτεί θυσίες, κλπ. Πράγμα τελείως ψεύτικο. Ακόμα και χωρίς τίποτα να πούμε για την άλλη πονηριά που συνίσταται στο ότι όλες οι προβλέψεις «*ξεχνούν*» να πάνε πιο πέρα χρονικά, επειδή ακριβώς μετά από 50 χρόνια όλες αυτές οι τάσεις αντιστρέφονται και από «*επιδείνωση*» θα έπρεπε να μιλήσουν και για «*βελτίωση*». Το σημαντικό είναι πως ακόμα και αν η «*δημογραφική επιδείνωση*» έχει τις διαστάσεις που μας παρουσιάζουν, ακόμα και τότε τίποτα το δραματικό, από οικονομική άποψη, δεν συνεπάγεται! Για παράδειγμα, ας πάρουμε τις προβλέψεις της μελέτης του ΟΟΣΑ για το πόσο δραματικά θα πρέπει να αυξηθούν οι συντάξεις: από το 12% του ΑΕΠ το 1990 θα πρέπει να εκτιναχτούν στο 23% του ΑΕΠ το 2050, μέσα σε 60 χρόνια. Όμως, η ίδια αυτή έκθεση, παρουσιάζοντας πόσο δραματικά έχει ήδη «*επιδεινωθεί*» το συνταξιοδοτικό, εξηγεί πως από το 1970 ως το 1990, δηλαδή μόνο μέσα σε 20 χρόνια, αυξήθηκαν οι συντάξεις από το 6% στο 12% του ΑΕΠ. Δεν χρειάζεται φιλοσοφία για να καταλάβει κανείς πως αυτό που γίνεται μέσα σε 20 χρόνια χωρίς να το πάρει κανείς ιδιαίτερα είδηση σαν τρομερό (δηλαδή να διπλασιαστεί το μερίδιο των συντάξεων στο ΑΕΠ), μπορεί επίσης να γίνει πάλι, και πιο ομαλά, μέσα σε 50 ή 60 χρόνια! Και ο λόγος είναι ότι στη μακριά αυτή περίοδο, οι ετήσιες αναγκαίες αλλαγές καταντούν περίπου ανεπαίσθητες! Με 1,3% ετησίως το 12 γίνεται 23 σε 50 χρόνια. Πράγμα που είναι ασφαλώς κατώτερο της αύξησης της παραγωγικότητας, ακόμα και στις περιόδους μιζέριας του καπιταλισμού. Δηλαδή, δεν συνεπάγεται καμία ιδιαίτερη «*θυσία*». Ίσα-ίσα (αν μάλιστα δεχτούμε ότι ο ενεργός πληθυσμός ταυτόχρονα περιορίζεται αριθμητικά -όπως μας λένε!) Σε τέτοια περίοδο κάλλιστα μπορεί το πραγματικό εισόδημα όλων των μισθωτών, εργαζόμενων και συνταξιούχων να αυξάνει συνεχώς, έστω και με ταυτόχρονη αύξηση της μεταφοράς εισοδήματος από τον ενεργό προς το συνταξιοδοτημένο πληθυσμό.

Δηλαδή, ακόμα και αν μείνουμε στο εσωτερικό μόνο του μισθού (αν δεν μιλήσουμε δηλαδή για κέρδη!), οι δημογραφικές εξελίξεις, όσο «*δραματικές*» και να είναι δεν συνεπάγονται την ανάγκη περικοπής ούτε

των, έστω αυξημένων, συντάξεων, αλλά ούτε και των πραγματικών καθαρών αποδοχών του ενεργού πληθυσμού. Η αύξηση της αναλογίας συνταξιούχοι/ενεργοί ασφαλώς σημαίνει την ανάγκη αύξησης του ποσοστού χρηματοδότησης των συντάξεων (άρα και της εισφοράς που αναλογεί σε κάθε εργαζόμενο), άσχετα από τον τρόπο που γίνεται η χρηματοδότηση αυτή (επί του μισθού, μέσω φορολόγησης, κλπ.). Αλλά αυτό τίποτα δεν έχει ούτε το συγκλονιστικά καινούργιο ή δραματικό ούτε και το ανατρεπτικό από την άποψη της ανάγκης και της δυνατότητας αύξησης του πραγματικού εισοδήματος (συνταξιούχου ή ενεργού), στο μέτρο της αύξησης της παραγωγικότητας.

Αλληλεγγύη με το... κεφάλαιο

Προς τί λοιπόν η επίθεση ενάντια στους εργαζομένους που ξεκίνησε η κυβέρνηση; Αν δεν υπάρχει πρόβλημα χρηματοδότησης των αυξημένων συντάξεων, εξαιτίας της αύξησης του συνταξιοδοτημένου πληθυσμού, αυτό σημαίνει ότι η περικοπή των συντάξεων που ετοιμάζεται είναι ένα (εργατικό) εισόδημα το οποίο αφαιρείται συνολικά από τον

εργαζόμενο πληθυσμό (είτε σαν μισθός είτε σαν σύνταξη -που είναι απλώς μια άλλη μορφή του). Καθώς, όμως, η φύση μισεί το κενό, το δημιουργούμενο αυτό εισόδημα, που αφαιρείται από τους εργαζομένους, δεν παύει να είναι υπαρκτό. Δηλαδή κάπου πάει. Και πράγματι, ως τώρα, δεχτήκαμε την αυθαίρετη αφαίρεση που συνίσταται στο να καμωνόμαστε ότι όλο το εισόδημα που παράγεται κατανέμεται μεταξύ μισθωτών και συνταξιούχων. Αυτό, όμως, δεν ισχύει. Το εισόδημα, ή το καθαρό προϊόν, που παράγεται σε μια χώρα, πριν μοιραστεί σε μισθούς και συντάξεις, είναι ήδη χωρισμένο σε μια άλλη, πιο θεμελιακή, ταξική, κατανομή. Είναι η κατανομή μεταξύ μισθού, όπου συμπεριλαμβάνονται και οι συντάξεις, και υπεραξίας (ή κέρδους).

Είναι αλήθεια ότι αυτή η καθαρή ταξική πολιτική δεν είναι διάφανη, στο μέτρο που ιδεολογικά μπορεί να περιπλέκεται, όχι μόνο από το βομβαρδισμό για τα «ελλείμματα», αλλά και από τη δομή και την ιστορία του ίδιου του ασφαλιστικού συστήματος. Δεν παύει, ωστόσο, να είναι βαθύτατα αντιδραστική, ακόμα και στις λεπτομέρειές της. Το εργατικό κίνημα δεν μπορεί να δεχτεί άλλη συρρίκνωση του εισοδήματός του και, σε κάθε περίπτωση, δεν είναι μέσω συρρίκνωσης που θα μπορούσαν να λυθούν διαχειριστικά προβλήματα. Δεν είναι, προφανώς, αφαιρώντας πόρους από το εργατικό εισόδημα (μισθούς και συντάξεις) και μεταφέροντάς τους προς τα κέρδη που μπορούν να λυθούν προβλήματα διαχείρισης του συνταξιοδοτικού συστήματος! Ίσα-ίσα, αν λάβουμε υπόψη μας την επιδείνωση του συνταξιοδοτικού εισοδήματος κατά τα τελευταία χρόνια (όπως το επιβεβαιώνει και ο ΟΟΣΑ), είναι ακριβώς το αντίστροφο που πρέπει να γίνει. Να εξασφαλιστεί μια αντίστροφη μεταφορά, δηλαδή έστω και μια απλή αποκατάσταση της σχέσης κερδών και μισθών. Σε τέτοιο μόνο πλαίσιο, όχι μιζέριας, αλλά εξασφάλισης του εργατικού (και συνταξιοδοτικού) εισοδήματος, θα μπορούσαν να ειδικωθούν τα επόμενα ζητήματα του τρόπου διαχείρισης του συστήματος.

Οι εξελίξεις στα Βαλκάνια

του Αντρέα Κλόκε

Θέσεις για το ζήτημα των Αλβανών στη Δημοκρατία της Μακεδονίας και στη νότια Σερβία.

Η υπεράσπιση του δικαιώματος για εθνική αυτοδιάθεση, που ανήκει στις αρχές του σοσιαλιστικού και επαναστατικού κινήματος από το συνέδριο της Β' Διεθνούς το 1896 στο Λονδίνο, δε σημαίνει ότι το εργατικό κίνημα και οι δυνάμεις του επαναστατικού μαρξισμού πρέπει να υποστηρίζουν πάντα ή «αυτόματα» την κρατική απόσχιση των περιοχών με εθνικά καταπιεσμένους πληθυσμούς αλλά το δικαίωμά τους να αποφασίζουν ελεύθερα γι' αυτό.

1) Οι πολεμικές συγκρούσεις, που ξέσπασαν πρόσφατα ανάμεσα στο UCPMB (Απελευθερωτικός Στρατός του Πρέσεβο, της Μεντβέντια και του Μπουγιάνοβατς) στη Νότια Σερβία και τον UCK (Εθνικός Απελευθερωτικός Στρατός- ΕΑΣ, όχι του Κόσοβο) που δραστηριοποιήθηκε στην περιοχή του Τέτοβο της Δημοκρατίας της Μακεδονίας (που στην Ελλάδα συνήθως ονομάζεται ΠΓΔΜ) και τις δυνάμεις ασφαλείας της Σερβίας και του μακεδονικού κράτους, σηματοδοτούν μια νέα φάση της ιστορικής αδικίας και καταπίεσης του αλβανικού λαού, παλαιότερα στο γιουγκοσλαβικό κράτος και τώρα στη νέα Γιουγκοσλαβία και τη Μακεδονία. Χωρίς στο ελάχιστο να έχουν υπόψη τους τη δημοκρατική θέληση του πλειοψηφικά αλβανικού πληθυσμού των περιοχών, οι ιμπεριαλιστικές δυνάμεις δεν είχαν αντίρρηση το Κοσσυφοπέδιο, η (βόρεια) Μακεδονία και άλλες περιοχές με μεγάλο ποσοστό αλβανικού πληθυσμού να προσαρτηθούν από το νέο γιουγκοσλαβικό κράτος (1912-13), που κυριαρχείτο από τους Σέρβους σε βάρος άλλων εθνών, με αποτέλεσμα να αφηθεί πάνω από το 50% των Αλβανών έξω από τα εδάφη του νεοϊδρυθέντος αλβανικού κράτους. Έτσι προγραμματίστηκε μια αδιάκοπη αλυσίδα βίαιης εθνικής καταπίεσης των Αλβανών που ζούσαν στη Γιουγκοσλαβία, η οποία μέχρι σήμερα δε σταμάτησε. Μετά την ήττα των γερμανικών στρατευμάτων κατοχής στο ΒΕ Παγκόσμιο Πόλεμο ο Τίτο προσάρτησε το Κοσσυφοπέδιο με στρατιωτική βία και από το 1948 μέχρι το 1966 το καθεστώς του Τίτο αντιμετώπισε τους Αλβανούς Κοσοβάρους ουσιαστικά ως πηγή κινδύνου, τυχόν υποστηρικτές της εχθρικής Αλβανίας του Ε. Χότζα και προδότες. Οι Αλβανοί Κοσοβάροι δεν πήραν ποτέ το στάτους μιας αυτόνομης ομόσπονδης δημοκρατίας όπως όλα τα άλλα μεγαλύτερα έθνη της γιουγκοσλαβικής ομοσπονδίας του

Τίτο. Το εθνικό ζήτημα των Αλβανών της Γιουγκοσλαβίας έμεινε έτσι άλυτο.

2) Είναι γνωστός ο τρόπος, με τον οποίο ο νέος πρόεδρος των σέρβων κομμουνιστών-σοσιαλιστών Σ. Μιλόσεβιτς κατάργησε την αυτονομία του Κοσσυφοπεδίου και της Βοϊβοδίνια προκαλώντας έτσι τη διάλυση όλης της γιουγκοσλαβικής ομοσπονδίας και ανοίγοντας τον κύκλο εθνικιστικού μίσους ιδιαίτερα των κυρίαρχων εθνών δηλαδή των Σέρβων και των Κροατών, ο οποίος οδήγησε στους καταστροφικούς πολέμους στα 1991-95 κάτω από τις συνθήκες της παλινόρθωσης του καπιταλισμού και των προσπαθειών της κομματικής και κρατικής γραφειοκρατίας να μετατραπεί σε αστική τάξη. Αυτή η διαδικασία χαρακτηρίστηκε και εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από αδιάντροπο ληστρικό πλουτισμό των κυρίαρχων κλικών και μια άνευ προηγουμένου εξαθλίωση των πλατύτερων στρωμάτων των εργαζομένων σε όλη την πρώην Γιουγκοσλαβία (με μόνη εξαίρεση τη Σλοβενία). Η νομιμοποίηση των μεταλλαγμένων, τώρα αστικών-δημοκρατικών κομμάτων, που στο μεγαλύτερο μέρος προέρχονται από την παλαιότερα κυρίαρχη γραφειοκρατία, απέναντι στα πλατιά στρώματα των εργαζομένων και των ανέργων κινείται σε χαμηλό επίπεδο. Αυτό ισχύει σίγουρα και για τη Δημοκρατία της Μακεδονίας.

Ανισότητα στο μακεδονικό κράτος

3) Όταν το 1991 η Μακεδονία ιδρύθηκε ως ανεξάρτητο κράτος, η τότε πολιτική ηγεσία των Σλαβομακεδόνων επεδίωξε να διευθετήσει το ολοφάνερο πρόβλημα της ειρηνικής συμβίωσης των εθνοτήτων της χώρας κάνοντας κάποιες παραχωρήσεις στις μειονότητες της χώρας, ορίζοντας όμως στα πρώτα άρθρα του Συντάγματος την πολιτεία ως κράτος των Σλάβων Μακεδόνων και διαφόρων μειονοτήτων. Έτσι ακόμα και τα νομικά δικαιώματα

των Αλβανών έμειναν ασαφή. Η γλώσσα των Μακεδόνων έγινε και η (μοναδική) γλώσσα του κράτους. Αν και σήμερα το Δημοκρατικό Κόμμα των Αλβανών του Τζαφέρι συμμετέχει στην κυβέρνηση, η πραγματική ισότητα των Αλβανών με τους Σλαβομακεδόνες σε κοινωνία και κράτος δεν επιτεύχθηκε. Οι Αλβανοί, που αποτελούν πιθανά το 35-40% του πληθυσμού και επομένως δεν μπορούν να θεωρούνται μια μειονότητα μεταξύ άλλων, εξακολουθούν να είναι αδικημένοι. Η ανεργία της χώρας συνολικά ανέρχεται στο 35-40% αλλά στους Αλβανούς στο 60%, στους νέους Αλβανούς στο 80%.

4) Το αλβανικό πανεπιστήμιο του Τέτοβο, που δημιουργήθηκε μετά το 1991 (αφού το ρατσιστικό καθεστώς του Μιλόσεβιτς στέρησε το πανεπιστήμιο της Πριστίνας από τους Αλβανούς), στην αρχή τέθηκε εκτός νόμου από το καθεστώς του Γκλιγκόροφ και ποτέ δεν αναγνωρίστηκε από το κράτος. Η εικόνα της εθνικής ειρήνης στη Μακεδομνία, που διαδόθηκε σκόπιμα και από τα δυτικά ΜΜΕ, πολύ λίγο έχει να κάνει με την πραγματικότητα. Οι κρατικοί θεσμοί και οι ένοπλες δυνάμεις ελέγχονται στην πράξη από τους Σλαβομακεδόνες. Η επίθεση του μακεδονικού στρατού στους αντάρτες του UCK (ΕΑΣ) στην περιοχή του Τέτοβο ήταν η πιο τρανή επιβεβαίωση αυτής της κατάστασης και δείχνει κάθε άλλο παρά την ισότητα των εθνοτήτων. Είναι αναμφισβητήτο ότι τα κόμματα και η πολιτική ηγεσία των Σλαβομακεδόνων έχασαν μετά το 1991 την ευκαιρία να κάνουν σαφή βήματα στην κατεύθυνση περισσότερης ισότητας. Αρκέστηκαν στη

διατήρηση της άσχημης κατάστασης επιδιώκοντας τη συναίνεση με τις δυτικές μεγάλες δυνάμεις, τη βοήθεια των οποίων το αδύναμο κράτος χρειάζεται για την επιβίωσή του. Με τη μεταβολή του Κοσσυφοπεδίου σε νατοϊκό προτεκτοράτο μετατράπηκε και το μακεδονικό κράτος από το ΝΑΤΟ σε προστατευόμενη ζώνη και χρησιμεύει κυρίως ως βάση των ιμπεριαλιστικών στρατευμάτων.

Η εμφάνιση του UCK (ΕΑΣ)

5) Το ότι οι εξελίξεις οδήγησαν τελικά στην έκρηξη βίαιων συγκρούσεων, δεν είναι επομένως καθόλου τυχαίο. Η σλαβομακεδονική ηγεσία επικαλείται το γεγονός ότι ο UCK (ΕΑΣ) της περιοχής του Τέτοβο οικοδομήθηκε και τροφοδοτείται από εισαγόμενες δυνάμεις του UCK (ΑΣΚ) του Κοσσυφοπεδίου. Μπορεί να είναι έτσι, ωστόσο δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο ΕΑΣ κατάφερε να στρατολογήσει κρυφά σε μικρό διάστημα εκατοντάδες αν όχι χιλιάδες νέους άντρες της περιοχής του Τέτοβο. Επίσης ήταν σε θέση να παρουσιαστεί ως νέο πολιτικό κόμμα των Αλβανών και να διοργανώσει διαδήλωση με τη συμμετοχή χιλιάδων ανθρώπων στο Τέτοβο. Ο ΕΑΣ και οι σε αυτόν προσκείμενες δυνάμεις έχουν γίνει με τον τρόπο αυτό σημαντικός παράγοντας του εσωτερικού πολιτικού σκηνικού του μακεδονικού κράτους και είναι ολοφάνερο ότι έχουν την υποστήριξη και τη συμπάθεια ενός μεγάλου μέρους των Αλβανών της χώρας.

6) Όλες οι προσπάθειες της κρατικής ηγεσίας να λύσουν αυτό το πρόβλημα με στρατιωτική βία, με το κλείσιμο των συνόρων της χώρας

με το Κοσσυφοπέδιο κλπ θα χειροτερεύσουν αναπόφευκτα την κατάσταση και θα οδηγήσουν στην παραπέρα απογοήτευση και στη σκλήρυνση της στάσης των Αλβανών. Αναγκαίο θα ήταν για την αποφυγή των συγκρούσεων τώρα και στο μέλλον η σλαβομακεδονική ηγεσία να έρθει σε ρήξη με τη λανθασμένη πολιτική της μετά το 1991 και να ξεκινήσει διαπραγματεύσεις με όλες τις πολιτικές δυνάμεις των Αλβανών της χώρας συμπεριλαμβανομένων όσων πρόσκεινται στον ΕΑΣ. Σημαντικές παραχωρήσεις της σλαβομακεδονικής πλευράς προς όφελος της πραγματοποίησης δημοκρατικών συνθηκών και της πλήρους ισότητας των Αλβανών είναι απαραίτητες.

Η καταπίεση στη νότια Σερβία

7) Το ίδιο ισχύει για την περιοχή του Πρέσεβο στη νότια Σερβία, όπου ο UCPMB συγκρούστηκε με σερβικά στρατεύματα. Και εκεί «εισάχθηκαν» δυνάμεις των ανταρτών (ή, όπως λέγεται, εξτρεμιστών ή τρομοκρατών) από το Κοσσυφοπέδιο, το πραγματικό πρόβλημα όμως έγκειται στη συνεχιζόμενη ιστορική και μετά το 1989 οξυμένη καταπίεση του αλβανικού πληθυσμού από τη ρατσιστική κρατική εξουσία. Το κείμενο των αλβανών ανταρτών (Διακήρυξη για την αποτροπή ένοπλων συγκρούσεων και για την επίλυση της κρίσης στο Πρέσεβο, στη Μεντβέντια και στο Μπουγιάνοβατς, Φεβ. 2001) καταγγέλει τη σερβική κρατική εξουσία για βίαιες και κατασταλτικές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του αλβανικού πληθυσμού κατά τις περασμένες δεκαετίες.

- Συγκεκριμένα καταγγέλει μεταξύ άλλων
- τη ρατσιστική διάκριση των Αλβανών από το κράτος
 - την αστυνομική και στρατιωτική καταπίεση, το σκοτωμό αλβανών αμάχων
 - το κάψιμο και την καταστροφή κατοικιών των Αλβανών κατά τον πόλεμο του Κοσσυφοπέδιου (1998-99)
 - τη χρήση σχολείων και οικονομικών εγκαταστάσεων ως στρατιωτικά στρατόπεδα και αστυνομικά τμήματα
 - την περιθωριοποίηση των Αλβανών στην τοπική αυτοδιοίκηση και την επιβολή μονόπλευρα σερβικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων στα σχολεία

- την προμελετημένη εγκατάλειψη της οικονομικής ανάπτυξης της περιοχής και την πλήρη έλλειψη πηγών πληροφορίας.

8) Η διακήρυξη τονίζει επίσης ότι:

- τα σύνορα ανάμεσα στην περιοχή του Πρέσεβο, της Μεντβέντια και του Μπουγιάνοβατς, που
- ανήκει στη Σερβία, και το Κοσσυφοπέδιο επιβλήθηκαν ενάντια στη θέληση του λαού
- ιδιαίτερα με την εφαρμογή του νέου σερβικού Συντάγματος του 1992 και τις επιπτώσεις του πολέμου του Κοσσυφοπέδιου χειροτέρευσε ακόμα περισσότερο η κατάσταση του αλβανικού πληθυσμού
- στην περιοχή συγκεντρώθηκαν σε μεγάλο βαθμό στρατεύματα και ορισμένα άτομα, που είναι υπαίτια εγκλημάτων πολέμου σε βάρος των Αλβανών Κοσοβάρων
- υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι τελικός στόχος είναι η εθνική εκκαθάριση της περιοχής
- η κατάσταση δε βελτιώθηκε μετά την ανατροπή του Μιλόσεβιτς.

9) Θα είναι μάλλον δύσκολο να αμφισβητήσει κανείς ότι η περιγραφή ανταποκρίνεται στην πραγματική κατάσταση. Η διακήρυξη απαιτεί διαπραγματεύσεις κάτω από διεθνή έλεγχο (ΝΑΤΟ ή ΟΗΕ) και την αποστρατιωτικοποίηση της περιοχής που να τεθεί υπό διεθνή στρατιωτικό έλεγχο. Εδώ φαίνονται καθαρά οι αυταπάτες της ηγεσίας του UCPMB στο ρόλο των ιμπεριαλιστικών δυνάμεων, με τη βοήθεια των οποίων ελπίζει να επιλυθούν τα προβλήματα του αλβανικού πληθυσμού της περιοχής. Ωστόσο η διακήρυξη έχει αναμφίβολα δίκιο όταν παρατηρεί: Το πρόβλημα του τελικού στότους θα πρέπει να επιλυθεί, όταν

θα έχει δημιουργηθεί μια δημοκρατική κοινωνία, που θα επιτρέψει στον πληθυσμό της περιοχής να αποφασίσει για τον εαυτό του.

Ο ρόλος του UCK του Κοσσυφοπεδίου

10) Στη Μακεδονία και στη νότια Σέρβια τίθεται, λοιπόν, με οξύτητα το ζήτημα της εθνικής αυτοδιάθεσης του αλβανικού πληθυσμού, που ποτέ στον 20ό αιώνα, ούτε στη σοσιαλιστική Γιουγκοσλαβία, δεν είχε τη δυνατότητα να καθορίσει ελεύθερα τον εαυτό του. Αυτή η παράλειψη των κρατικών ηγεσιών αποδεικνύεται τώρα πηγή διαρκούς έντασης. Είναι επίσης ολοφάνερο ότι τα κοινωνικά και εθνικά προβλήματα των Αλβανών της Δημοκρατίας της Μακεδονίας και της νότιας Σερβίας είναι στενά συνδεδεμένα με το ζήτημα της εθνικής αυτοδιάθεσης του Κοσσυφοπεδίου. Μετά το 1989 ο κατασταλτικός μηχανισμός του καθεστώτος του Μιλόσεβιτς είχε επιβάλει ένα σύστημα άπαρτχάιντ στο Κοσσυφοπέδιο. Η ένοπλη αντίσταση του UCK ενάντια σε αυτήν τη βάρβαρη καταπίεση στα 1997-98 ήταν απόλυτα δικαιολογημένη. Αυτή ήταν και η φάση, όταν οι διπλωμάτες του αμερικανικού και διεθνούς ιμπεριαλισμού αποκαλούσαν τον UCK τρομοκρατικό.

11) Με τις διαπραγματεύσεις του Ραμπουγέ η ένταση κλιμακώθηκε και το σκηνικό άλλαξε. Το καθεστώς του Βελιγραδίου άρχισε να διώχνει όλο τον αλβανικό πληθυσμό του Κοσσυφοπεδίου, ενώ ο αμερικανός και διεθνής ιμπεριαλισμός πήρε την τρομακτική καταπίεση των Κοσοβάρων ως πρόσχημα να τρομοκρατήσει με τους κτηνώδεις βομβαρδισμούς όλη τη νέα Γιουγκοσλαβία. Ο νατοϊκός ιμπεριαλισμός χρησιμοποίησε σε αυτήν τη φάση τον UCK ως πιόνι της πολιτικής του, αφού ο UCK στο Ραμπουγέ είχε υποταχθεί στους στόχους των ιμπεριαλιστικών δυνάμεων συμφωνώντας και με τους βομβαρδισμούς εγκαταλείποντας έτσι και το αίτημα για εθνική αυτοδιάθεση. Παρ' ολ' αυτά είναι μεγάλη υπερβολή η εκτίμηση ότι ο UCK και οι πολιτικές δυνάμεις, που προήρθαν απ' αυτόν αργότερα, και τώρα ο UCK (ΕΑΣ) αποτελούν απλά «πειθήνια όργανα» του διεθνούς ιμπεριαλισμού, μια άποψη που υποστηρίζουν εδώ και χρόνια τα επίσημα κόμματα της Αριστεράς (με ιδιαίτερο ζήλο το ΚΚΕ αλλά και ο ΣΥΝ) όπως και οι περισσό-

τερες εξωκοινοβουλευτικές ομάδες στην Ελλάδα.

Η ιμπεριαλιστική άρνηση της αυτοδιάθεσης

12) Ο πόλεμος του 1999 ναι μεν οδήγησε, τουλάχιστον προσωρινά, στο τέλος της αβάσταχτης καθυπόταξης των Κοσοβάρων από το σερβικό κράτος αλλά με την εγκαθίδρυση του νατοϊκού προτεκτοράτου όχι στην πραγματοποίηση της εθνικής αυτοδιάθεσής τους. Οι ιμπεριαλιστές τους αρνούνται το δικαίωμα να αποφασίσουν ελεύθερα και δημοκρατικά για την κρατική υπόσταση του Κοσσυφοπεδίου. Αυτή θα μπορούσε να είναι σύμφωνα με τη θέληση της συντριπτικής πλειοψηφίας του πληθυσμού προφανώς ή η κρατική ανεξαρτησία ή η ένωση με την Αλβανία (που βέβαια θα έμοιαζε με την πραγματοποίηση της «περιβόητης» «μεγάλης Αλβανίας»).

13) Επίμαχη και ασαφής παραμένει η εκμετάλλευση του σημαντικού φυσικού πλούτου της χώρας, κυρίως των ορυχείων της Τρέπτα. Με την υποχώρηση των σερβικών κατασταλτικών δυνάμεων έφυγε και ένα μεγάλο μέρος της σερβικής μειονότητας της χώρας. Εγιναν δολοφονικές επιθέσεις στον άμαχο πληθυσμό κυρίως των Σέρβων και των Ρόμα. Είναι απόλυτα αναγκαίο να προστατευθούν αποτελεσματικά όλα τα δικαιώματα αυτών των μειονοτήτων. Αυτό είναι απαραίτητο όχι μόνο για την ειρηνική συμβίωση όλων των ανθρώπων της χώρας ανεξάρτητα από την εθνότητα αλλά και για τη διεθνιστική προοπτική των λαών της πρώην Γιουγκοσλαβίας και όλων των Βαλκανίων. **Ο αγώνας των εργαζομένων για την ιδιοκτησία και τον έλεγχο των ορυχείων της Τρέπτα ενάντια στα σχέδια των ιμπεριαλιστών και των εκμεταλλευτικών πολυεθνικών θα μπορούσε να γίνει σημείο αφετηρίας για τον κοινό αγώνα των λαών ενάντια στην ιμπεριαλιστική κυριαρχία και στην καπιταλιστική παλινόρθωση αλλά και για την αποκλιμάκωση του εθνικιστικού μίσους σε όλες τις πλευρές.** Πάντως φαίνεται όλο και πιο καθαρά ότι η αλαζονεία των ιμπεριαλιστικών δυνάμεων είναι εμπόδιο για την πραγματοποίηση των στοιχειωδών δικαιωμάτων των Κοσοβάρων.

14) Οι ιμπεριαλιστικές δυνάμεις του NATO και κυρίως οι κυβερνήσεις των κοινοτικών ευρωπαϊκών χωρών ακολουθούν στην κρίση της Μακεδονίας και της νότιας Σερβίας τη

δική τους ως συνήθως απόλυτα κυνική πολιτική «σταθεροποίησης» και «ειρήνευσης», η οποία, όπως και στις περιπτώσεις της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης και του Κοσσυφοπεδίου, αφήνει άλυτα όλα τα κοινωνικά και εθνικά προβλήματα των λαών ή ακριβέστερα αφήνει πίσω της ένα αγεφύρωτο ρατσιστικό μίσος, σωβινιστικούς διαμελισμούς και τις από κάθε άποψη καταστροφικές επιπτώσεις της χρήσης των ιμπεριαλιστικών στρατιωτικών μηχανισμών. Ο σταθερός προσανατολισμός αυτής της πολιτικής συνίσταται στη συνεπή άρνηση του δικαιώματος των λαών για εθνική αυτοδιάθεση και στην επιβολή βραχυπρόθεσμων σχεδίων, συνήθως με την προσπάθεια να ενισχύονται οι κρατικοί μηχανισμοί σε βάρος των πληθυσμών και στην εξισορρόπηση του συσχετισμού δυνάμεων ανάμεσα στα νέα κράτη της πρώην Γιουγκοσλαβίας. Στις συγκεκριμένες περιπτώσεις ο διεθνής ιμπεριαλισμός υποστηρίζει αποφασισμένα τη νέα κυβέρνηση του Βελιγραδίου και την κρατική εξουσία της Μακεδονίας.

Τα συμφέροντα της Ελλάδας

15) Στην περιοχή των νότιων Βαλκανίων παίζουν ιδιαίτερο ρόλο τα ιμπεριαλιστικά συμφέροντα της Ελλάδας, της Ιταλίας και της Τουρκίας. Αντίθετα με την επιθετική και σωβινιστική πολιτική της κυβέρνησης του Α. Παπανδρέου από το 1993, η οποία επιχείρησε

να αποσταθεροποιήσει και να διαλύσει τη Δημοκρατία της Μακεδονίας με το οικονομικό εμπάργκο, σήμερα είναι φανερό ότι η υπόσταση του μακεδονικού κράτος ευνοεί την πολιτική της «ειρηνικής οικονομικής διείσδυσης» των νότιων Βαλκανίων από τη μεγαλύτερη ιμπεριαλιστική δύναμη της περιοχής, την Ελλάδα, αφού εμποδίζει το ενδεχόμενο της άμεσης σύγκρουσης των μεγαλύτερων γειτονικών κρατών (Ελλάδα, Σερβία, Βουλγαρία, Κοσσυφοπέδιο-Αλβανία). Απ' αυτήν την άποψη είναι ενδιαφέρον ότι οι κυβερνήσεις των χωρών της «Πολυεθνικής Ειρηνευτικής Δύναμης Νοτιοανατολικής Ευρώπης» (ΠΕΔ-ΝΕ), στην οποία συμμετέχουν η Ελλάδα, η Ιταλία, η Τουρκία, η Βουλγαρία, η Ρουμανία, η Αλβανία και η Δημοκρατία της Μακεδονίας, σκέφτονται σοβαρά να στείλουν στρατεύματα της «Βαλκανικής Ταξιαρχίας» στα σύνορα της Μακεδονίας με το Κοσσυφοπέδιο. Είναι φανερό ότι η αναδιανομή των «σφαιρών επιρροής» στα νότια Βαλκάνια βρίσκεται και πάλι σε πλήρη εξέλιξη.

16) Το περίφημο «απαρβιάστο των συνόρων» δεν αποτελεί παρά την ή απερίσκεπτη ή σκόπιμη υποστήριξη των συμφερόντων των πιο ισχυρών κρατών, που διατηρούν με στρατιωτική βία την κυριαρχία πάνω σε βαλκανικά εδάφη παλιότερων προσαρτήσεων, κατά κανόνα με την ευλογία της ιμπεριαλιστικής διπλωματίας. **Αν η κατάργηση όλων των κρατικών συνόρων, η οποία πρέπει να είναι ο τελικός στόχος του επαναστατικού εργατικού κινήματος, δεν είναι άμεσα εφικτή, το μόνο δημοκρατικό κριτήριο για τη χάραξη τους είναι η θέληση και οι «συμπάθειες» των ίδιων των πληθυσμών.** Το «απαρβιάστο των συνόρων» είναι εδώ και χρόνια σταθερό συστατικό μέρος της εξωτερικής πολιτικής των ελληνικών κυβερνήσεων και ανταποκρίνεται στα συμφέροντα της ελληνικής άρχουσας τάξης. Τα ρεφορμιστικά κόμματα της ελληνικής Αριστεράς, το ΚΚΕ και ο ΣΥΝ, που επίσης «ανησυχούν» για την «ασφάλεια» των συνόρων της Δημοκρατίας της Μακεδονίας και της Σερβίας, συμμορφώνονται έτσι πλήρως με την επίσημη πολιτική των ελίτ τόσο της Ελλάδας όσο και των μεγάλων καπιταλιστικών δυνάμεων.

Ποιά στάση απέναντι σε UCK και UCPMB;

17) Ο UCK και ο UCPMB καθοδηγούνται

από μικροαστικές-εθνικιστικές ηγεσίες, που τρέφουν αυταπάτες στο ρόλο των ιμπεριαλιστικών δυνάμεων. Οι δυνάμεις του επαναστατικού μαρξισμού δεν υποστηρίζουν τέτοιες οργανώσεις ούτε πολιτικά ούτε σχετικά με όλες τις ενέργειές τους. Αφουγκραζόμαστε και κατανοούμε όμως τις επιθυμίες του (στη συγκεκριμένη περίπτωση) αλβανικού πληθυσμού για πλήρη κοινωνική και δημοκρατική ισότητα, ιδιαίτερα στον αγώνα ενάντια στις καταπιεστικές κρατικές εξουσίες, που έχουν και την υποστήριξη του διεθνούς ιμπεριαλισμού. Ούτε ο UCK (EAS) δεν καλεί για την κρατική απόσχιση των κυρίως από Αλβανούς κατοικημένες μακεδονικές περιοχές, η οποία ούτως ή άλλως θα ήταν σήμερα δύσκολα πραγματοποιήσιμη. Κάθε λύση, που θα βασιζόταν στις αρχές της δημοκρατίας και της ισότητας και στην προσπάθεια μιας πραγματικής συμφιλίωσης των εθνοτήτων, θα ήταν προτιμότερη. Προϋπόθεση μιας τέτοιας λύσης θα είναι όμως η παραίτηση της σλαβομακεδονικής ηγεσίας από τη χρήση στρατιωτικής βίας και μελλοντικά η ανάπτυξη ενός ταξικά συνειδητοποιημένου εργατικού κινήματος που θα μπορέσει να εγγυηθεί την ουσιαστική πραγματοποίηση της ισονομίας και ισοπολιτείας ανάμεσα στις διάφορες εθνότητες.

Εθνική αυτοδιάθεση και σοσιαλιστική προοπτική

18) Η υπεράσπιση του δικαιώματος για εθνική αυτοδιάθεση, που ανήκει στις αρχές του σοσιαλιστικού και επαναστατικού κινήματος από το συνέδριο της Β' Διεθνούς το 1896 στο Λονδίνο, δε σημαίνει ότι το εργατικό κίνημα και οι δυνάμεις του επαναστατικού μαρξισμού πρέπει να υποστηρίζουν πάντα ή «αυτόματα» την κρατική απόσχιση των περιοχών με εθνικά καταπιεσμένους πληθυσμούς αλλά το δικαίωμά τους να αποφασίζουν ελεύθερα γι' αυτό. Συχνά ακούγεται στους κύκλους της (Ακρο-)Αριστεράς το επιχείρημα ότι ως διεθνιστές σοσιαλιστές και διεθνίστριες σοσιαλίστριες δεν πρέπει να υποστηρίξουμε και άλλες κρατικές αποσχίσεις, νέες αστικές ηγεσίες και γενικά τον εθνικισμό αλλά ότι πρέπει να αγωνιστούμε για τη σοσιαλιστική ομοσπονδία των Βαλκανίων. Αυτή η επιχειρηματολογία παραβλέπει όμως ότι οφείλουμε να ξεχωρίζουμε τον εθνικισμό των καταπιε-

στών από αυτόν των καταπιεσμένων.

19) Το εθνικό ζήτημα δεν μπορεί να είναι «ξεπερασμένο» όσο η εθνικιστική και ρατσιστική καταπίεση και η διάκριση εξακολουθούν να υπάρχουν. Γι' αυτό είμαστε υποχρεωμένοι να παίρνουμε ανεπιφύλακτα το μέρος των καταπιεζομένων λαών στον αγώνα για τα δικαιώματα και την απελευθέρωσή τους. Αυτό ισχύει κατ' αρχήν και ανεξάρτητα από το χαρακτήρα των εκάστοτε κυρίαρχων ηγεσιών των εθνικοαπελευθερωτικών αγώνων. Υποστηρίζουμε αυτούς τους αγώνες, χωρίς να είναι στο κέντρο της πολιτικής μας, ακριβώς γιατί ο στόχος της εθνικής απελευθέρωσης πολλές φορές δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσα στο πλαίσιο του καπιταλιστικού και ιμπεριαλιστικού συστήματος. Η ανατολική Ευρώπη και ειδικά τα Βαλκάνια ανήκουν στα σαφέστατα παραδείγματα γι' αυτήν την εκτίμηση.

20) Μετά την κατάρρευση του ανύπαρκτου σοσιαλισμού επανεμφανίστηκε επιτακτικά το εθνικό ζήτημα. Οι κυρίαρχες σταλινικές γραφειοκρατίες, που αποδείχθηκαν ανίκανες να εγγυηθούν την ισότητα των εθνών αλλά αντίθετα επέβαλαν επί δεκαετίες την πιο βάρβαρη εθνική καταπίεση, οδήγησαν τις ομοσπονδίες τελικά στην κατάρρευση και διάλυση. Έτσι δεν αποτελούν μόνο παράδειγμα προς αποφυγήν αλλά σημάδεψαν και τις εμπειρίες των ενδιαφερόμενων εθνών. Η κατάρρευση σε συνδυασμό με την αναπόφευκτη οικονομική κρίση και την δραματική οπισθοχώρηση του εργατικού κινήματος εθνικά και διεθνώς δημιούργησαν τις προϋποθέσεις να ηγηθούν αυτών των κινήματων εθνικιστικές και μικροαστικές ηγεσίες που επιδιώκουν χωρίς αρχές να τα καθυποτάξουν στα δικά τους συμφέροντα. Οι επαναστάτες μαρξιστές δεν πρέπει όμως να ξεχνούν ούτε στιγμή ότι η «ταξική πάλη είναι εθνική στη μορφή και διεθνική στο περιεχόμενό της». Χωρίς να στηριχτούμε στις επαναστατικές παραδόσεις του διεθνούς εργατικού κινήματος για το εθνικό ζήτημα δεν υπάρχει το παραμικρό περιθώριο να προωθήσουμε τη συναδέλφωση και την αλληλεγγύη ανάμεσα στους λαούς σαν απαραίτητη προϋπόθεση για την Βαλκανική Σοσιαλιστική Ομοσπονδία στα πλαίσια των Ενωμένων Σοσιαλιστικών Εθνών της Ευρώπης στην αρχή και παγκόσμια μεταγενέστερα.

Οι αναθεωρητές της Ιστορίας και οι αναθεωρητές της Αλήθειας

του Ν. Συμεωνίδη

Μια απάντηση σε άρθρο του περιοδικού ΣΤΙΓΜΑ

Στο τελευταίο φύλο του περιοδικού ΣΤΙΓΜΑ δημοσιεύθηκε το σύντομο άρθρο «Οι «αναθεωρητές» της ιστορίας» του συντρόφου Π.Μ. όπου γίνεται συνοπτικά κριτική σε διάφορες απόψεις για το θέμα της Γιουγκοσλαβίας. Ανάμεσα στα άλλα αναφέρεται ότι «Στη Γαλλία η LCR ζητούσε μετ' επιτάσεως να δοθούν όπλα στον UCK!». Ο συντάκτης του άρθρου θα πρέπει να μας δείξει μία απόφαση ή ανακοίνωση της LCR, και γενικότερα της 4ης Διεθνούς, που να ζητείται κάτι τέτοιο, ώστε να συζητάμε με βάση πραγματικά γεγονότα και όχι φαντασίες. Από εκεί και πέρα όμως, επειδή το Γιουγκοσλαβικό, και το θέμα των χωρών της Α. Ευρώπης γενικότερα, είναι σημαντικό θα θέλαμε να εκφράσουμε μερικές απόψεις γι' αυτό.

Το μεγαλύτερο λάθος των περισσότερων αναλυτών της Αριστεράς που ασχολούνται με τη Γιουγκοσλαβία είναι ότι προσπαθούν να πάρουν μια θέση γι' αυτήν αξιοποιώντας επιλεκτικά κάποια θέση από το ιδεολογικό οπλοστάσιο της και μη βλέποντας που τους οδηγεί αυτή πρακτικά.

Έτσι ορισμένοι, όπως η ΑΚΟΑ και ο ΣΥΝ, αντιμετώπισαν τις αποσχιστικές τάσεις στη χώρα αυτή και τους πολέμους που επακολούθησαν (Βοσνία, Κόσοβο) με μοναδικό κριτήριο το δικαίωμα αυτοδιάθεσης των εθνοτήτων δικαιώνοντας εκείνους που προωθούσαν αυτές τις αποσχίσεις. Δεν μπόρεσαν να δουν ποιοι και γιατί ήταν εκείνοι που τις προωθούσαν, για όλα έφταιγε γι' αυτούς ο μεγαλοσερβισμός του Μιλόσεβιτς, ούτε προβληματίστηκαν από το γεγονός ότι οι αντιδραστικότερες δυνάμεις της γης (ΗΠΑ, Ε.Ε. κλπ) στάθηκαν τόσο ενεργά στο πλευρό τους. Έτσι τόσο για τη Βοσνία όσο και για το Κόσοβο αρνιόταν να δουν ότι υπήρχε πιθανότητα ιμπεριαλιστικής στρατιωτικής επέμβασης, «πιάστηκαν στον ύπνο» όταν αυτή εκδηλώθηκε και δεν μπόρεσαν να παίξουν τον παραμικρό ρόλο στο ρωμαλέο κίνημα κα-

ταγγελίας της που αναπτύχθηκε. Δεν προβληματίστηκαν από την ταύτιση τους με ιδεολογικούς εκπροσώπους της «κοσμοπολίτικης» πτέρυγας της αστικής τάξης (Αδριανόπουλος, Μίχας, Σωμερίτης) που στη συνέχεια υποστήριξαν ανοιχτά και την ιμπεριαλιστική στρατιωτική επέμβαση. Τώρα με την ανατροπή του Μιλόσεβιτς επαναλαμβάνουν το ίδιο λάθος, βλέπουν μόνο τα αρνητικά του καθεστώτος που ανατράπηκε και δεν βλέπουν το ποιόν της πολιτικής ηγεσίας που το διαδέχθηκε στην εξουσία. Δεν αξιοποιούν τα διδάγματα από τις ανατροπές των αντίστοιχων καθεστώτων της Α. Ευρώπης (ΕΣΣΔ, Τσεχοσλοβακία, Α. Γερμανία) ή αρνούνται να δουν που οδήγησαν οι ανατροπές αυτές. Η αντιμετώπιση αυτή τους οδηγεί στο να βάζουν στο ίδιο επίπεδο καθεστώτα όπως του Μιλόσεβιτς με τον ιμπεριαλισμό που επεμβαίνει προσπαθώντας να ελέγξει, για γεωστρατηγικούς λόγους, τις χώρες αυτές, στο να μην βλέπουν τις επεμβάσεις παρά μόνο όταν αυτές πάρουν μια ωμή στρατιωτική μορφή και αποδυναμώνει, όπου βρίσκει απήχηση όπως π.χ. στις ιμπεριαλιστικές μητροπόλεις, το κίνημα ενάντια στην επέμβαση γιατί της δίνει, αντικειμενικά, μια μερική ηθική δικαίωση.

Μία άλλη πλευρά (ΚΚΕ κλπ.) ακολούθησε την αντιδιαμετρική, αλλά όχι λιγότερο εσφαλμένη λογική. Βλέποντας την ιμπεριαλιστική επέμβαση υποστήριξε άκριτα το καθεστώς Μιλόσεβιτς, με το συλλογισμό ότι «ο εχθρός του εχθρού μου είναι φίλος μου». Έτσι η πλευρά αυτή αρνήθηκε να δει προφανή γεγονότα όπως τις δολοφονίες αθώων ανθρώπων στη Βοσνία και στο Κόσοβο από παραστρατιωτικές συμμορίες (Αρκάν κλπ) που όπλισε το καθεστώς Μιλόσεβιτς, την καλλιέργεια ενός πνεύματος μισσαλοδοξίας μέσα στη Σερβία, τη βαθιά διαφθορά του καθεστώτος αυτού (κλοπές, δολοφονίες) και τη διαδικασία παλινόρθωσης του καπιταλισμού στη Γιουγκοσλαβία που προωθούσε. Έκλεισαν τα μάτια τους μπροστά στο δράμα

Το μεγαλύτερο λάθος των περισσότερων αναλυτών της Αριστεράς που ασχολούνται με τη Γιουγκοσλαβία είναι ότι προσπαθούν να πάρουν μια θέση γι' αυτήν αξιοποιώντας επιλεκτικά κάποια θέση από το ιδεολογικό οπλοστάσιο της και μη βλέποντας που τους οδηγεί αυτή πρακτικά.

των προσφύγων που δημιούργησε η καταστολή από τις δυνάμεις του Βελιγραδίου. Δεν προβληματίστηκαν ούτε από την συμπίεση μαζί τους στο θέμα αυτό πολιτικών της παραδοσιακής δεξιάς και μιας σειράς εξαιρετικά καθυστερημένων και αντιδραστικών στοιχείων (εκκλησία, εθνικιστές). Δεν μπόρεσαν να απαντήσουν στο ερώτημα γιατί τα καλύτερα στοιχεία του Γιουγκοσλάβικου προλεταριάτου (π.χ. οι εργάτες των ορυχείων) πρωτοστάτησαν στην εξέγερση κατά του καθεστώτος Μιλόσεβιτς (ανεξάρτητα από το ποιος τελικά επωφελήθηκε από αυτήν).

Βλέπουμε ότι και οι δύο αυτές μονόπλευρες απόψεις, παρά τις καλές προθέσεις αυτών που τις προωθούν παρουσιάζουν σημαντικά τρωτά σημεία και δεν αντέχουν στην κριτική. Η αλήθεια βρίσκεται κάπου ανάμεσα τους και ενσωματώνει στοιχεία και από τις δύο χωρίς να ταυτίζεται με καμιά από αυτές. Σε κάθε περίπτωση μια σωστή θέση πρέπει να βασίζεται στα παρακάτω στοιχεία:

Το πρώτο είναι η κατανόηση της φύσης των καθεστώτων αυτών. Όλες οι ηγεσίες των δημοκρατιών της πρώην Γιουγκοσλαβίας εκφράζουν τοπικές γραφειοκρατίες που προέκυψαν από την αυτόνομη οικονομική πορεία που ακολουθούσε η κάθε περιοχή. Κάθε μια από τις γραφειοκρατίες αυτές προσπαθούσε να ηγεμονεύσει στην περιοχή της και, ανάλογα με τη δύναμη της, να επεκτείνει την κυριαρχία της και σε άλλα εδάφη της χώρας. Ο στόχος όλων ήταν η παλινόρθωση του καπιταλισμού στην περιοχή που θα έλεγχαν και η μετατροπή τους στη νέα αστική τάξη. Επομένως η ταύτιση με οποιαδήποτε από αυτές αποτελεί μεγάλο πολιτικό λάθος.

Το δεύτερο είναι η αντίθεση μας σε κάθε ιμπεριαλιστική επέμβαση στα Βαλκάνια, όπως και σε κάθε άλλη περιοχή της γης. Όσο άθλια και αν είναι κάποια καθεστώτα και όσο σοβαρά προβλήματα και αν έχουν δημιουργηθεί η στρατιωτική επέμβαση των ιμπεριαλιστικών μητροπόλεων, που γίνεται με μόνο κριτήριο τη διασφάλιση των συμφερόντων τους, όχι μόνο δεν λύνει αλλά επιδεινώνει τα προβλήματα. Τι κέρδισαν οι πληθυσμοί, ανεξαρτήτως εθνότητας, της Βοσνίας και του Κόσοβο από τις εκεί στρατιωτικές επεμβάσεις και τη μετατροπή τους σε προτεκτοράτα; Μειώθηκε ή αυξήθηκε εκεί μετά την επέμβαση η φτώχεια, η ανεργία, η εξαθλίωση και η εθνικιστική βία;

Το τρίτο είναι ότι λύση στα εθνικά προβλήματα των Βαλκανίων μπορεί να δοθεί μόνο στα πλαίσια μιας Βαλκανικής Σοσιαλιστικής Ομοσπονδίας. Η εφαρμογή της αρχής της αυτοδιάθεσης των εθνοτήτων εδώ δεν μπορεί να λύσει τα προβλήματα, αντίθετα προωθεί τις ανταγωνιστικές σχέσεις αντί για τη συνεργασία και την αλληλεγγύη μεταξύ των εθνοτήτων. Ο λόγος είναι ότι στην περιοχή αυτή υπάρχει από αιώνες ένα τέτοιο μωσαϊκό εθνοτήτων ώστε όποιο εδαφικό τμήμα και αν ξεχωρίσουμε θα υπάρχει εκεί και κάποια εθνική μειονότητα που θα αντιμετωπισθεί από την πλειοψηφία με καχυποψία. Ο μόνος τρόπος δημιουργίας εθνικά αμιγών κρατών ήταν η εθνοκάθαρση (σφαγές, διωγμοί, ανταλλαγές πληθυσμών κλπ.) και η βαρβαρότητα που αυτή συνεπάγεται. Το σημαντικότερο ιστορικό προηγούμενο συνεργασίας και συνύπαρξης εθνοτήτων στη βάση των κοινών ταξικών τους συμφερόντων στην περιοχή ήταν το παρτιζάνικο κίνημα στη Γιουγκοσλαβία κατά τη δεκαετία του 40 που δημιούργησε μια Ομοσπονδιακή Δημοκρατία. Οι εθνότητες των Βαλκανίων δεν μπορούν παρά να ζήσουν μαζί, στα ίδια εδάφη και στις ίδιες κρατικές δομές. Αυτή η συμβίωση μπορεί να επιτευχθεί μόνο στα πλαίσια μιας Βαλκανικής Σοσιαλιστικής Ομοσπονδίας που θα σέβεται τα δικαιώματα κάθε μειονότητας και θα αμβλύνει τις εθνικές διαιρέσεις προβάλλοντας τα κοινά ταξικά συμφέροντα των λαών της περιοχής.

Μάρτης 2001

Τι περιμένουμε από τη ΔΕΑ

του Νίκου Μενεγάκη

Κάθε διάσπαση μιας οργάνωσης της επαναστατικής αριστεράς αντιπροσωπεύει αντικειμενικά και τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα μια υποχώρηση και ένα αδυνάτισμα του κινήματος, ταυτόχρονα όμως αποτελεί πάντοτε και την ελπίδα για ένα ξεκίνημα από μια ανώτερη ποιοτικά βάση καθώς γεννιέται μια νέα οργάνωση με τα δικά της ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και με την υπόσχεση ότι θα πραγματοποιήσει το αναγκαίο άλμα για να ξεπεραστούν οι αδυναμίες και οι όποιες αγκυλώσεις της μητρικής οργάνωσης.

Μετά από την κατάρρευση του «υπαρκτού» 89-91 και για μια σχεδόν δεκαετία, ο πεσημισμός κυριάρχησε στις πολιτικές αναλύσεις και στις εκτιμήσεις του μεγαλύτερου τμήματος της ευρωπαϊκής άκρας αριστεράς. Μπορούμε να πούμε ότι η απαισιόδοξη διάθεση έγινε περισσότερο έκδηλη και επηρέασε έντονα όλες τις σταλινογενείς οργανώσεις (χωρίς να αφήσει ανεπηρέαστα και τα επαναστατικά μαρξιστικά ρεύματα). Εμφανίστηκαν και εξακολουθούν να προβάλλονται και από τις ελληνικές οργανώσεις, πολιτικές εκτιμήσεις και θεωρητικές γενικεύσεις εξαιρετικά απαισιόδοξες όπως π.χ. η παραδοχή για μια πλήρη επικράτηση ενός «ολοκληρωτικού» καπιταλισμού (NAP) ή περιγραφή της σημερινής κοινωνικής κατάστασης σαν τον πλήρη εκφυλισμό των κοινωνικών στρωμάτων σε μια Οργουελικού τύπου κοινωνίας, απόλυτα ελεγχόμενη από την άρχουσα τάξη με τις τεχνολογίες της πληροφορικής (διάφοροι πρώην Μασοϊκοί και ευρωκομμουνιστές) κλπ.. Ο ρόλος των εργατικών κομμάτων και των ηγεσιών τους στην διαμόρφωση της ιστορίας και της πολιτικής συνείδησης των μαζών συνήθως απουσιάζουν εντελώς και η εργατική τάξη παρουσιάζεται περίπου σαν μια άβουλη μάζα στις διαθέσεις των κυρίαρχων οικονομικών τάσεων.

Οι πεσιμιστικές αυτές διαθέσεις μπορούμε να πούμε ότι γίνονται τόσο πιο πολύ έντονες και οι εκτιμήσεις τόσο απόλυτα καταστροφι-

κές, όσο οι οργανώσεις και οι αγωνιστές αυτοί, ατένιζαν στο παρελθόν με βεβαιότητα προς τις χώρες του πρώην «υπαρκτού σοσιαλισμού» και επικέντρωναν την προσοχή τους και τις προσδοκίες τους κυρίως στο αντιμπεριαλιστικό μέτωπο των λαών ενώ υποβάθμιζαν ηθελημένα ή αθέλητα τη σημασία της ταξικής πάλης και των εργατικών αγώνων μέσα στις ίδιες τις αναπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες. Οι καταθλιπτικές, μακροσκελείς αναλύσεις γίνονται ακόμη πιο αδιάφορες αφού τις περισσότερες φορές αυτές δεν συνοδεύονται δυστυχώς από μια κριτική (και γιατί όχι μια γενναία αυτοκριτική) επανεξέταση ολόκληρης της περιόδου της σταλινικής κυριαρχίας.

Μια διαφορετική εκτίμηση της περιόδου

Η ΟΣΕ (μετέπειτα ΣΕΚ) και το διεθνές ρεύμα στο οποίο αναφέρεται, μπορούμε να πούμε ότι βρίσκονταν ακριβώς στον αντίποδα αυτής της λογικής. Το διεθνές ρεύμα οικοδόμησε συστηματικά και επίμονα όλη τη σταλινική περίοδο από τη δεκαετία του 1950, πάνω στην γνωστή αντίληψη του ιδρυτή και αδιαμφισβήτητου ηγέτη του ρεύματος Τόνυ Κλιφ, για την «κρατική-καπιταλιστική» φύση των εργατικών (γραφειοκρατικά εκφυλισμένων ή παραμορφωμένων κατά τη δική μας άποψη) κρατών. Οι οργανώσεις του που προσανατολιζόνταν κατά κύριο λόγο στην εργατική βάση του συνδικαλιστικού κινήματος των αναπτυγμένων χωρών, θεώρησαν την κατάρρευση (των κατά τους ίδιους «κρατικό-καπιταλιστικών» κρατών) σαν μια αποφασιστικής σημασίας νίκη του εργατικού κινήματος στις χώρες αυτές που άνοιγε μια «νέα περίοδο πολέμων και επαναστάσεων». Πολύ περισσότερο η κατάρρευση αυτή κατά την εκτίμηση του ίδιου του Τόνυ Κλιφ έβαζε ένα τέρμα σε μια μακρά περίοδο «κάμψης της μαχητικότητας της εργατικής τάξης» που είχε αρχίσει σύμφωνα με τον ίδιο από το 1975 και περιγράφει αναλυτικά στο καθοριστικό για

τη πορεία του ρεύματος βιβλίο του: «A World to Win».

Η έντονη αισιοδοξία και η προσμονή των άμεσων κοινωνικών και πολιτικών ανατροπών χαρακτήρισαν έτσι και εμφύσησαν τη διάθεση και έδωσαν το προσανατολισμό των οργανώσεων του ρεύματος, στη δεκαετία που πέρασε. Η διάθεση αυτή δεν έμεινε χωρίς αποτέλεσμα αφού κατόρθωσαν αντίθετα με την τυπική πορεία των άλλων ρευμάτων και οργανώσεων, να σημειώσουν αρκετές οργανωτικές επιτυχίες κυρίως στο χώρο της φοιτητικής και μαθητικής νεολαίας που όπως είναι φυσικό αναζητά πάντοτε μια αισιόδοξη και μαχητική διάθεση και όχι μια συνεχή βουβή κλάψα και αυτομαστίγωμα για τις ήττες και τις συντριβές των σταλινικών γραφειοκρατιών για τις οποίες άλλωστε καμιά συνυπευθυνότητα ή ενοχή δεν οφείλει να αισθάνεται. Οι σημερινοί νέοι άλλωστε, επειδή όπως είναι φυσικό δεν έχουν την εμπειρία της προηγούμενης περιόδου (ή των περιόδων) ανόδου του εργατικού και του επαναστατικού κινήματος, δεν διαθέτουν και το αντίστοιχο μέτρο σύγκρισης ώστε να αξιολογήσουν τις εκτιμήσεις και τις θεωρητικές γενικεύσεις μιας υπεραισιόδοξης άποψης για τη πραγματικότητα που βιώνουν.

Στον συνδικαλιστικό χώρο τα πράγματα αποδείχθηκαν πολύ δυσκολότερα και οι επιτυχίες παρ' όλες τις επίμονες προσπάθειες

μπορούν να χαρακτηρισθούν μάλλον περιορισμένες και εντοπισμένες κυρίως στους τομείς των υπηρεσιών.

Στη Βρετανία το SWP (παλιότερα IS) η οργάνωση-πρότυπο του ρεύματος, τη περίοδο αυτή αναδείχθηκε στη σημαντικότερη οργάνωση αριστερότερα του Εργατικού Κόμματος χωρίς ωστόσο να μπορέσει να αποτελέσει μέχρι σήμερα από μόνο του, ένα μαζικό κόμμα με κύρος και πανεθνική απήχηση στην εργατική τάξη όπως στόχευε πάντοτε η ηγεσία. Το γεγονός αυτό (της σχετικής επιτυχίας του SWP) οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στις εθνικές ιδιομορφίες της χώρας αυτής και του εργατικού της κινήματος (π.χ. παραδοσιακά διαμορφωμένη ταξική συνείδηση στην εργατική τάξη με ταυτόχρονη ανυπαρξία ενός μαζικού σταλινικού κόμματος, πρώιμη εφαρμογή του νεοφιλελευθερισμού από τη Θάτσερ και πρώιμες ήττες του συνδικαλιστικού κινήματος στα μέσα της δεκαετίας του 80 κλπ.) που είναι δύσκολο να αναπτύξουμε στα πλαίσια του άρθρου. Ωστόσο η μεταφορά απλώς των εμπειριών από την βρετανική οργάνωση στις αδελφές οργανώσεις των άλλων χωρών δεν είναι δυνατόν να γίνεται χωρίς επεξεργασία και λεπτομερή ανάλυση της κατάστασης που επικρατεί σε κάθε χώρα χωριστά. Από τη ΔΕΑ λοιπόν περιμένουμε εκτός από τις εκτιμήσεις της διεθνούς κατάστασης, μια πρώτη προσπάθεια

προς στη κατεύθυνση μιας λεπτομερέστερης ανάλυσης της σημερινής ελληνικής κοινωνικής και πολιτικής συγκυρίας.

Το αναπόφευκτο αδιέξοδο

Η σταθερή επαναστατική αισιοδοξία (πολιτικός οπτιμισμός) χαρακτήρισε όλους τους μεγάλους επαναστάτες και τους βοήθησε στην ανίχνευση των κοινωνικών τάσεων που διαμορφώνονταν σε κάθε περίοδο και στη χάραξη μιας πολιτικής που θα μπορούσε να εκμεταλλευτεί το maximum των πραγματικών δυνατοτήτων που διαφαίνονταν.

Μέσα στις μαύρες περιόδους όπου σημειώνονταν οι πιο μεγάλες υποχωρήσεις του εργατικού κινήματος και της κοινωνικής συνείδησης, αυτοί αναζητούσαν επίμονα τα ελάχιστα εκείνα ίχνη των κοινωνικών αντιδράσεων που θα μπορούσαν προβαλλόμενα στο μέλλον να αποτελέσουν τα στηρίγματα της επόμενης ανόδου. Κορυφαίο χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Διεθνής συνάντηση του Τσίμερβαλντ που μέσα στο ζοφερό και σαρωτικό εθνικιστικό κλίμα του σφαγείου του ΑΕ Παγκοσμίου Πολέμου, συσπείρωσε τους ελάχιστους διεθνιστές επαναστάτες για να χαράξει μια πολιτική που πήρε τις γνωστές εκρηκτικές διαστάσεις με τη λήξη του πολέμου και την ορμητική είσοδο των εργατικών μαζών στο πολιτικό προσκήνιο.

Όμως ο σταθερός πολιτικός οπτιμισμός, τουλάχιστον για τους μεγάλους επαναστάτες, δεν αποτέλεσε ένα εμπόδιο ώστε να μη μπορούν να αναλύουν και να ανιχνεύουν τα πραγματικά δεδομένα της πολιτικής κατάστασης ακόμα και μέσα από τις ελάχιστες γραμμές της διαστρεβλωτικής πληροφόρησης του αστικού τύπου της εποχής τους, όπως περιγράφει χαρακτηριστικά ο Τρότσκι στην Ιστορία της Ρωσικής Επανάστασης. Αντίθετα προσπαθούσαν πάντοτε να εκτιμήσουν και να προβλέψουν έγκαιρα τις πιθανότητες υποχώρησης ή τις μακροχρόνιες συνέπειες μιας πιθανής ήττας του εργατικού κινήματος. Η σωστή και ψύχραιμη εκτίμηση της κατάστασης είναι αυτή που θα βοηθήσει με τη σειρά της τους αγωνιστές και τις οργανώσεις να προετοιμαστούν, να επιβιώσουν και να προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες που διαμορφώνονται.

Η ίδια όμως η ηγετική ομάδα του ΣΕΚ (και ίσως η ηγεσία του διεθνούς ρεύματος),

ενθουσιασμένη και εντυπωσιασμένη από τις σχετικές επιτυχίες της μέσα στο γενικότερο κλίμα της αποστράτευσης και της απογοήτευσης που επικράτησε στην αριστερά, έβαλε κάποιους εξαιρετικά υψηλούς στόχους για την ανάπτυξη της οργάνωσης χάνοντας την αίσθηση του μέτρου για τη προσέγγιση της πραγματικής κατάστασης. Η αίσθηση του μέτρου χάθηκε όταν πίστεψαν π.χ. ότι το ΣΕΚ θα μπορούσε στο άμεσο μέλλον να υποκαταστήσει τον ιστορικό ρόλο και το σημαντικό κύρος που εξακολουθεί να έχει το ΚΚΕ μέσα στα λαϊκά και τα εργατικά στρώματα και να το εκτοπίσει στον συνδικαλιστικό χώρο. Η αίσθηση του μέτρου χάθηκε συχνά με την αλαζονική συμπεριφορά προς τις υπόλοιπες οργανώσεις της επαναστατικής αριστεράς, με την περιφρόνηση και την απαξίωση προς τις προσπάθειες διαλόγου, τις προσπάθειες εκλογικών συνεργασιών ή ακόμη περισσότερο τις προσπάθειες μιας συνολικής ανασυγκρότησης. Το ΣΕΚ έχασε επίσης την αίσθηση του μέτρου όταν δημιουργούσε και δυστυχώς εξακολουθεί να δημιουργεί τις δικές του «πλατειές» επιτροπές και να οργανώνει τις δικές του γνήσιες «μετωπικές» καμπάνιες για τα επιμέρους θέματα (π.χ. μετανάστες, αντιρατσιστικό, αντιπολεμικό κλπ.) αντιμετωπίζοντας μάλλον περιφρονητικά τα συνοθυλεύματα των διαφόρων κεντριστών, δήθεν τροτσκιστών και κάθε άλλου είδους «σεχταριστών»(!) που προσπαθούσαν βασανιστικά να βρουν έναν τρόπο στοιχειώδους αγωνιστικής συνύπαρξης και συνεργασίας. Από την άλλη μεριά η ηγεσία αρέσκονταν με κάποια δόση μεγαλοϊδεατισμού να απευθύνεται προς τις ηγεσίες και τις προσωπικότητες των ρεφορμιστικών κομμάτων (π.χ. Συνασπισμού, ΔΗΚΚΙ) προκειμένου να καθορίσει τις συνεργασίες και τις τακτικές της.

Στο διεθνές επίπεδο και κυρίως στις χώρες του πρώην «υπαρκτού», όπως είναι γνωστό οι διαψεύσεις των προσδοκιών υπήρξαν πολλαπλές και οδυνηρές αφού η επίθεση του εργατικού κινήματος όχι μόνο δεν σάρωσε σε καμιά περίπτωση τις χώρες αυτές μετά από τη κατάρρευση, αλλά αντίθετα το εργατικό κίνημα παραμένει ακόμη και σήμερα σε κατάσταση οργανωτικής διάλυσης και πλήρους ιδεολογικής και πολιτικής σύγχυσης, ενώ τα λαϊκά στρώματα βυθίζονται στην

οικονομική αθλιότητα, την απόγνωση και την εθνικιστική δημαγωγία.

Στις ανεπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες, τουλάχιστον από τα μέσα της δεκαετίας άρχισαν οι μεγάλης κλίμακας αμυντικοί εργατικοί αγώνες από τη Γαλλία και απλώθηκαν σε όλη σχεδόν την δυτική Ευρώπη που ανέτρεψαν μερικά τουλάχιστον το κλίμα της παραίτησης και της υποταγής στη «νέα τάξη». Ωστόσο οι ολοφάνερα αμυντικοί αυτοί αγώνες, σε καμιά περίπτωση δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν σαν το πρελούδιο των «επαναστάσεων και των πολέμων» που είχε διαγνώσει με απόλυτη βεβαιότητα ο ιδρυτής και αδιαμφισβήτητος ηγέτης της παγκόσμιας τάσης Τόνυ Κλιφ. Η διάψευση αυτή έγινε περισσότερο έντονη αφού η ίδια η Βρετανία, έδρα της ηγεσίας και της σημαντικότερης οργάνωσης του ρεύματος (SWP), επηρεάστηκε σε πολύ μικρότερο βαθμό από την άνοδο των αμυντικών εργατικών αγώνων ενάντια στα μέτρα της νεοφιλελεύθερης πολιτικής.

Με αντίστοιχο τρόπο και στην Ελλάδα το δεύτερο μισό της δεκαετίας πέρασε με αμυντικούς, αποσπασματικούς αγώνες (αλλά και υποχωρήσεις) σε επιμέρους τομείς (π.χ. εκπαιδευτικοί, ναυτεργάτες, αγρότες, Ιονική κλπ.) που δεν μπορούν να θεωρηθούν με οποιαδήποτε δόση αισιοδοξίας (η ηγεσία του ΣΕΚ δεν παρέλειπε να τους βαφτίζει σαν μεγάλες νίκες προκειμένου να επιβεβαιώσει την γενικότερη εκτίμηση της) σαν μικρές ή μεγάλες νίκες των εργαζομένων.

Τέλος η εργατική βάση των ρεφορμιστικών κομμάτων δεν στράφηκε προς τα αριστερά αφού καμιά αξιόπιστη πολιτική προοπτική δεν εμφανίστηκε από την πλευρά αυτή (παρ' όλες τις φιλότιμες προσπάθειες των αγωνιστών του ΣΕΚ). Αντίθετα η απογοήτευση από την νεοφιλελεύθερη πολιτική οδήγησε προς την παραίτηση και την ιδιώτευση ένα μεγάλο μέρος της πολιτικοποιημένης εργατικής βάσης των ρεφορμιστικών κομμάτων και δυστυχώς όχι προς την αριστερή ριζοσπαστικοποίηση ούτε πολύ περισσότερο στην μαζική ένταξη στις οργανώσεις και τα μέτωπα του ΣΕΚ, όσο και αν η ηγεσία φρόντιζε ακούραστα να παρουσιάζει τις μικρές οργανωτικές της επιτυχίες σαν προοίμιο μιας μεγάλης μεταστροφής.

Στους ώμους της ΔΕΑ πέφτει τώρα το

καθήκον της αναγκαίας κριτικής επανεξέτασης της ιστορικής αυτής πορείας που θα ανοίξει αναπόφευκτα και πάλι τα μεγάλα θεωρητικά προβλήματα, όχι φυσικά προκειμένου να προσδιορίσει «το φύλλο των αγγέλων» όπως περιφρονητικά εκφράζονται αυτοί που ουδέποτε θέλησαν να πάρουν μια θαρραλέα θέση απέναντι στην ιστορία και στα μεγάλα διλήμματα, αλλά για να τα προσεγγίσει ξανά μέσα από τη σημερινή οπτική και να αντλήσει τα ιδεολογικά όπλα και τα επιχειρήματα για τις ανάγκες του σημερινού ταξικού αγώνα.

Μια προοπτική διεξόδου

Οι μαζικές κινητοποιήσεις ενάντια στη παγκοσμιοποίηση που εμφανίστηκαν ορμητικά τα δύο τελευταία χρόνια (Σηάτλ, Ουάσιγκτον, Μελβούρνη, Πράγα, Νίκαια κλπ.), έδωσαν την ευκαιρία στην ηγεσία της τάσης και κατ'επέκταση του ΣΕΚ να αποφύγει την ομολογία του πολιτικού αδιεξόδου στο οποίο είχε οδηγηθεί.

Σημαντικά τμήματα της νεολαίας των ανεπτυγμένων χωρών, άρχισαν να ριζοσπαστικοποιούνται, αντιδρώντας αυθόρμητα και ενστικτώδικα στις ολοφάνερες πια εφιαλτικές συνέπειες της παγκόσμιας επικράτησης της αγοράς (τεράστιες και μη αναστρέψιμες οικολογικές καταστροφές, εξαθλίωση του μεγαλύτερου μέρους του πληθυσμού της γης). Παράλληλα η εμπορευματοποίηση κάθε είδους ανθρώπινης δραστηριότητας στερεί όλο και περισσότερο την αξιοπρέπεια, το δικαίωμα στην έκφραση και την πολιτισμική δημιουργία σε κάθε «μη προνομιούχο» ανθρώπινο ον, μετατρέποντας το όλο και περισσότερο σε έναν αλλοτριωμένο καταναλωτή. Η φωνή διαμαρτυρίας για την πολιτισμική ισοπέδωση, από κάθε είδους εθνικές και κοινωνικές μειονότητες, υψώνεται τώρα προσπαθώντας να σπάσει τα φράγματα σιωπής της κυρίαρχης νεοφιλελεύθερης ιδεολογίας και της «επίσημης» πληροφόρησης.

Η υποστήριξη των κινημάτων, των μειονοτήτων, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων υπήρξε πάντοτε αυτονόητη για τις επαναστατικές οργανώσεις που προσπαθούσαν να κάνουν τα ζητήματα αυτά, υποθέσεις του ίδιου του εργατικού κινήματος. Χωρίς την υποστήριξη προς τα κινήματα και την ενσωμάτωση των αιτημάτων τους στον ταξικό της αγώνα, η

εργατική τάξη δεν είναι δυνατόν να υψωθεί ποτέ πολιτικά στον ιστορικό της ρόλο.

Όμως η αναγόρευση του ποικιλόμορφου κινήματος διαμαρτυρίας σε «αντικαπιταλιστικό κίνημα» όπως έκανε βιαστικά το ΣΕΚ, σημαίνει ότι του αποδίδουμε κάποια χαρακτηριστικά πολιτικής συνείδησης και ταξικότητας που οπωσδήποτε από μόνο του δεν έχει και δεν είναι δυνατόν άλλωστε να έχει. Η γέννηση ενός κινήματος με τέτοια ταξικά χαρακτηριστικά μπορεί σύμφωνα με τη λογική της ηγεσίας, να επιβεβαιώσει και πάλι τις αλάθητες εκτιμήσεις και τις προαποφασισμένες στρατηγικές επιλογές. Όλες οι λοιπόν οργανώσεις χωρίς ταλαντεύσεις οφείλουν να προσανατολισθούν προς το κίνημα αυτό και μάλιστα ούτε λίγο ούτε πολύ να το «καθοδηγήσουν».

Φοβούμαστε ότι η απογοήτευση από τη διάψευση των προσδοκιών που μπορούν να γεννηθούν από μια τέτοια λαθεμένη εκτίμηση, θα είναι μελλοντικά η επίσης λαθεμένη ολοκληρωτική θεωρητική απόρριψη και η απαξίωση των κινήματων αυτών από τους αγωνιστές του ρεύματος. Η ΔΕΑ οφείλει λοιπόν να προχωρήσει σε μια πιο ισορροπημένη και εκλεπτυσμένη επανεκτίμηση τους και να αποφύγει τις μανιχαϊστικούς (άσπρο-

μαύρο, επαναστάτες-αχιβιστές) χαρακτηρισμούς.

Εντύπωση όμως μας προκαλεί το γεγονός ότι η θεαματικότερη και ίσως η σημαντικότερη στρατηγική στροφή που πραγματοποίησε το SWP στην Βρετανία, δηλαδή η σχετικά πρόσφατη συμμετοχή του στις Σοσιαλιστικές Συμμαχίες που συγκροτήθηκαν από το σύνολο των επαναστατικών ρευμάτων για μια μόνιμη δραστηριότητα και παρέμβαση (και όχι απλώς και μόνο εκλογική συνεργασία), πέρασε εντελώς απαρατήρητη και ασχολίαστη από το συνέδριο της ΔΕΑ.

Η στροφή αυτή μετά από δεκαετίες αυστηρού απομονωτισμού του SWP μέσα στους ομόκεντρους κύκλους του, αλλάζει ριζικά το τοπίο της βρετανικής άκρας αριστεράς. Με τη προσχώρηση και αυτής της μεγαλύτερης οργάνωσης στις Σοσιαλιστικές Συμμαχίες, δημιουργήθηκε για πρώτη φορά μετά από το πόλεμο ένας αξιόπιστος πόλος στα αριστερά του Εργατικού κόμματος με μια πραγματικά υπαρκτή απήχηση στην εργατική του βάση. Ο πλούτος της δημοκρατικής συζήτησης που αναπτύσσεται στο εσωτερικό των Συμμαχιών και ο συντονισμός στις κοινωνικές παρεμβάσεις προκαλεί το ενδιαφέρον σε όλο και μεγαλύτερο ακροατήριο πολύ πέρα από την οργανωμένη βάση και το περίγυρο των μεμονωμένων οργανώσεων.

Το εγχείρημα αυτό αποτελεί μια εμπειρία με μοναδικό ενδιαφέρον για την ελληνική επαναστατική αριστερά (και ασφαλώς για ολόκληρη την ευρωπαϊκή) που βρίσκεται το τελευταίο διάστημα σε μια διαρκή κινητικότητα αναζητώντας σχήματα συνεργασίας που θα της επιτρέψουν να αναπτυχθεί και να απευθυνθεί στη κοινωνική βάση των ρεφορμιστικών κομμάτων αλλά και στις διάσπαρτες δυνάμεις που αποστρατεύθηκαν και ιδιωτεύουν απογοητευμένες. Επομένως πιστεύουμε ότι η ΔΕΑ θα έπρεπε να δώσει στην εμπειρία αυτή του SWP πολύ μεγαλύτερη προσοχή, να ενημερωθεί και να τη συζητήσει εξονυχιστικά, αφού αυτή κατά τη γνώμη μας αποτελεί το ζήτημα κλειδί για να βρεθεί λύση στο αδιέξοδο. Αντίθετα μια βεβιασμένη αρνητική στάση της ΔΕΑ απέναντι σε αυτή την σημαντική εμπειρία του SWP, θα επιδράσει αρνητικά και αποφασιστικά στη συνολική πορεία της ελληνικής επαναστατικής αριστεράς.

Ενάντια στο «διοικητισμό»

Ο διαρκής κύκλος των διασπάσεων και των ενοποιήσεων των οργανώσεων της επαναστατικής αριστεράς είναι μια διαδικασία σύμφυτη με την ύπαρξη τους και την βιώνουν διαρκώς σε όλη τη διάρκεια της ιστορίας του εργατικού κινήματος. Η «μονολιθική» αντίληψη του σταλινισμού και ο μύθος του ενός και μοναδικού κόμματος της εργατικής τάξης που κατέχει την επίσης μοναδική ιερή σφραγίδα της κομμουνιστικής αλήθειας, κυριάρχησαν για αρκετές δεκαετίες μέσα στο εργατικό κίνημα. Η κυρίαρχη αυτή σταλινική αντίληψη απέκρυψε σχεδόν ολοκληρωτικά από τα μάτια της συντριπτικής πλειοψηφίας των αγωνιστών, τόσο την «φυσικότητα» αυτής της διεργασίας των διασπάσεων και ενοποιήσεων όσο και την ίδια την ιστορική πραγματικότητα και τα αληθινά χαρακτηριστικά του επαναστατικού κινήματος. Η διαδικασία όμως των διασπάσεων και των ενοποιήσεων δούλεψε πάντοτε υπόγεια και ακατάπαυστα, κάτω από την επιφάνεια της «επίσημης» μοναδικής αλήθειας μέσα στα σπλάχνα του ίδιου του κυρίαρχου «μονολιθικού» σταλινικού ρεύματος.

Οι αλληπάλληλες διασπάσεις και ο κατακερματισμός των επαναστατικών οργανώσεων, υπήρξαν πάντοτε τα συμπτώματα των περιόδων της υποχώρησης (αμπώτιδας) του εργατικού κινήματος, συνήθως όταν η απογοήτευση, η αγωνία και η κούραση των αγωνιστών από τις χωρίς χειροπιαστά αποτελέσματα προσπάθειες τους, βγαίνει στην επιφάνεια και αναζητά επιτακτικά τις αιτίες αυτής της κακοδαιμονίας. Η αντιπαράθεση που αναπτύσσεται μέσα στην οργάνωση κατά τη διάρκεια της κρίσης, ανάλογα με το πολιτικό επίπεδο των οργανωμένων αγωνιστών, περιστρέφεται στην καλύτερη περίπτωση στις αποτυχημένες μακροχρόνιες πολιτικές εκτιμήσεις και στρατηγικές επιλογές της οργάνωσης πράγμα που μπορεί να δημιουργήσει ένα γόνιμο και ελπιδοφόρο, για τις νέες καταστάσεις που θα προκύψουν από την διάσπαση, προσανατολισμό. Σε ένα πιο ενδιάμεσο επίπεδο επικεντρώνονται στην τακτική της περιόδου και στις λαθεμένες επιλογές της ηγεσίας για διάφορες επί μέρους παρεμβάσεις και εγχειρήματα που αν δεν οδηγήσουν στις απαραίτητες πολιτικές επεξεργασίες και γενικεύσεις πολύ λίγο θα

συνεισφέρουν στη βελτίωση των θέσεων και στη ποιοτική διαφοροποίηση των νέων οργανώσεων. Στη χειρότερη περίπτωση (η πιο επώδυνη για τις οργανώσεις και τους αγωνιστές, αλλά ταυτόχρονα δυστυχώς και η πιο συνηθισμένη) οι αιτίες της «κακοδαιμονίας» αναζητούνται κυρίως στις «διοικητικές» μεθόδους που εφαρμόστηκαν και κατά προέκταση στις προσωπικές αδυναμίες και τις ανεπάρκειες των ίδιων των ηγετών (ανεξάρτητα εάν αυτές είναι ή δεν είναι υπαρκτές).

Το ρεύμα μας εδώ και δεκαετίες δίνει συνεχώς τη μάχη για να εφαρμόσει στη πράξη μια διαρκή εσωτερική δημοκρατία που να επιτρέπει τον χωρίς κανένα περιορισμό εσωτερικό πολιτικό διάλογο με την ελευθερία της συγκρότησης τάσεων σύμφωνα με τις παραδόσεις και τους κανόνες του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού (ασφαλώς όχι της διαστρεβλωμένης σταλινικής εκδοχής του). Το καθεστώς αυτό αποτρέπει σε μεγάλο βαθμό το ξέσπασμα κρίσεων και διασπάσεων γύρω από δευτερεύοντα ή προσωπικά θέματα, ενώ αποτρέπει ταυτόχρονα ένα αναντικατάστατο σχολείο για τη διαμόρφωση των πολιτικών απόψεων και την γενικότερη διαπαιδαγώγηση των αγωνιστών. Το πιο σημαντικό όμως νομίζουμε είναι το γεγονός, ότι το δημοκρατικό εσωτερικό καθεστώς με την κατοχύρωση του δικαιώματος των τάσεων δεν επιτρέπει την παγίωση των «αυθεντιών» και την ανάπτυξη διοικητικών νοοτροπιών στην ηγεσία αφού η αντιπολίτευση γίνεται συγκροτημένη, εφ' όλης της ύλης και μπορεί να αμφισβητεί διαρκώς το αλάθητο των ηγετών. Το εγχείρημα δεν είναι καθόλου απλό, φτάνει να αναλογισθεί κανένας τις αστικές επιρροές και τις μικροαστικές νοοτροπίες και συνήθειες (ανταγωνιστικό πνεύμα, ματαιοδοξία, επιθυμία κυριαρχίας πάνω στους άλλους) που όλοι μας λιγότερο ή περισσότερο κουβαλάμε, ωστόσο εμείς πιστεύουμε ότι (το εγχείρημα) αξίζει το κόπο.

Από τη ΔΕΑ λοιπόν εμείς περιμένουμε παράλληλα με την καταγγελία του διοικητισμού να προχωρήσει και στα απαραίτητα οργανωτικά μέτρα που θα διασφαλίζουν το δημοκρατικό διάλογο στο εσωτερικό της και θα αναβαθμίζουν συνολικά την πολιτική παράδοση και την κουλτούρα της ελληνικής επαναστατικής αριστεράς.

Για τη Διεθνιστική Εργατική Αριστερά

Συνέντευξη με τον Αντώνη Νταβανέλλο

Πες μου καταρχήν λίγα για το πλαίσιο που οδήγησε στη διάσπαση του ΣΕΚ

Η κρίση στο ΣΕΚ και την IST (Διεθνιστική Σοσιαλιστική Τάση) έχει τις ρίζες της ως τα μέσα της δεκαετίας του '90.

Στις αρχές της δεκαετίας είχαμε σημαντική ανάπτυξη. Στις συνθήκες μετά το '89 η θέση της IST για τον κρατικό καπιταλισμό ήταν η μόνη που έδινε περιθώρια οικοδόμησης. Το ΣΕΚ αντιμετώπισε σωστά τα καθήκοντα της περιόδου της ΝΔ και έχτισε ως ΟΣΕ τότε- μια οργάνωση που δρούσε έντονα, σκεφτόταν και συζητούσε σοβαρά. Το μόνο «γκρίζο» σημείο που μπορώ, εκ των υστέρων, να δω, είναι μια υποτίμηση των συνεπειών της διαλυτικής κρίσης των σταλινικών ΚΚ στη Δύση πάνω στο οργανωμένο εργατικό κίνημα.

Αν και η απαισιοδοξία οδηγούσε τότε στην απάθεια την επαναστατική αριστερά, εμείς φτάσαμε στην κρίση μέσα από την υπεραισιόδοξη ανάλυση. Οι εκτιμήσεις για «επανάληψη του '30 σε αργό ρυθμό» για «δεκαετία πολέμων και επαναστάσεων» οδήγησαν στο στόχο να μετατρέψουμε άμεσα μικρές και άπειρες οργανώσεις σε επαναστατικά κόμματα. Η υπεραισιόδοξη οδήγησε στον οργανωτικό τυχοδιωκτισμό και αυτός με τη σειρά του στη χαλάρωση, την απάθεια, την κρίση.

Το πρόβλημα, όμως, δεν είναι μόνο ζήτημα εκτίμησης. Είναι και πώς αυτή μεταφράζεται στη ζωντανή πραγματικότητα της οργάνωσης. Και μπορεί να αφήνει μονιμότερα χαρακτηριστικά.

Αυτές οι «υπερβολές» ήταν ιδιαίτερα έντονες στην Ελλάδα. Δυστυχώς αυτά δεν είναι περασμένα ξεχασμένα. Δηλητηριάζουν το παρόν. Επιβιώνουν στις σημερινές «στροφές» της ηγεσίας, που θεωρεί θεμιτό να αλλάζει τελείως κατευθύνσεις χωρίς αυτοκριτική, χωρίς να αναλαμβάνει τις ευθύνες της και, κυρίως, χωρίς να επιτρέπει ένα εσωτερικό καθεστώς ομαλής πολιτικής συζήτησης.

Είναι γεγονός ότι σε αυτή την πορεία αναπτύξαμε χαρακτηριστικά που είναι σε αντίθεση με τις ιδεολογικές παραδόσεις της Τάσης μας (αλλαζονική αντιμετώπιση των άλλων ρευμάτων, αποστείρωση της εσωτερικής πολιτικής συζήτησης, πλειοψηφικό σύστημα εκλογής οργάνων, δυσανεξία στην πολιτική διαφωνία, διοικητισμός της καθοδήγησης κ.λπ.). Αυτά πρέπει να εξηγούνται με το άνοιγμα της ψαλλίδας ανάμεσα στις κεντρικές

εκτιμήσεις της καθοδήγησης και την πραγματικότητα, τα καθήκοντα παρέμβασης και οικοδόμησης που θα αντιμετώπιζαν οι σ. στην πράξη. Δυστυχώς με το πέρασμα του χρόνου αυτά αποκρυσταλλώθηκαν, έγιναν ιδέες και μόνιμες επιλογές που είναι δύσκολο να αλλάξουν.

Ερώτηση: Ναι, αλλά ανάλογα προβλήματα βλέπουμε σε όλη την Τάση. Όχι μόνο στην Ελλάδα

Δυστυχώς επίσης, είναι διεθνή χαρακτηριστικά. Στην περίπτωση διαγραφής της ISO, η IST, μια τάση πιο «χαλαρή» από την 4η Διεθνή, απέδειξε ότι έχει πολύ «βαρύ χέρι» όταν αντιμετωπίζει διαφωνίες. Οι ερμηνείες του Άλεξ Καλλίνικου (περί ευθυνών του ISO στη διάσπαση του ΣΕΚ κ.λπ.) είναι δικαιολογίες. Όλοι ξέρουμε ότι η διαφωνία SWP-ISO ξεκίνησε από παλαιότερα, έχει σχέση με τα προβλήματα οικοδόμησης στη δεκαετία '90 και τα χαρακτηριστικά και τη λειτουργία της IST. Επίσης, όλοι ξέρουμε ότι δεν είναι μεμονωμένο «επεισόδιο»: η ηγεσία του SWP (και πιο δραστήρια ο Άλεξ Καλλίνικος) έχουν «αναμειχθεί» σε έξι (6) διασπάσεις οργανώσεων της IST τα τελευταία χρόνια, που όλες οδήγησαν σε διαλυτικές κρίσεις.

Παρόλα αυτά, επιμένουμε στην εκτίμηση ότι αυτά τα φαινόμενα είναι αποτέλεσμα της απόστασης της πολιτικής της IST με την πραγματικότητα, δεν υιοθετούμε κάποια γενικότερη κατηγορία (γραφειοκρατικοποίηση, κ.λπ.).

Είναι αλήθεια ότι όλες οι οργανώσεις της IST έχουμε διαφορές με την 4η Διεθνή στο ζήτημα της αναγνώρισης των μόνιμων φραξιών και των καταστατικών κατοχυρώσεων της εσωκομματικής δημοκρατίας. Στη ΔΕΑ, όπως θα διαπίστωσες και στο συνέδριό μας, αυτή η συζήτηση έχει ανοίξει, όμως έμεινε να κριθεί στο επόμενο συνέδριο.

Ωστόσο, στις μεταξύ σας συζητήσεις και διενέξεις, εννοώ με το ΣΕΚ, αυτό που σας προσάπτεται είναι ότι, μπροστά σε μια νέα ελπιδοφόρα περίοδο, εξαιτίας ενός νέου κινήματος ενάντια στην καπιταλιστική παγκοσμιοποίηση, εσείς στην ουσία παραιτείστε ή είστε «κουρασμένοι».

Σε καμία περίπτωση. Το αποδεικνύουμε άλλωστε με τη δράση μας για τη Γένοβα. Η διαφορά μας με το ΣΕΚ και την ηγεσία της IST δεν είναι ασφαλώς ποιοί αναγνωρίζουν και ποιοί όχι τη

Πρόκειται για μια περίοδο με τεράστιες ευκαιρίες για τους επαναστάτες, αλλά και μεγάλες πολιτικές δυσκολίες. Σήμερα δύο χαρακτηριστικά πρέπει να απορριφθούν -ταχύτατα: ο σεχταρισμός, που οδηγεί στην υποτίμηση των ευκαιριών, αλλά και ο «διαλυτισμός», η τάση που οδηγεί στην ανικανότητα συστηματικής και μόνιμης οικοδόμησης οργανώσεων και κομμάτων της επαναστατικής αριστεράς στις σύγχρονες συνθήκες.

σημασία των Σιάτλ, Νίκαιας, Γένοβα κ.λ.π.

Δύο είναι τα κεντρικά ζητήματα:

α. Το γενικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται αυτή η εξέλιξη. Το ΣΕΚ στο συνέδριό του διατύπωσε τη θέση: «ζούμε την αρχή ενός νέου επαναστατικού κύματος, σαν το 1848, το 1917, το 1968 ...». Σαν συνέπεια, το αντικαπιταλιστικό κίνημα παρουσιάζεται σαν η αυθόρμητη «παραγωγή» μιας νέας επαναστατικής πρωτοπορίας, την οποία η υπάρχουσα επαναστατική αριστερά δεν έχει παρά να την οργανώσει, να την ... μαζέψει. Διαφωνούμε με αυτή την εκτίμηση, που υποτιμά τα καθήκοντα τακτικής, πολιτικής και οργάνωσης των μαχών του κινήματος.

β. Το πώς θα συνδεθούμε με το αντικαπιταλιστικό κίνημα. Η τάση του ΣΕΚ να μετατρέψει τους πυρήνες του σε «πυρήνες ακτιβιστών», σε όργανα του κινήματος, που τη μία εβδομάδα θα είναι «πρωτοβουλία Γένοβα» και την άλλη «πρωτοβουλία κατά των ναρκωτικών» κ.ο.κ. μέχρι που, με τη διαρκή επανάληψη, οι συμμετέχοντες «ακτιβιστές» να πεισθούν να γίνουν μέλη του ΣΕΚ, συνδυάζει και τα δύο λάθη: διαλύει την αναγκαία οργανωμένη παρουσία των επαναστατών σοσιαλιστών μέσα στο κίνημα, ενώ δυστυχώς επιβιώνει ο σχεταρισμός (γιατί μέσα στο «κίνημα» δεν λειτουργεί μόνο μία οργάνωση), τα καπελώματα, οι τεχνικές χειραγώγησης κ.λ.π.

Θεωρούμε ότι αντίθετα, στην περίοδο που ζούμε, έχουμε ανάγκη από την πιο ειλικρινή και πιο θαρραλέα ανάπτυξη της τακτικής του Ενιαίου Μετώπου. Όπως θα διαπιστώσες στο συνέδριό μας, η ΔΕΑ θα δώσει όλες της τις δυνάμεις σε αυτή την κατεύθυνση. Το αποδεικνύουμε σήμερα με τη συμμετοχή μας στην πρωτοβουλία για τη Γένοβα αλλά και συνολικότερα.

Εσείς πώς βλέπετε την περίοδο;

Ζούμε μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα, κρίσιμη περίοδο. Τα βασικά της χαρακτηριστικά πιστεύουμε ότι είναι:

- Η προχωρημένη ταξική πόλωση, που πιστεύουμε ότι στην Ελλάδα θα είναι αποκαλυπτική στη συνέχεια της μάχης για το ασφαλιστικό.
- Η κρίση των μαζικών ρεφορμιστικών κομμάτων της αριστεράς, ειδικότερα με την καταγραφή σε μαζικό επίπεδο του ότι οι διαφορές στην πολιτική μεταξύ των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων και της δεξιάς έχουν στενέψει απελπιστικά.
- Η αναθέρμανση των εργατικών αγώνων, που αν και παραμένουν αμυντικοί, παίρνουν πλατειές διαστάσεις και δίνουν τον τόνο στις πολιτικές εξελίξεις.
- Τέλος, η ανάπτυξη του κινήματος ενάντια στη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση (-

Σιάτλ, Πράγα, Νίκαια, Γένοβα...) αποτελεί ένα σπουδαίο παράγοντα: στηρίζει ένα νέο διεθνισμό, δίνει το χρήσιμο «σύμβολο» πάλης, ενοποιεί τις διαφορετικές θεματολογίες αντίστασης και ίσως κυρίως- αναδεικνύει ως ενιαίο εχθρό όλων μας το καπιταλιστικό σύστημα.

Πρόκειται για μια περίοδο με τεράστιες ευκαιρίες για τους επαναστάτες, αλλά και μεγάλες πολιτικές δυσκολίες. Σήμερα δύο χαρακτηριστικά πρέπει να απορριφθούν -ταχύτατα: ο σχεταρισμός, που οδηγεί στην υποτίμηση των ευκαιριών, αλλά και ο «διαλυτισμός», η τάση που οδηγεί στην ανικανότητα συστηματικής και μόνιμης οικοδόμησης οργανώσεων και κομμάτων της επαναστατικής αριστεράς στις σύγχρονες συνθήκες.

Αυτό το νέο περιβάλλον, ωστόσο, επηρεάζει και τους τρόπους ύπαρξης των πολιτικών πρακτικών, ακόμα και της ριζοσπαστικής ή της επαναστατικής αριστεράς. Ορισμένα από αυτά τα ζητήματα εμείς προσπαθήσαμε να τα αναλύσουμε με την ανασύνθεση έως και την ανάγκη νέων συσπειρώσεων, μεταλλάξεων, κλπ. Ως τώρα, το ρεύμα σας, κατά πολύ αγνοούσε αυτές τις διαδικασίες. Τώρα πώς αναλύετε το τοπίο;

Είναι αλήθεια ότι οι παραδοσιακές διαφορές μεταξύ των ρευμάτων της επαναστατικής αριστεράς είναι σε διαδικασία υποβάθμισης, ενώ πιο σημαντικά γίνονται τα ζητήματα αναπόκρισης στις σημερινές προκλήσεις. Συμφωνούμε ότι ο «χάρτης» της επαναστατικής αριστεράς ξαναγράφεται.

Η ενιαιομετωπική δράση μας μέσα στο κίνημα θα είναι το βασικό κριτήριο για τις νέες σχέσεις μεταξύ μας. Όμως, η οργανωμένη και ειλικρινής συζήτηση ανάμεσα στις οργανώσεις και τα ρεύματα δεν πρέπει να υποτιμηθεί. Υπάρχουν νεώτερα προβλήματα που είναι πολύ σημαντικά (π.χ. πόλεμος στα Βαλκάνια, συγκυρία της οικονομικής κρίσης κ.λ.π.) αλλά και προβλήματα «κληρονομημένα» από το παρελθόν. Είναι π.χ. σαφές ότι η ΔΕΑ δίνει μεγαλύτερη έμφαση στην εξωστρέφεια και την οργανωτικότητα, απ' ό,τι οι οργανώσεις της 4ης Διεθνούς στην Ελλάδα.

Δεν θεωρούμε σωστή μια τακτική «διάχυσης» των οργανώσεών μας σε μετωπικά σχήματα τύπου Attac ή σε πολιτικά σχήματα ομπρέλες (τύπου SSP Σκωτίας). Όμως εννοούμε ειλικρινά ότι η ενιαιομετωπική δράση στο κίνημα και η τίμια και συστηματική πολιτική συζήτηση, μπορούν να οδηγήσουν σε ανασυγκροτήσεις, που θα κάνουν το εγχείρημα της οικοδόμησης ενός επαναστατικού σοσιαλιστικού κόμματος πιο εφικτό.

Αθήνα, 24/4/2001

Γαλλία: Τα μαθήματα των δημοτικών εκλογών

του Χρίστου Ιωνά

Οι δημοτικές εκλογές της 11 (και 18) Μαρτίου φαίνονταν ότι θα επιβεβαίωναν την κυβέρνηση Ζοσπέν, μαζί με τους υποστηρικτές της PS (σοσιαλιστές), PCF (κομμουνιστές) και Πράσινους στην ορθότητα της πολιτικής τους. Έτσι, οι ηγέτες της πληθυντικής αριστεράς θα μπορούσαν να κοροϊδεύουν πάλι τη διασπασμένη γαλλική δεξιά, καθώς θα έχανε πολλές δημαρχίες προς όφελος της ροζέ, της «κόκκινης» και της πράσινης αριστεράς. Το «ροζ» κύμα είχε προαναγγελθεί από τους εκλογικούς προφήτες. Όμως, να που τα αποτελέσματα του πρώτου, και κυρίως του δεύτερου, γύρου διέλυσαν τις προγνώσεις αυτές. Και κυρίως, ένα χρόνο πριν από τις βουλευτικές και τις προεδρικές εκλογές, αποκάλυψαν μια πολιτική κατάσταση πολύ σύνθετη της οποίας το κλειδί, σε τελευταία ανάλυση, βρίσκεται στην κινητοποίηση των εργαζομένων ενάντια στην φιλελεύθερη πολιτική που έχει ενορχηστρώσει το MEDEF (ο γαλλικός σύνδεσμος εργοδοτών) και που εκτελείται από την κυβέρνηση. Χωρίς κινητοποίηση, ο κίνδυνος μεγαλώνει είτε να επανέλθει η δεξιά είτε να επιταχυνθεί η αντεργατική πολιτικής της αριστεράς που όλο και λιγότερο ασχολείται με τις ρίζες της ή και απλώς με το ρεφορμιστικό της χαρακτήρα, πράγμα που το είδαμε και στη συμφωνία για την ανεργία που υπέγραψαν ενάντια στους ανέργους οι εργοδότες και η CFDT κάτω από τις ευλογίες της κυβέρνησης.

Εκλογική αποδοκιμασία της κυβερνητικής αριστεράς

Η λαϊκή κύρωση πήρε συμβολική χροιά με την ήττα γνωστών υπουργών της κυβέρνησης: Ζακ Λανγκ (παιδείας), Γκαϊσό (μεταφορές), Γκιγκού (κοινωνικές υποθέσεις), Βουανέ (περιβάλλον). Αλλά το ίδιο φαίνεται και με την απώλεια πολλών πόλεων: το Σοσιαλιστικό Κόμμα χάνει 57 πόλεις άνω των 10.000 κατοίκων (και κερδίζει 42), το ΚΚ χάνει 32 (και κερδίζει 6). Στις χαμένες πόλεις συγκα-

τάλγονται σημαντικοί δήμοι όπως Στρασβούργο, Επινέ, Μπλουά, Αρζαντέιγ, Ντρανσύ, Αιξ-εν-Προβένς. Και ας μην ξεχνάμε και τις πόλεις που έλεγχε η δεξιά και που προορίζονταν, σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις, να περάσουν στην αριστερά: Τουλούζ, Καν, ..., που παρέμειναν στη δεξιά. Όπως το βλέπει κανείς και όπως το έλεγε ο Αλέν Κριβίν της LCR (4η Διεθνής): «Ο Λιονέλ Ζοσπέν, το ΣΚ και η αριστερά δεν προσφέρουν τίποτα για να ονειρευτείς: το μόνο που υπάρχει, για αυτούς, είναι η διαχείριση» (Le Parisien, 15/3/2001). Έτσι, εύκολα καταλαβαίνει κανείς γιατί τα αποτελέσματα αυτά έκαναν την «πληθυντική αριστερά» να στραβομουτσουνιάσει, καθώς αναγκάστηκε απότομα να προσγειωθεί από την εφησυχασμένη της υπεροψία του διαχειριστή του καπιταλισμού. Γιατί ο βαθύτερος λόγος που καθιστά πραγματική την ήττα είναι η λαϊκή δυσανεμία απέναντι στην πολιτική Ζοσπέν: αυτό εκδηλώθηκε κυρίως με μια έντονη αποχή (36,7% στον πρώτο γύρο, μεγαλύτερη κατά 3,5% σε σχέση με τις δημοτικές εκλογές του 1995). Στο δεύτερο γύρο, η απουσία λαϊκής κινητοποίησης ήταν σαφής: διατήρηση της αποχής συν μια εν μέρει απουσία μεταφοράς των ψήφων της άκρας αριστεράς.

Έτσι εκδηλώθηκε ο θυμός των εργαζομένων: καταδίκη μιας πολιτικής που μεταφράζεται σε πλήρη ευθυγράμμιση προς τη λογική της φιλελεύθερης εργοδοσίας. Εάν υπάρχει μείωση της ανεργίας, αυτό γίνεται κυρίως επειδή δημιουργούνται πρόσκαιρες θέσεις απασχόλησης και διευθετήσεις διαιώνισης της ανασφάλειας (απασχόληση νέων, λεγόμενες «συμβάσεις αλληλεγγύης», ...). Οι εργοδοτικές επιθέσεις ενάντια στη σύνταξη στα 60, χωρίς οποιαδήποτε δέσμευση του Ζοσπέν να διατηρήσει και να βελτιώσει το σημερινό σύστημα. Πάγωμα των μισθών (με την προκλητική πρόταση για αύξηση 0,5% έναντι των απωλειών στο δημόσιο τομέα!). Και όλα αυτά ντυμένα με υπεροπτικά λόγια που επιτρέπουν σε μερικούς υπουργούς να τρέ-

χουν να παρελαύνουν στο Πόρτο Αλέγκρε την ίδια ώρα που άλλοι, κάπως πιο συνετά, συμμετείχαν στο Νταβός. Όλα αυτά είναι που καταδικάστηκαν από τους εκλογείς και το αποτέλεσμα είναι πολύ ανησυχητικό για τα κόμματα της κυβερνητικής αριστεράς.

Μια πληθυντική αριστερά που επλήχθη βαριά

Το Σοσιαλιστικό Κόμμα επλήχθη, με την ήττα συμβολικών της προσωπικοτήτων, όπως ο Ζακ Λανγκ, η Ελिसαμπέτ Γκιγκού ή η Κατρίν Τρωτμάν. Ο Ζοσπέν δεν θα μπορέσει να μείνει σε επιφανειακά μέτρα, όπως η απόφασή του να απαγορεύσει τη συσσώρευση των λειτουργιών του δημάρχου και του υπουργού! Στην πραγματικότητα, ένα χρόνο πριν από τις κρίσιμες εκλογικές αναμετρήσεις, είναι το σχέδιο του Σοσιαλιστικού Κόμματος στην ολότητά του που μοιάζει να αμφισβητείται. Αυτό είναι που και ο Ζοσπέν θέλει να εξετάσει, σε πρώτη φάση σε ένα σεμινάριο του οποίου το δίλημμα είναι πολύ απλό: πρέπει να ικανοποιηθούν μερικές διεκδικήσεις, πράγμα που θα κινδύνευε όμως να ανοίξει ένα βαθύτερο κίνημα, ή μήπως πρέπει να συνεχίσουν στην ίδια πορεία, πράγμα που ταιριάζει πολύ περισσότερο με το πνεύμα της «αριστεράς του χαβιαριού».

Οι Πράσινοι φαινομενικά είναι οι λιγότερο χαμένοι αυτών των εκλογών: ωστόσο, η αποτυχία στον πρώτο γύρο της ηγέτιδάς τους, της υπουργού Βουανέ, καθώς και ο πολύ μικρός αριθμός δημαρχείων που ελέγχονται από τους Πράσινους, δείχνουν μια αδυναμία που αναδεικνύεται ακόμα πιο ωμά δεδομένου του ότι η πείνα τους για εξουσία είναι πλέον σαφέστατη, όσο σαφής είναι και η παραμέλησή τους για κινητοποιήσεις σε τόσο σημαντικά θέματα όπως η μεταφορά πυρηνικών απόβλητων.

Οι πιο μεγάλοι χαμένοι είναι αναμφισβήτητα το ΚΚ. Εάν διατηρεί έναν αριθμό δήμων ασύγκριτα μεγαλύτερο από των Πράσινων, ωστόσο η νέα υποχώρηση που υφίσταται είναι ακόμα πιο ζωτική και από την πτώση του στις βουλευτικές: πράγματι, είναι τα ορμητήρια του «δημαρχιακού κομμουνισμού», δηλαδή η ίδια η αίγλη που μπορούσε να διατηρεί το ΚΚ μέσα από τη διαχείριση μεγάλων εργατικών πόλεων ή λαϊκών συνοικιών, που πλέον έχει θιγεί. Ιστορικές πόλεις σαν το Αρζαντέιγ (ΚΚ από το 1934), η

Κολόμπ ή η Σέτ, περνάν στη δεξιά και η πτώση είναι εντυπωσιακή σε πολλούς δήμους που «σώθηκαν» παρά τρίχα. Επίσης σε αποτυχία οδηγείται και ο «αγροτικός κομμουνισμός», με την απώλεια πόλεων όπως η Μονλυσόν, οχυρό του κέντρου της Γαλλίας.

Είναι η θέση του ΚΚ που περισσότερο καταδικάστηκε από τους παραδοσιακούς του εκλογείς και που έτσι ρίχνει φως και στο βαθύ αδιέξοδο της οργάνωσης αυτής. Απέναντι σε αυτό, η απάντηση του γραμματέα της, Ρομπέρ Υ, είναι για κλάματα: επιμένει στο ότι το ΚΚ πρέπει να παραμείνει στην κυβέρνηση, ότι δεν υπάρχει άλλος δυνατός δρόμος, αλλά τα λόγια του για την ανάγκη να συμμετέχει ενεργά στο κοινωνικό κίνημα δεν έχουν πλέον καμία φερεγγυότητα: «Να κινητοποιήσουμε όλες τις δυνάμεις που αντιπαρτίθενται στο φιλελευθερισμό, ακόμα και σε αυτόν που ονομάζεται 'κοινωνικός', να ποιος είναι κατά τη γνώμη μου ο μοχλός που μπορεί να επιτρέπει να κάνουμε διαφορετικά για να κάνουμε περισσότερα. Αυτή είναι η βούληση που μας ζωογονεί. Σε αυτό το πνεύμα είναι που πρέπει να εργαστούμε, στην πλειοψηφία και στην κυβέρνηση, σε στήριξη και σε σύγκλιση με το λαϊκό κίνημα» (Humanite, 23 Μαρτίου). Χωρίς σχόλια!

Επιπλέον, η γραμμή αυτή επιχειρηματολογείται με μια απαισιοδοξία για την αριστερά, που θα αντιπροσώπευε μόνο το 44% των Γάλλων και που θα εκλεγόταν μόνο χάρη στο εκλογικό σύστημα το κληροδοτημένο από τη δεξιά! Σε αυτό προστίθενται και μερικές επιθέσεις ενάντια στους Πράσινους. Δηλαδή, γενικά, ότι πρέπει για να ολοκληρώσει την απογοήτευση των μελών του... Απέναντι σε αυτό, η παγωμάρα και η γρίνια αυξάνουν μέσα στο ΚΚ. Πλάι σε αντιδράσεις νοσταλγίας με χρωματισμούς «τάξη ενάντια σε τάξη», οι ανανεωτές κομμουνιστές, που κρατήθηκαν αρκετά καλά στις εκλογές αυτές (προσωπικότητες όπως ο Ερμίε στη Μασαλία, ο τέως υπουργός Ραλίτ στο Ωμπερβιλιέ ή ο Μπραουζέκ που επανεξελέγη από τον πρώτο γύρο στο Σεν Ντενίς) νίπτουν τας χείρας τους και απαιτούν να ξαναορίσει το ΚΚ ένα νέο σχέδιο: Ο Μπραουζέκ, σε άρθρο του στη Le Monde, περιγράφει μάλιστα τον τύπο ηγέτη που χρειάζεται το ΚΚ σήμερα και όλοι μπορούν να αναγνωρίσουν το πορτρέτο του δημάρχου του Σεν Ντενίς, εργατική πόλη που

υποδέχτηκε το ποδοσφαιρικό Μουντιάλ, και η οποία επανεξέλεξε το δήμαρχό της, εκλέγοντας ταυτόχρονα και δημοτικούς συμβούλους από την LCR και την LO!

Μια δεξιά που ξαναστολίζεται

Η γαλλική δεξιά είναι βαθιά διασπασμένη: απουσία σχεδίου, πόλεμος αρχηγών. Αυτό ήταν προφανές και πριν από τις εκλογές και για αυτό εξάλλου ετοιμαζόταν να χάσει με μοιρολατρία. Αλλά είναι προφανές και μετά τις εκλογές, παρά τα αρκετά καλά αποτελέσματα. Ο πίνακας δεν αλλάζει: ο Σιράκ συνδέεται όλο και περισσότερο με σκάνδαλα, ο Σεγκέν, υποτιθέμενος διάδοχος, βλέπει να του κόβονται τα πόδια μετά τη μνημειώδη του ήττα στο Παρίσι, η Αλιό Μαρί, η γκωλίστρια ηγέτιδα, είναι σηματοδωμένη σαν μεγαλοαστή αντίθετα ακριβώς από τον μυθικό και επιζητούμενο λαϊκό γκωλισμό. Το άλλο ρεύμα της δεξιάς, η UDF, βλέπει να υπάρχουν πλέον δυνατότητες να περιορίσει οριστικά το κόμμα που αναφέρεται στον γκωλισμό και να ηγηθεί, έτσι, επιτέλους της δεξιάς πάνω σε φιλελεύθερες θέσεις, απλές και σκληρές. Νά και γιατί, άλλωστε, ακόμα και μετά τις εκλογές, ο ηγέτης της αρνήθηκε κάθε ενωτικό σχέδιο με τους γκωλικούς για τις εκλογές του 2002.

Αυτό είναι πάντως το πλαίσιο που εξηγεί, περισσότερο από μια κοινωνιολογική και κοινωνική άνοδο της αριστεράς, την καταστροφική απώλεια των δύο κύριων γαλλικών πόλεων, της Λυόν (απερχόμενος δήμαρχος ο Μπαρ) και του Παρισιού, όπου είχε εγκατασταθεί με τον Σιράκ και μετά τον Τιμπερί μια πραγματική μαφία της οποίας σήμερα έχουν αποδειχτεί οι σκανδαλώδεις πρακτικές. Είναι επομένως ο σιρακισμός και η φιλοδοξίες επανεκλογής του που έχουν πλέον εξασθενήσει κατά πολύ.

Μέσα από τις εκλογές αυτές εμφανίστηκαν άλλωστε και ορισμένες αρκετά επικίνδυνες πλευρές της δεξιάς: η θέληση να ιδιοποιηθεί ένα τμήμα των ψηφοφόρων της άκρας δεξιάς την οδήγησε να ξαναπιάσει στους λόγους της ορισμένα από τα προσφιλή στον Λε Πεν θέματα και η έμφαση που έδωσε στην ασφάλεια, ιδιαίτερα στο δεύτερο γύρο, της επέτρεψε πράγματι να πάρει ορισμένους ψήφους από την άκρα δεξιά. Εξάλλου, ο Πωλ Αλιές στη Le Monde (22 Μαρτίου)

επεσήμαινε επίσης και την άνοδο μιας νέας μορφής πελατειακής δεξιάς, που είναι ακόμα πιο επικίνδυνη καθώς αναδύεται μέσα σε ένα πλαίσιο άρνησης των κλασικών ή ταξικών ιδεολογιών...

Ωστόσο: η γαλλική δεξιά παραμένει χωρίς συνολικό σχέδιο και ο πραγματικός της εκπρόσωπος εξακολουθεί να είναι το MEDEF, δηλαδή ο εθνικός σύνδεσμος της μεγάλης εργοδοσίας...

Μια επικίνδυνη άκρα δεξιά

Βέβαια, η διάσπαση σε δύο οργανώσεις του Front National, του Λε Πεν που προδόθηκε από το δεκανέα του Μεγκρέ, έχει εξασθενήσει τους γάλλους φασίστες. Ωστόσο, η περιρρέουσα ιδεολογία βιάστηκε πολύ να τους θάψει: οι αντιφασιστικές οργανώσεις ή η LCR υπογράμμιζαν ήδη πως οι φασιστικές ιδέες παραμένουν ζωντανές. Οι εκλογές αυτές το απέδειξαν: η άκρα δεξιά κάνει σημαντικά σκορ και η απώλεια της Τουλόν (7% για τον τέως δήμαρχο!) δεν μπορεί να κρύψει αποτελέσματα του 10% σε πολλές πόλεις ούτε και τη διατήρηση των φασιστών σε τρεις συμβολικούς δήμους: Οράνζ (από τον πρώτο γύρο), Βιτρόλ και Μαρινιάν. Είναι επομένως σημαντικό να κρατήσει η κινητοποίηση ενάντια στους φασίστες και κυρίως ενάντια στις ιδέες τους, που κινδυνεύουν να εφαρμοστούν τοπικά από ομάδες της κλασικής δεξιάς.

Μια αναγνωρισμένη άκρα αριστερά

Κρατήσαμε τα καλά νέα για το τέλος! Η ριζοσπαστική και επαναστατική αριστερά παρουσίαζε μερικές εκατοντάδες λίστες, συχνά άλλωστε ανταγωνιστικές μέσα στις ίδιες πόλεις (η LO και η LCR δεν συνάψανε συμφωνία για να παρουσιαστούν μαζί), σε μια χώρα που διαθέτει 36.000 κοινότητες. Οι λίστες αυτές πέτυχαν πολύ σημαντικά αποτελέσματα και αυτό είναι ένα από τα μαθήματα των εκλογών αυτών και όχι μόνο για εμάς, αλλά και για πολλούς από τους κλασικούς σχολιαστές της πολιτικής ζωής. Μαζί με την αποχή, υπήρξε μια ψήφος αληθινά αριστερή και αν τα αποτελέσματά της προστεθούν πάνε σε ορισμένες κοινότητες ως το 15 ή και 20%! Από την πλευρά των επαναστατικών οργανώσεων, η LCR και η LO εκλέγουν η κάθε μία πολλές δεκάδες συμβούλους. Επί πλέον, στις

συζητήσεις στο εσωτερικό των δύο αυτών οργανώσεων, υπογραμμίζεται ένα σημαντικό στοιχείο: η LCR, που εκλογικά είναι λιγότερο προβεβλημένη από την LO (η ηγέτιδα της τελευταίας Αρλέτ Λαγκιγιέ αναγραφόταν σε όλες τις αφίσες της LO σαν η υποστηρίκτριά τους!), έχει αποτελέσματα σχεδόν ίδια με τη δεύτερη. Επιπλέον, οι λίστες της LCR, που ήταν ανοιχτές σε αγωνιστές και αγωνίστριες από συλλόγους και συνδικάτα, επέτρεψαν να συζητηθούν θέματα για το πλαίσιο της δημοτικής ζωής, εκεί όπου η LO παράμεινε πιο καταγγελτική γενικά: υπάρχει επομένως ένα σημαντικό μήνυμα για την ενότητα των επαναστατών και για τη μορφή που θα έπρεπε να πάρει κατά τις επόμενες εκλογικές καμπάνιες...

Επίσης εμφανίστηκε το φαινόμενο υποψήφιων της ριζοσπαστικής αριστεράς χωρίς σύνδεση με οργανώσεις (και μάλιστα μερικές φορές αντι-οργανώσεων), έστω και αν η θεματική τους καμπάνια δεν απέχει και πολύ: μια τέτοια λίστα πήρε στην Τουλούζ ένα 12,4% (LCR 2,4%, LO 1,7%). Η συζήτηση πρέπει να συνεχίσει τοπικά με τους αγωνιστές από τέτοιες πρωτοβουλίες: αυτό είναι που προτείνει η LCR (που μόλις πήρε ένα 5,7% σε μια αναπληρωματική εκλογή για βουλευτική έδρα στην Τουλούζ, φτάνοντας στην τρίτη θέση μετά το Σοσιαλιστικό Κόμμα

και τη δεξιά και περνώντας μπροστά από το ΚΚ και όλους τους άλλους συνδυασμούς...).

Ας υπογραμμίσουμε βέβαια και το γεγονός ότι στο δεύτερο γύρο ένας σημαντικός αριθμός των ψήφων της άκρας αριστεράς απείχε και δεν μεταφέρθηκε στον υποψήφιο της αριστερά, ΣΚ ή ΚΚ: η LO έδινε παντού γραμμή για αποχή, η LCR και οι δικές της λίστες («100% αριστερά») είχε επίσης δώσει ορισμένες τέτοιες οδηγίες για μερικές χαρακτηριστικές περιπτώσεις της πολιτικής της κυβέρνησης (έτσι π.χ. ηττήθηκε ο Λανγκ στο Μπλουά όπου η LCR είχε πάρει 8,5% στον πρώτο γύρο...).

Και τώρα;

Αυτό που είναι στην ημερήσια διάταξη είναι η αυξανόμενη σημασία που έχουν πάρει οι τοπικοί αγώνες. Πράγμα αναγκαστικό, αν λάβει κανείς υπόψη του το βάρος των κοινοτήτων μετά την αποκέντρωση, ιδιαίτερα σαν τρομερό μέσον για να κατανεμηθεί η δημοσιονομική λιτότητα! Αυτό είναι που οδήγησε και θα οδηγήσει σε αυξανόμενη συμμετοχή σε αγώνες για τις συγκοινωνίες, για την τοπική απασχόληση, για το δικαίωμα στη στέγη και για την υποστήριξη στους λαθρομετανάστες. Η πρώτη συνεδρίαση του νέου δημοτικού συμβουλίου στο Παρίσι, με δήμαρχο του Σοσιαλιστικού Κόμματος, συνοδεύτηκε έτσι από την συγκέντρωση της κίνησης «Δικαίωμα στη Στέγη» για να θυμίσει στο δήμαρχο τις εκλογικές του υποσχέσεις! Ας σημειώσουμε ακόμα ότι το θέμα της συμμετοχικής δημοκρατίας (Πόρτο Αλέγκρε) προβλήθηκε δημοσίως χάρη στις παρεμβάσεις του ΑΤΤΑΚ κατά την προεκλογική περίοδο.

Αλλά, βέβαια, αυτό που θα είναι καθοριστικό κατά τους ερχόμενους μήνες, θα είναι η ικανότητα της επαναστατικής αριστεράς και των μαχητικών συνδικαλιστών να ωθήσουν τη σύγκλιση των αγώνων (συντάξεις, απασχόληση, εκπαίδευση...), έτσι ώστε να ανατραπεί ο συσχετισμός δυνάμεων σε βάρος του MEDEF και των κυβερνήσεων που το υπηρετούν, αριστερών ή δεξιών.

29/3/2001

Ένας άλλος κόσμος είναι δυνατός!

του Eric Toussaint *

Στις 25-30 Ιαν. 2001 το πρώτο Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ (ΠΚΦ/WSF) έγινε στο Πόρτο Αλέγκρε της Βραζιλίας. Στο ΠΚΦ πήραν μέρος ακτιβιστές της βάσης, μη κυβερνητικές οργανώσεις και κοινωνικά κινήματα του παγκοσμίου αγώνα ενάντια στο νεοφιλελευθερισμό και στην κυριαρχία των μεγάλων εταιριών. Προγραμματίστηκε να διεξαχθεί ταυτόχρονα με το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ (ΠΟΦ/WEF), που προσέλκυσε κατά την ίδια περίοδο τις πλουσιότερες και ισχυρότερες εταιρίες στο Νταβός της Ελβετίας με σκοπό να συζητηθούν στρατηγικές για την ακόμα μεγαλύτερη αύξηση των κερδών. Το ΠΚΦ προσπάθησε να προσφέρει μια ενεργητική εναλλακτική λύση στη συνάντηση του Νταβός και να δημιουργήσει ένα χώρο, όπου όσοι συμμετέχουν στον αγώνα ενάντια στην παγκοσμιοποίηση μπορούν να συναντώνται για να ξεκινούν και/ή να διεκδικούν τους διαλόγους για τις αναπτυσσόμενες εφικτές λύσεις στο νεοφιλελευθερισμό. Σχεδόν 10.000 άτομα, που αντιπροσώπευαν οργανώσεις της κοινωνικής αλλαγής απ' όλον τον κόσμο, μαζεύτηκαν στο Πόρτο Αλέγκρε και συμμετείχαν όλη τη βδομάδα σε ομάδες εργασίας και ολομέλειες που συζήτησαν τη δυνατότητα να δημιουργηθούν εναλλακτικές παγκόσμιες οικονομικές και κοινωνικές δομές.

Το ΠΟΦ, που διεξήγαγε τη δική του συνάντηση στις 25-30 Ιαν στο Νταβός, οχυρώθηκε ενάντια στους εκατοντάδες διαδηλωτές κατά της παγκοσμιοποίησης. Ιδρυμένο το 1971 από το γερμανό επιχειρηματία Dr. Klaus Schwab, που έχει έδρα στην Ελβετία, το ΠΟΦ έχει εξελιχθεί σε μια από τις παγκόσμιες πιο σημαντικές συνελεύσεις των «παγκοσμίων ηγετών», όπως διευθυντές των μεγάλων επιχειρήσεων και αρχηγούς των κρατών. Το ΠΟΦ προσφέρει στις πολυεθνικές εταιρείες μοναδική πρόσβαση σε κυβερνητικούς εκπροσώπους, που είναι υπεύθυνοι για τις σημαντικές αποφάσεις και επηρεάζουν τις βιομηχανίες τους, και δίνει στις κυβερνήσεις

μια μοναδική ευκαιρία να συντονίζουν τα εγχειρήματά τους με το παγκόσμιο εμπόριο.

Ήταν ένα τολμηρό παιχνίδι: το μάζεμα εκατοντάδων αντιπροσώπων των κινημάτων απ' όλον τον κόσμο, που είναι αντίθετα με τη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση, σε μια μεγάλη πόλη της νότιας Βραζιλίας.

Ο στόχος ήταν να βρεθούν εναλλακτικοί δρόμοι και να καθορισθεί ένα χρονοδιάγραμμα για τις κινητοποιήσεις προτεραιότητας την ίδια στιγμή που αυτοί, που έχουν σκοπό να ωθήσουν τον κόσμο ακόμα περισσότερο προς την εμπορευματοποίηση και την κυριαρχία του κεφαλαίου, συναντήθηκαν στο Νταβός. Εν συντομία, να αντιπαρατεθεί στο ΠΟΦ ένα Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ που επιβεβαιώνει ότι ένας άλλος κόσμος είναι δυνατός.

Το εγχείρημα πέτυχε απ' όλες τις απόψεις, δηλαδή τη μεγάλη συμμετοχή αντιπροσώπων από ευρύτατο φάσμα κινημάτων, που εναντιώνονται στη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση, μια φανερή σύγκλιση ανάμεσα στις διάφορες διακηρύξεις, που αποτελούν κοινή βάση, μια υψηλή ποιότητα της συζήτησης, την υιοθέτηση τριών αλληλοσυμπληρωμένων διακηρύξεων κινημάτων, των κοινοβουλευτικών αντιπροσώπων και των αντιπροσώπων της τοπικής κυβέρνησης. Τελικά και μια πλατιά διαδεδομένη κάλυψη από τα ΜΜΕ σε παγκόσμια κλίμακα υπήρξε σε τέτοιο βαθμό, που το ΠΟΦ του Νταβός και το ΠΚΦ του Πόρτο Αλέγκρε παρουσιάστηκαν συστηματικά ως σύμβολα δύο βασικών επιλογών, που η ανθρωπότητα αντιμετωπίζει.

Το ΠΚΦ αποτελεί το αποκορύφωμα μιας προσεκτικής προετοιμασίας, που διήρκεσε πάνω από ένα χρόνο, από τη βραζιλιάνικη οργανωτική επιτροπή αποτελούμενη από κοινωνικά κινήματα (το MST δηλαδή το κίνημα αυτών χωρίς γη, το CUT δηλαδή η ομοσπονδία των συνδικάτων κλπ) και μη κυβερνητικές οργανώσεις. Αυτή η επιτροπή συνεργάστηκε συστηματικά και στενά με κινήματα άλλων ηπείρων όπως το ATTAC,

την Εστία στον παγκόσμιο Νότο, το CADT, Jubile Sud όπως και με το γαλλικό περιοδικό Le Monde diplomatique.

Η πρωτοβουλία υποστηρίχθηκε από την κυβέρνηση του κρατιδίου Rio Grande do Sul (10 εκ. κάτ.) και το συμβούλιο της πρωτεύουσας του Πόρτο Αλέγκρε (1.3 εκ κάτοικοι), όπου κυβερνάει το Εργατικό Κόμμα (PT).

Το Φόρουμ ξεκίνησε στις 25 Ιαν. 2001 με σχεδόν 4000 συμμετέχοντες. Ριζοσπαστικές ομιλίες (όπως αυτή του κυβερνήτη και πρώην συνδικαλιστή ηγέτη Olivo Dutra) και πολιτιστική παραγωγή υψηλής ποιότητας (παρουσιάζοντας τις ιθαγενείς και αφρικανικές ρίζες των σημερινών αγώνων στην παράδοση του εξαιρετικού αγώνα των μαύρων σκλάβων για την απελευθέρωση) κυριάρχησαν σε ένα πενταήμερο αγώνα ενάντια στο χρόνο.

Μετά την έναρξη οι συμμετοχοί του ΠΚΦ μαζεύτηκαν στο κέντρο της πόλης για μια μεγάλη διαδήλωση περίπου 10.000 ανθρώπων κάτω από το σύνθημα Πορεία για τη ζωή, ένας άλλος κόσμος είναι δυνατός που έληξε με μια υπαίθρια συναυλία..

Στις 26-29 Ιαν κάθε πρωί τέσσερις μεγαλύτερες συζητήσεις έλαβαν χώρα με τη συμμετοχή 400-900 ανθρώπων. Συνολικά αφιερώθηκαν 16 συζητήσεις στα μεγάλα κοινωνικά ζητήματα και προσανατολίστηκαν στην επεξεργασία εναλλακτικών λύσεων.

Κάθε απόγευμα οι ομάδες εργασίας ακολούθησαν, σχεδόν 360 σε 4 μέρες και διοργανώθηκαν από τα ίδια τα κινήματα. Ύστερα έγιναν συνέδρια- μαρτυρίες με τη συμμετοχή προσωπικοτήτων σαν το Λούλα (ηγέτη του PT), Cuautemoc Cardenas (ηγέτη του μεξικά-

νικου PRD) ή τον Jose Bove (Αγροτική Συνομοσπονδία από τη Γαλλία).

Εξάλλου και το Παγκόσμιο Κοινοβουλευτικό Φόρουμ, στο οποίο 350 εκλεγμένοι συμμετείχαν, διοργανώθηκε όπως και ένα Παγκόσμιο Δημοτικό Φόρουμ με πρόεδρο το νέο δήμαρχο του Πόρτο Αλέγκρε, Tarso Genro. Επίσης πάνω από 1000 νέοι συμμετείχαν σε μια διεθνή κατασκήνωση και διοργανώθηκε μια κατασκήνωση ιθαγενών ανθρώπων. Έγιναν και πολλές δραστηριότητες με τη συμμετοχή των χωρίς γη.

Το ΠΚΦ έληξε στις 30 Ιαν με την απόφαση να ξανασυναντηθεί στο Πόρτο Αλέγκρε την ίδια ημερομηνία με το ΠΟΦ στο Νταβός το 2002.

Συγκλίσεις ανάμεσα στα κινήματα

Μετά την ήττα του ΜΑΙ (Multilateral Accord on Investment/Πολύπλευρο Σύμφωνο για τις Επενδύσεις) τον Οκτ.1998, την ήττα του ΠΟΕ (Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου) στο Σιάτλ το Δεκ.199, το φιάσκο της ετήσια συνάντησης της Παγκόσμιας Τράπεζας και του ΔΝΤ στην Πράγα το Σεπ.2000, το ΠΚΦ σηματοδότησε άλλο ένα βήμα προς τη διαμόρφωση μιας σύγκλισης ανάμεσα στα πολυάριθμα κινήματα που στοχεύουν στην ικανοποίηση των βασικών αναγκών της ανθρωπότητας. Πριν αυτή τη συνάντηση αρκετές πολύ σημαντικές πρωτοβουλίες κινητοποιήσεων είχαν γίνει το 2000, όπου αυτά τα κινήματα είχαν συνεργασθεί συστηματικά, όπως στο Μπανγκόκ το Φεβ. 2000 (το 10ο Συνέδριο για Εμπόριο και Ανάπτυξη του ΟΗΕ), στην Ουάσινγκτον τον Απρίλη (ανοιξιάτικη συνάντηση του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας), στη Γενεύη τον Ιούνιο (εκτίμηση της συνάντησης κορυφής του ΟΗΕ για την κοινωνική ανάπτυξη), στην Οκινάβα τον Ιούλιο (G7), στην Πράγα το Σεπτέμβρη, στις Βρυξέλλες, Νέα Υόρκη και Ουάσινγκτον τον Οκτώβρη (Παγκόσμια Πορεία Γυναικών), στο Σεούλ το ίδιο μήνα (3ο Συνέδριο Ασίας - Ευρώπης), στη Νίκαια το Δεκέμβρη («Από τις αντιστάσεις στις εναλλακτικές λύσεις»).

Όλες αυτές οι ενέργειες κατέστησαν δυνατή τη σύγκλιση των στάσεων ανάμεσα σε ισχυρά κοινωνικά κινήματα (συνδικάτα σαν το βραζιλιάνικο CUT, το νοτιοκορεάτικο KCTU, το αργεντινικό CTA, το νοτιοαφρικα-

νικό COSATU κλπ), κινήματα πολιτών σαν το ATTAC, κινήματα ιθαγενών σαν το CONAIE του Ισημερινού, οι Ζαπατίστας του Μεξικού, η Παγκόσμια Πορεία Γυναικών, διεθνείς δικτυώσεις (Εστία στον Παγκόσμιο Νότο, ATTAC, CADTM, Ευρωπαϊκές Πορείες), κινήματα των χωρίς (χωρίς χαρτιά, σπίτια, δουλειές, γη), οικολογικά και ειρηνιστικά κινήματα, τη ριζοσπαστική Αριστερά, συνδέσμους χωρίς ακριβή θέματα σαν αυτοί για τη διαγραφή των χρεών του Τρίτου Κόσμου (Jubilee 2000, Jubile Sud κλπ), αυτοί υπέρ της αντίστασης ενάντια στη νεοφιλελεύθερη επίθεση στο εμπόριο και αυτοί που υποστηρίζουν το φόρο Τόμπιν.

Σημεία της σύγκλισης

Μπορούμε να συνοψίσουμε τη σύγκλιση ανάμεσα σε αυτά τα κινήματα στα ακόλουθα σημεία:

- την αναγκαιότητα μιας δημοκρατικής διεθνιστικής εναλλακτικής λύσης στη νεοφιλελεύθερη καπιταλιστική παγκοσμιοποίηση
- την αναγκαιότητα να πραγματοποιηθεί ισότητα ανάμεσα στις γυναίκες και τους άντρες
- την αναγκαιότητα να οξυνθεί η κρίση της Παγκόσμιας Τράπεζας, του ΔΝΤ, του ΠΟΕ, του Φόρουμ του Νταβός, των G7 και των μεγάλων πολυεθνικών όσον αφορά τη νομιμότητα και την αξιοπιστία τους
- την υποστήριξη της διαγραφής των χρεών του Τρίτου Κόσμου και την απόρριψη της πολιτικής της δομικής προσαρμογής
- την υποστήριξη του τέλος της απορύθμισης σχετικά με το εμπόριο
- την απόρριψη ορισμένων χρήσεων που αφορούν στις γενετικά μεταλλαγμένους οργανισμούς και του σημερινού ορισμού των διανοητικών δικαιωμάτων ιδιοκτησίας αναφορικά με το εμπόριο
- την απόρριψη της милитарιστικής πολιτικής (π.χ. του Σχεδίου Κολόμβια)
- την υποστήριξη των δικαιωμάτων των ιθαγενών λαών
- την αναγκαιότητα μιας αγροτικής μεταρρύθμισης και τη γενικευμένη μείωση του ωραρίου εργασίας
- την αναγκαιότητα κοινών αγώνων του Νότου και Βορά όπως και της Δύσης και Ανατολής

- την προώθηση δημοκρατικών εμπειριών σαν το συμμετοχικό προϋπολογισμό, όπως πραγματοποιήθηκε στο Πόρτο Αλέγκρε.

Όλα ή τουλάχιστον σχεδόν όλα αυτά τα κύρια στοιχεία αναφέρθηκαν στη διακήρυξη που τα κοινωνικά κινήματα στο ΠΚΦ του Πόρτο Αλέγκρε (βλ. τα websites <http://www.forumsocialmundial.org>, ή attac.org διαθέσιμα μέχρι στιγμής μόνο στα Ισπανικά, Πορτογαλικά και Αγγλικά) υιοθέτησαν. Υπήρξαν ήδη στην έκκληση του Μπανγκόκ (Φεβ.2000) και στη Διακήρυξη της Γενεύης (Ιουν.2000). Είναι ένα πολύ ενθαρρυντικό σήμα.

Μερικά μεγάλα ζητήματα μένουν ακόμα να συζητηθούν. Είναι αναγκαίο να καταργηθούν η Παγκόσμια Τράπεζα, το ΔΝΤ ή ο ΠΟΕ ή μπορούν να μεταρρυθμισθούν; Στις χώρες της περιφέρειας θα πρέπει να αγωνισθούμε για την αναβολή της πληρωμής των χρεών ή να βασισθούμε σε διαπραγματεύσεις χωρίς αναφορά σε αυτό το μέτρο;

Το Νταβός ήταν κλεισμένο από συρματοπλέγμα και φρουρήθηκε από εκατοντάδες αστυνομικούς, ενώ το Πόρτο Αλέγκρε ήταν ανοιχτό για όσους βάζουν την ανθρωπιά πάνω από τα κέρδη. Στο Νταβός κυριάρχησε η πολυτέλεια, στο Πόρτο Αλέγκρε η αξιοπρέπεια, στο Νταβός η κρίση της αξιοπιστίας, στο Πόρτο Αλέγκρε οι εναλλακτικές λύσεις.

Η συνάντηση στο Πόρτο Αλέγκρε προσέκλυσε την εξαιρετική προσοχή των ΜΜΕ. Σχεδόν 500 δημοσιογράφοι ήταν παρόντες (περισσότεροι απ' ό,τι στο Νταβός). Τα ΜΜΕ συμπεριλαμβανομένων των πιο παθιασμένων υποστηρικτών της κυριαρχίας του κεφαλαίου (π.χ. το CNN) αισθάνθηκαν ότι η κοινή γνώμη έφτασε σε ένα σημείο καμπής: Ένας αυξανόμενος αριθμός πολιτών του πλανήτη αντιτίθεται στη νεοφιλελεύθερη επίθεση. Όσοι κινητοποιήθηκαν στο Πόρτο Αλέγκρε ήταν σε διαρκή επαφή με τις κινητοποιήσεις ενάντια στο Νταβός μέσω των εναλλακτικών μέσων ενημέρωσης (π.χ. Indymedia) και εξέφρασαν την αλληλεγγύη τους με τη διαδήλωση στην Ελβετία.

(μετάφραση από
to International Viewpoint 328, Feb. 2001)

* Ο Eric Toussaint είναι πρόεδρος της Επιτροπής για τη Διαγραφή των Χρεών του Τρίτου Κόσμου (CADT)

Εργαζόμενοι-ες, νέοι-ες,

Στις 20-22 Ιουλίου στη Γένοβα της Ιταλίας συγκεντρώνεται το G8 -οι επτά πλουσιότερες χώρες και η Ρωσία. Πρόκειται για μια συνάντηση στρατηγικού χαρακτήρα στην οποία θα συζητηθούν κεντρικά ζητήματα του διεθνούς κεφαλαίου -υιοθέτηση μέτρων για την αντιμετώπιση της ύφεσης στις ΗΠΑ και την περαιτέρω απελευθέρωση των αγορών (βλέπε ALCA) και την ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων.

Με πρωτοβουλία της ιταλικής αριστεράς - CGIL, COBAS Κομμουνιστική Επανίδρυση,

ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΔΙΚΙΑΣ

Γ Ε Ν Ο Β Α

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ & ΤΗΣ ΕΛΠΙΔΑΣ

Κοινωνικά Κέντρα Ya Basta - το Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ στο Πόρτο Αλέγκρε της Βραζιλίας αποφάσισε την πραγματοποίηση διεθνούς αντιδιάσκεψης, αλλά και μαζικής κινητοποίησης στις 21 Ιουλίου για την αποτροπή της συνάντησης.

Εμείς που συγκροτούμε την ενωτική και ανοιχτή σε όλους Ελληνική Επιτροπή για τη Διεθνή Διαδήλωση της Γένοβας, καλούμε μέλη αριστερών οργανώσεων και κομμάτων, συνδικάτων και αντιρατσιστικών κινήσεων, νεολαιίστικων, φεμινιστικών και οικολογικών οργανώσεων, Έλληνες-ίδες αλλά και μετανάστες-ριες να συμμετάσχουν στην Επιτροπή μας, στις εκδηλώσεις που θα γίνουν στην Ελλάδα ενόψει της κινητοποίησης της Γένοβας, στην αντιδιάσκεψη και την διαδήλωση από τις 20 και 22 Ιουλίου στην ιταλική πόλη, αλλά και στην καθημερινή αγώνα ενάντια στη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση και την κυβερνητική πολιτική.

Εργαζόμενοι-ες, νέοι-ες,

Μιλούν για παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, της

πληροφορίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Εννοούν την παγκοσμιοποίηση των αγορών, της ρύπανσης του περιβάλλοντος, της ανεργίας και της εργασιακής ανασφάλειας, τη «νέα τάξη» των ΝΑΤΟϊκών βομβαρδισμών στο Ιράκ και τη Γιουγκοσλαβία, τη χειραγώγηση του CNN και την αύξηση του αναλφαβητισμού στον πλανήτη.

Μιλούν για ανάπτυξη, ευημερία, κοινωνική προστασία και ποιότητα ζωής.

Εννοούν το κλείσιμο χιλιάδων εργοστασίων, τις ιδιωτικοποιήσεις, τις απολύσεις, την καταστροφή των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης και περίθαλψης, τις ελαστικές σχέσεις εργασίας, την κατάργηση των συλλογικών συμβάσεων και του οχτάωρου, τη ρύπανση του αέρα, της γης και του νερού, την καταστροφή των δασών, τη δηλητηρίαση των ζωικών και φυτικών τροφίμων, την υπονόμευση της ανθρώπινης ζωής και της ύπαρξης του πλανήτη.

Μιλούν για διεθνή συνεργασία και σεβασμό των δικαιωμάτων των μειονοτήτων.

Εννοούν την υπερεκμετάλλευση των φτωχών χωρών και τον κτηνώδη εκβιασμό της εξόφλησης του «χρέους» του σε αυτούς που ευθύνονται για την καταλήστευσή τους, την απογείωση του εθνικισμού και της θρησκευτικής μισαλλοδοξίας, την ένταση των πολέμων, είτε μεταξύ τοπικών ηγεσιών, είτε ως επίδειξης πυγμής της πλανητικής κυριαρχίας, την έξαρση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, τις απελάσεις και τις δολοφονίες μεταναστών.

Μιλούν για «διεθνή κοινότητα», νίκη του «ελεύθερου κόσμου» και της δημοκρατίας.

Εννοούν την παντοκρατορία των ΗΠΑ, τους «ανθρωπιστικούς πολέμους, την κυριαρχία των χρηματιστηρίων και των πολυεθνικών, τις διεθνείς αστυνομικές συνεργασίες, την «αντιτρομοκρατική» υστερία απέναντι σε λαούς και κινήματα, το Σχέδιο Κολομβία και τις χιλιάδες εκτελέσεις στις ΗΠΑ, τον Ευρωπαϊκό Στρατό και τα όπλα απεμπλουτισμένου ουρανίου, τα εκατομμύρια ανέργους στην Ευρώπη και τη Β. Αμερική, την κυριαρχία του καπιταλισμού και την ασυδοσία του κέρδους.

Εργαζόμενοι-ες, νέοι-ες,

Ζούμε σε μια χώρα όπου στο βωμό της ONE ενταφιάζονται δικαιώματα και κατακτήσεις

δεκαετιών, όπου το «κράτος πρόνοιας» δίνει τη θέση του στη «φιλανθρωπία» και το «κράτος δικαίου» υποκαθίσταται από την «ασφάλεια».

Ζούμε σε μια χώρα όπου η δημόσια υγεία εκχωρείται στους κερδοσκόπους στο όνομα της εξυπηρέτησης των πολιτών, τα νοσοκομεία υποβαθμίζονται προς όφελος των διαφόρων ιατρικών κέντρων και η ρητορεία για τα «φακελάκια» καταλήγει στην πληρωμή από τους ασθενείς κάθε ιατρικής πράξης.

Ζούμε σε μια χώρα όπου το αίσχος της καταλήστευσης των ασφαλιστικών ταμείων από το κράτος και τους εργοδότες γίνεται επαίσχυντο με τη σχεδιαζόμενη αύξηση των ορίων συνταξιοδότησης και της μείωσης των κατώτερων συντάξεων, με την παράδοση των νέων εργαζόμενων στην απάτη της ιδιωτικής ασφάλισης.

Ζούμε σε μια χώρα όπου η ανεργία φτάνει στο 12,5%, η επισφαλής απασχόληση και οι ελαστικές εργασιακές σχέσεις ταλαιπωρούν εκατοντάδες χιλιάδες εργαζομένους, η υπεραπάσχοληση αποτελεί αναγκαίο συμπλήρωμα της πραγματικής μείωσης του εργατικού εισοδήματος και μεγάλα τμήματα γυναικών και νέων αντιμετωπίζουν το βραχνά της μακρόχρονης ανεργίας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Ζούμε σε μια χώρα όπου ο δημόσιος τομέας απαξιώνεται, οι ιδιωτικοποιήσεις απογειώνονται και στο όνομα της «εξυγίανσης της οικονομίας» και της «μείωσης των ελλειμμάτων» αυξάνονται τα κέρδη

του μεγάλου κεφαλαίου, μεγαλώνει η ψαλίδα μεταξύ πλουσίων και φτωχών και διαλύεται το σύστημα της κοινής ωφέλειας και των κοινωνικών υπηρεσιών.

Ζούμε σε μια χώρα όπου οι μετανάστες όχι μόνο υφίστανται τη στυγνότερη εκμετάλλευση, αλλά με τις καθημερινές επιχειρήσεις-σκούπα και τις απελάσεις, την αστυνομική ασυδοσία και τη δικαστική αυθαιρεσία, την ξενοφοβία και το ρατσισμό που υφίστανται καθημερινά αποτελούν μια κατηγορία εργαζόμενων που αμφισβητείται και αυτή ακόμα η ύπαρξή της.

Ζούμε σε μια χώρα όπου όχι μόνο ανθεί το σύγχρονο δουλεμπόριο εκπόρνευσης αλλοδαπών γυναικών αλλά και αυτή η ίδια η Βουλή με διατάξεις του τελευταίου νομοσχεδίου περί μεταναστών νομιμοποιεί και ενθαρρύνει τα κυκλώματα μαστροπείας.

Ζούμε σε μια χώρα όπου οι γυναίκες δεν αντιμετωπίζουν απλώς μεγαλύτερη ανεργία και εργασιακή ανασφάλεια, αλλά υφίστανται καθημερινά κάθε μορφής διακρίσεων και βίας λόγω φύλου τόσο στη δημόσια όσο και στην ιδιωτική σφαίρα.

Ζούμε σε μια χώρα όπου στο όνομα της ενωμένης «Ευρώπης» και των «διεθνών σχέσεων της χώρας» η ελληνική κυβέρνηση συμμετείχε ενεργά στους ΝΑΤΟϊκούς βομβαρδισμούς της Γιουγκοσλαβίας και που τώρα, στο όνομα της «μη απομόνωσης», δικαιολογεί το έγκλημα της δηλητηρίασης της γειτονικής χώρας από το απεμπλουτισμένο ουράνιο, διατηρεί τα

«ειρηνευτικά» κατοχικά στρατεύματα της στο Κόσοβο και συνεχίζει να εξοπλίζεται με όπλα απεμπλουτισμένου ουρανίου.

Ζούμε σε μια χώρα που για χάρη της «μεγάλης ιδέας» της Ολυμπιάδας του 2004 καταστρέφεται η Αττική, που τα δάση γίνονται οικόπεδα και με συνταγματική κατοχύρωση, που πάρκα της Αθήνας δωρίζονται σε εργολάβους, που η ρύπανση του αέρα και των τροφίμων θεωρείται «αναγκαίο κακό» της ανάπτυξης και του πολιτισμού.

Ζούμε σε μια χώρα όπου η κυβέρνηση υλοποιεί την αντεργατική και αντικοινωνική πολιτική της -από το ασφαλιστικό μέχρι τον «αντιτρομοκρατικό»- επικαλούμενη τις επιταγές της παγκοσμιοποίησης και τις ανάγκες προσαρμογής της Ελλάδας, αλλά, παράλληλα, εφαρμόζει την πλέον αλλοζονική εθνοκεντρική και επεκτατική πολιτική, αυτή της «ισχυρής Ελλάδας», απέναντι στις γειτονικές βαλκανικές χώρες καταληστεύοντας το δημόσιο πλούτο τους και προωθώντας την εκμετάλλευση των εργαζομένων που προέρχονται από αυτές, είτε βρίσκονται εκεί είτε εδώ.

Εργαζόμενοι-ες, νέοι-ες,

Μαζί με τους συναδέλφους μας στην Ευρώπη, αλλά και τον υπόλοιπο κόσμο θέλουμε να αντιτάξουμε ένα ενιαίο μαζικό κίνημα κατά της καπιταλιστικής παγκοσμιοποίησης, όχι μόνο εκεί που συνεδριάζουν κορυφαίοι θεσμοί της όπως το ΔΝΤ, η Παγκόσμια Τράπεζα, ο ΠΟΕ ή η ΕΕ, αλλά κυρίως, μέσα στις ίδιες τις χώρες την κυβέρνηση, εκεί που εφαρμόζεται -στην Ελλάδα από του ΠΑΣΟΚ- η συγκεκριμένη πολιτική της λιτότητας, της ανεργίας, των ιδιωτικοποιήσεων, της περιβαλλοντικής ρύπανσης, του ρατσισμού, της καταστολής, του σεξισμού και του милитарισμού.

Όπως στο Σιάτλ, την Πράγα ή το Πόρτο Αλέγκρε, στην Αθήνα και την υπόλοιπη Ελλάδα, έτσι και στη Γένοβα θα διαδηλώσουμε για:

- Λιγότερη δουλειά, δουλειά για όλους. Για 35ωρο-7ωρο-5μερο, χωρίς ελαστικοποιήσεις και μείωση μισθού, επίδομα ανεργίας ίσο με το βασικό μισθό σε όλους τους ανέργους για το διάστημα που δεν έχουν δουλειά.
- Την κατοχύρωση συλλογικών συμβάσεων και αξιοπρεπούς εισοδήματος σε όλους τους εργαζόμενους.
- Τη νομιμοποίηση όλων των μεταναστών-ριών, την κατοχύρωση ίσων δικαιωμάτων μεταξύ εγχωρίων και αλλοδαπών εργαζομένων, το δικαίωμα κάθε ανθρώπου στην ελεύθερη διακίνηση.
- Την προστασία του δημόσιου και δωρεάν χαρακτήρα της υγείας, της εκπαίδευσης και των επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας, την αναχαίτιση των σχεδίων για τη συρρίκνωση του κοινωνικού χαρακτήρα της ασφάλι-

σης.

- Την κατάργηση των όπλων απεμπλουτισμένου ουρανίου, την ακύρωση όλων των αντίστοιχων εξοπλιστικών προγραμμάτων, την παύση οποιασδήποτε χρήσης πυρηνικής ενέργειας.
- Τη διάλυση όλων των ιμπεριαλιστικών και милитарιστικών μηχανισμών, την αποχώρηση των ξένων στρατευμάτων από τη Γιουγκοσλαβία, το σταμάτημα του εμπάργκο και των βομβαρδισμών του Ιράκ.
- Τη μη ψήφιση του τρομονόμου και του νομοσχεδίου για τις διαδηλώσεις.
- Την απαγόρευση των γενετικά τροποποιημένων τροφίμων.
- Την άρση των διακρίσεων σε βάρος των γυναικών τόσο στη δημόσια όσο και στην ιδιωτική σφαίρα, την καταπολέμηση όλων των μορφών βίας κατά των γυναικών, την κατοχύρωση των αιτημάτων του φεμινιστικού και γυναικείου κινήματος.
- Την κατάργηση του «χρέους» των χωρών του «τρίτου κόσμου», τη διάλυση των διεθνών μηχανισμών εκμετάλλευσης, όπως το ΔΝΤ, η Π.Τ. και ο ΠΟΕ, τη θέσπιση του φόρου Τόμπιν -φορολόγηση χρηματιστικών συναλλαγών-, την κατάργηση των «φορολογικών παραδείσων» και την αύξηση των κοινωνικών παροχών.

ΝΑ ΑΠΟΔΕΙΞΟΥΜΕ ΟΤΙ ΕΝΑΣ ΑΛΛΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΕΙΝΑΙ ΕΦΙΚΤΟΣ!

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

για τη ΔΙΕΘΝΗ ΔΙΑΔΗΛΩΣΗ της ΓΕΝΟΒΑΣ

Ο ελληνικός καπιταλισμός στη σύγχρονη περίοδο

του Δημήτρη Λιθιεράτου

Για πρώτη φορά το μεγάλο κοινό αντελήφθη ότι υπάρχει μεγάλη κρίση στην αμερικανική κοινωνία, από το φαινόμενο του εκλογικού εupoικοδομήματος της 7ης Νοεμβρίου 2000. Όταν το σύστημα των εκλογών της μεγάλης χώρας δεν μπορούσε να εκλέξει πρόεδρο και ύστερα από πέντε εβδομάδες χρειάστηκε η απόφαση ενός δικαστηρίου για να εκλεγεί κάποιος, και αυτός της μειοψηφίας. Ο μη εκλεγείς Αλ Γκορ είχε πάρει 539.947 ψήφους παραπάνω.

Η ενεργειακή κρίση στην Καλιφόρνια άνοιξε ακόμα ένα παράθυρο παρατήρησης στην αμερικανική πραγματικότητα. Η Καλιφόρνια με 29.760.021 (1990) κατοίκους είναι η μεγαλύτερη πολιτεία των ΗΠΑ. Οι άφρονες και μάλλον ληστρικές ιδιωτικοποιήσεις των τελευταίων πέντε χρόνων οδήγησαν σε μπλακ-άουτ, παντελή συσκότιση, και αναγκάστηκε η πολιτεία της Καλιφόρνιας να εισάγει ρεύμα από το Μεξικό. Χρηματοδότηση 400 εκ. Δολ.

Αυτή η κρίση μας αποκαλύπτει τη φοβερή αντίθεση κατανάλωσης ενέργειας και έλλειψης πόρων για να την ικανοποιήσουν. Και το τι συνέβη στη μεγάλη πολιτεία τον Ιανουάριο του 2001 είναι βέβαια μόνο ένα δείγμα, ένα σύμπτωμα, του τι συμβαίνει στις ΗΠΑ και κατ' επέκτασιν σε όλα τα δυτικά καπιταλιστικά κράτη.

Από 50 χρόνια άρχισαν να υπερηφανεύονται ότι με το καπιταλιστικό καθεστώς πέρασαν στην «κοινωνία της αφθονίας», και «στην καταναλωτική κοινωνία». Μωρή σκέψη, απόρροια του καπιταλιστικού δόγματος μεγιστοποίησης του κέρδους που σημαίνει απλά: ότι αρπάξουμε.

Ολη αυτή η ευημερία, αφθονία, κατανάλωση, στηρίχθηκε στη φθηνή ενέργεια. Αλλά, ακριβώς η πρώτη ύλη της ενέργειας λείπει από όλα σχεδόν τα δυτικά καπιταλιστικά κράτη. Οι ΗΠΑ είχαν αρκετά πετρελαϊκά κοιτάσματα. Η συνεχώς, όμως, αυξανόμενη και άκριτη κατανάλωση τα εξαντλεί και παρουσιάζουν όλο και πιο ελλειμματική

εικόνα. Συνοπτικά αναφέρουμε ότι το 1987 οι ΗΠΑ είχαν ανάγκη 764,8 εκ. τόνους πετρελαίου για την κατανάλωσή τους. Εξ αυτών παρήγαγαν 467,8 εκ. τόνους και εισήγαγαν 297 εκ. τόνους. Το 1999 κατανάλωσαν 882,8 εκατ. Τόνους (αυξάνονται συνεχώς) παρήγαγαν 368,6 εκ. τόν. (μειώνονται συνεχώς) και εισήγαγαν 528,1 εκ. τόν. (αυξάνονται συνεχώς).

(Περισσότερες λεπτομέρειες είχαμε δώσει στο προηγούμενο τεύχος του ΣΠΑΡΤΑΚΟΥ στο άρθρο ΟΙ ΗΠΑ ΣΗΜΕΡΑ).

Κάποια στιγμή αντελήφθησαν, και ιδιαίτερα μετά την πρώτη μεγάλη πετρελαϊκή κρίση του 1973, ότι πρέπει να προσέξουν και άλλες μορφές ενέργειας, προχώρησαν στην κατασκευή πυρηνικών σταθμών. Άρχισαν στα γρήγορα να φυτρώνουν σε όλες τις χώρες. Γρήγορα, όμως, μέσα σε μια δύο δεκαετίες, ιδιαίτερα μετά το ατύχημα του Τσέρνομπιλ στην Ουκρανία στις 26.4.1986, υποχρεώθηκαν να σταματήσουν τις πυρηνικές κατασκευές. Απλά, η τεχνολογία παραγωγής ρεύματος από πυρηνική ενέργεια ήταν ακριβή, επικίνδυνη, επισφαλής και εκτός αυτού κόστιζε περισσότερο για συντήρηση, όταν κάποια στιγμή το εργοστάσιο έπρεπε να κλείσει.

Τόσα χρόνια ο καπιταλισμός απαξίωσε να ερευνήσει σοβαρά τις εναλλακτικές μορφές αέρος, θάλασσας και προπαντός ηλίου, για παραγωγή ενέργειας. Έτσι, το 2000 βρίσκεται ο καπιταλιστικός κόσμος, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, εξαρτημένος από το πετρέλαιο. Και κατά σύμπτωσιν, από τη φύση, από την οποία ακόμη εξαρτώμεθα, παρά τα συνήθως αναφερόμενα επιστημονοφανώς, δεν προίκισε τις πλούσιες καπιταλιστικές χώρες με πετρέλαιο.

Το διαθέτουν χώρες του τρίτου κόσμου, αποκαλούμενες περιφρονητικά ως καθυστερημένες, των οποίων οι νέες αστικές τάξεις κατέχουν αυτόν τον πλούτο. Και βέβαια, εξίσου αρπακτικές, προσπαθούν να κερδίσουν όσο το δυνατόν περισσότερα. Επίσης, πετρέλαιο κατέχουν οι πρώην χώρες της

ΕΣΣΔ που κι αυτές ακολουθούν την ίδια πολιτική μεγιστοποίησης του κέρδους τους. Να σημειώσουμε ακόμη ότι στις περισσότερες από αυτές τις χώρες, η εκμετάλλευση γίνεται από εταιρίες κρατικού καπιταλισμού, δημόσιες, κρατικές.

Αυτές οι νέες, αλλά και αδυσώπητες, αστικές τάξεις, εισπράττουν κάθε ημέρα τεράστια ποσά, αφαιρούμενα από τις πλούσιες (πόσο πια!) καπιταλιστικές χώρες. Πρόκειται για μια καθημερινή αιμορραγία.

Οι 11 πλουσιότερες σε κοιτάσματα πετρελαίου χώρες (εκτός της πρώην ΕΣΣΔ) συγκριμένα: Αλγερία, Ινδονησία, Ιράν, Ιράκ, Κουβέιτ, Λιβύη, Νιγηρία, Κατάρ, Σαουδική Αραβία, Αραβικά Εμιράτα, Βενεζουέλα, εισέπραξαν το 1999 155,616 δισ. δολ. Το 2000 το ποσό ανέβηκε σε 258,9 δισ. δολάρια.

Σιγά-σιγά γλιστράει ο καπιταλιστικός κόσμος σε μια γενικευμένη ενεργειακή κρίση, της οποίας ένα από τα πρώτα εμφανή σημάδια είναι η περίπτωση της Καλιφόρνιας. Πόσο θα διαρκέσει και ποιοι θα βουλιάξουν περισσότερο, θα το δούμε σύντομα. Λέμε ποιος θα βουλιάξει περισσότερο, επειδή ο καπιταλιστικός κόσμος ήδη έχει βουτηχτεί στο βάλτο της κρίσης. Οικονομικής, κοινωνικής, πολιτιστικής κλπ.

Τα πρώτα σημάδια φάνηκαν με την κρίση πετρελαίου του 1973. Δεν έβαλαν μυαλό, ούτε μπορούν να συνεντιστούν. Από τότε αρχίζει η μάστιγα των πετροδολαρίων, όπως τότε έλεγαν, μετά ονόμασαν την κρίση στασιμοπληθωρισμό από το 80. Κύρια σημάδια: ανεργία, άστεγοι, αύξηση της ανασφάλειας, εγκληματικότητα, ναρκωτικά, υπογεννητικότητα, μόλυνση του περιβάλλοντος, μόλυνση της τροφικής αλυσίδας, με τελευταία στη σειρά την κρίση των «τρελών αγελάδων», ή για να είμαστε πιο σαφείς, της εισαγωγής πτωμαϊνης στην τροφοδοσία ζώων, και στη συνέχεια ανθρώπων, και άλλα φαινόμενα.

Είκοσι οκτώ χρόνια μετά, όλα τα καπιταλιστικά σχέδια αντιμετώπισης της κρίσης απέτυχαν. Είτε με συντηρητικές κυβερνήσεις, είτε με σοσιαλιστικές, είτε ακόμη ευρύτερης συμμετοχής πολιτικών δυνάμεων κομμουνιστών και αριστεριστών ακόμα.

Η αμερικανική οικονομία έχει από χρόνια εισέλθει σε κατάσταση κρίσης. Συγκεκριμένα, από το 1981, όταν ο πρόεδρος Ρήγκαν μείωσε δραστικά τη φορολογία του μεγάλου

κεφαλαίου, από 48% σε 35%, με το πρόσχημα ότι τα πλεονάσματα των φόρων θα οδηγηθούν σε παραγωγικές επενδύσεις. Αυτά όμως οδηγήθηκαν στο γρήγορο κέρδος των νομαδικών, περιφερομένων κεφαλαίων, προς άγραν κάθε δεκάρας φτωχών, ταλαιπωρημένων χωρών, πάντα πιεζομένων από τον αμερικάνικο ιμπεριαλισμό.

Η επιπρόσθεση αυτών των κερδών στο αμερικανικό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν έδινε μια επιφανειακή ευημερία της όλης οικονομίας. Ενώ άρχιζε η πλατιά ανεργία, η πτώση μισθών και ημερομισθίων, η διάλυση των όρων εργασίας, η απίσχνηση της αποταμίευσης και ο τρελός καταναλωτισμός.

Τον Μάιο του 1999 ήρθε το σημαντικό χτύπημα. Άρχισε να ακριβαίνει το πετρέλαιο και από 10 δολάρια το βαρέλι (περίπου 150 λίτρα) κυμαίνεται μεταξύ 25-30 δολ. Στην αρχή το αμερικανικό κράτος νόμιζε ότι με το βάρος του τρομοκρατικού του όγκου αυτή η κατάσταση θα είναι προσωρινή, όπως παλαιότερα. Μάταια. Ενάμισι χρόνο και παραπάνω, οι αστικές τάξεις των χωρών που παράγουν πετρέλαιο, απτόητες εξακολουθούν να απορροφούν τεράστιες ποσότητες δολαρίων, αλλά και άλλων νομισμάτων, από τις μεγάλες παραδοσιακές καπιταλιστικές χώρες που δεν παράγουν πετρέλαιο.

Αδυσώπητος ο νέος καπιταλισμός των πετρελαιοπαραγωγών χωρών διεκδικεί όλο

και μεγαλύτερο μερίδιο του παγκόσμιου πλούτου. Η αμερικανική οικονομία έχει υποστεί σοβαρά πλήγματα και δεν φαίνεται να μπορεί να συνέλθει γρήγορα. Να εξηγηθούμε όμως: Ο αμερικανικός καπιταλισμός κερδίζει φοβερά αυτό το διάστημα, έστω ξεπουλώντας την ίδια του τη χώρα. Έτσι είναι δυνατόν να υπάρχει πλούσιος, κερδοφόρος καπιταλισμός και όλο και πιο αδύνατο κράτος. Όμως πάντα έχουν τη διάθεση να χρησιμοποιούν αυτόν τον τεράστιο τρομοκρατικό, στρατιωτικό μηχανισμό για τα εφήμερα κέρδη τους. Διότι πρέπει να το αναφέρουμε, ότι όσο αδυνατίζει το αμερικανικό κράτος σε επιρροή και δύναμη επέμβασης, τόσο και πλησιάζει και η στιγμή κατάρρευσης του όλου συστήματος αμερικανικής εκμετάλλευσης.

Φαίνεται κάπως κωμικοτραγικό ότι όλη αυτή η τεράστια οικονομία εξαρτάται από κάποιον κύριο Γκρινσπαν, διοικητή της κεντρικής τράπεζας, με τις συμβουλές του δηλώσεις, παίζοντας με τα επιτόκια λίγο πάνω λίγο κάτω. Σαν να μη λειτουργεί ακόμα και αυτή η καπιταλιστική δημοκρατία. Από οικονομική άποψη, κάπως γελοίο το θέαμα, αν δεν ήταν βαθύτατα τραγικό για εκατομμύρια Αμερικανούς ανέργους, υποαπασχολούμενους, υπερχρεωμένους, ανασφάλιστους και υπόδουλους στην καθημερινή τρομοκρατία παντός είδους θρασυτάτου υπόκοσμου, ο οποίος διακλαδώνεται και δικτυώνεται με τον κρατικό, πολιτικό, αστυνομικό μηχανισμό των ΗΠΑ.

Στο Ιράκ, ιδιαίτερα στην περιοχή όπου βομβαρδίζουν Αμερικανοί και Αγγλοι, βρίσκονται τεράστια κοιτάσματα πετρελαίου, τα οποία μάλιστα βρίσκονται σε έδαφος όπου είναι εύκολη η εκμετάλλευσή τους. Υπολογίζουν ότι το κόστος άντλησης μπορεί να φθάσει 1-2 δολάρια το βαρέλι. Ενώ στις περιοχές της βορείου Ευρώπης, π.χ., το κόστος μπορεί να φθάσει και πάνω από 12 δολάρια.

Τα κέρδη για τις πετρελαϊκές εταιρίες είναι τεράστια από το ιρακινό πετρέλαιο. Ιδιαίτερα, όμως, πολύ περισσότερα κέρδη θα μπορούσαν να προέλθουν από την εκμετάλλευση των αποκλεισμένων και βομβαρδισμένων περιοχών, αλλά η εκμετάλλευσή τους προς το παρόν είναι αδύνατη, λόγω ακριβώς των απειλών Αμερικανών και Άγγλων.

Το καθεστώς Χουσεϊν έχει υπογράψει πολλές συμβάσεις παραχώρησης εδαφών για εκμετάλλευση από άντληση πετρελαίου σε ιδιωτικές και κρατικές εταιρίες ευρωπαϊκών κρατών, της Ρωσίας, της Κίνας. Αποκλείστηκαν όμως αγγλικές εταιρίες. Μόλις, λοιπόν, λήξει ο αποκλεισμός (εμπάργκο) του Ιράκ, που έχει επιβάλει ο ΟΗΕ κατ' επιταγή των Αμερικανών, θα είναι δυνατή η εκμετάλλευση, άντληση και επομένως άφθονη κερδοφορία. Οι αμερικανικές και αγγλικές εταιρίες έχουν πάθει συμφορά με αυτή την προοπτική, αλλά ιδιαίτερα βαρύ είναι το χτύπημα για το αμερικανικό κράτος, που είναι υποχρεωμένο να εισάγει χιλιάδες τόνους πετρέλαιο.

Και αυτές οι τεράστιες και συνεχώς αυξανόμενες ποσότητες πρέπει να πληρώνονται στην ακριβή τιμή που έχει προκαλέσει ο ΟΠΕΚ, Οργανισμός των Πετρελαιοπαραγωγικών χωρών, με τις ποσοστώσεις που έχει επιβάλει. Οι ΗΠΑ υφίστανται μια συνεχή αιμορραγία δισεκατομμυρίων δολαρίων για να ικανοποιήσουν την αδηφάγο και συνεχώς αυξανόμενη καταναλωτική μανία στη χώρα τους. Νομίζουν ότι αν ανατρέψουν το καθεστώς Χουσεϊν θα είναι δυνατόν, η νέα κυβέρνηση που θα υπάρξει στο Ιράκ να ακυρώσει όλες τις πετρελαϊκές συμβάσεις και να επαναδιαπραγματευθεί έτσι η όλη εκμετάλλευση από την αρχή. Έτσι οι αγγλο-αμερικάνικες εταιρίες να εξασφαλίσουν και αυτές ένα σημαντικό μέρος των εκμεταλλεύσεων και να εξασφαλιστεί ακόμα καλύτερα ο αμερικανικός ανεφοδιασμός. Και το ζήτημα πιέζει, επειδή μειώνεται συνεχώς η αμερικανική παραγωγή πετρελαίου στο εσωτερικό της χώρας, δηλαδή εξαντλούνται τα δικά τους κοιτάσματα και αυξάνει συνεχώς η ανάγκη εισαγωγών πετρελαίου από πολλές χώρες.

Όταν το Μάιο του 1999 άρχισαν να ανεβαίνουν οι τιμές του πετρελαίου, λόγω της συμφωνίας των πετρελαιοπαραγωγικών κρατών του ΟΠΕΚ, οι Αμερικανοί χλεύαζαν ότι δεν θα αντέξουν για πολύ, δεν θα μπορέσουν να κρατήσουν τη συμφωνία τους και το πετρέλαιο θα πέσει γρήγορα. Όμως τα υψηλά κέρδη κράτησαν την αλληλεγγύη των καινούριων αστικών τάξεων, οι οποίες επωφελούνται από την άνοδο της τιμής του πετρελαίου. Οι ΗΠΑ νόμιζαν ότι πρώτη θα σπάσει η Σαουδική Αραβία, σαν πιστός τους σύμμαχος που ήταν και θα παράγει περισσότερο από

ό,τι επιβάλλει η συμφωνία του ΟΠΕΚ, όπως είχε γίνει και σε άλλες περιπτώσεις στο παρελθόν. Όμως, η καπιταλιστική φεουδαρχική τάξη της Σαουδικής Αραβίας δεν μπορεί να παραιτηθεί των κερδών της από την άνοδο των τιμών. Αυτό το πάμπλουτο κράτος έφθασε στο σημείο να είναι χρεωμένο ύστερα από τον πόλεμο του Κόλπου το 1991-1992.

Μπορεί να διαπιστώνουμε ότι ο δυτικός καπιταλισμός βρίσκεται σε κατάσταση κατάρρευσης, αυτό όμως δεν σημαίνει ότι έχουμε εισέλθει σε επαναστατική κατάσταση. Αυτό έγινε και την περασμένη φορά, πριν από μια δεκαετία στην Ανατολή. Τα κράτη κατέρρευσαν, κυριολεκτικώς σωριάστηκαν, αλλά επανάσταση δεν έγινε. Δεν υπήρχε κανένας συνειδητός παράγοντας, ένα κόμμα, μια οργάνωση που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μια επαναστατική διέξοδο. Παρόμοια συμβαίνουν τώρα με το δυτικό καπιταλισμό, που έχει φροντίσει από καιρό να ουδετεροποιήσει τα περισσότερα συνδικάτα. Ήταν μια από τις κυριότερες φροντίδες του αυτά τα χρόνια και σε μερικές χώρες το πέτυχαν σχεδόν ολοκληρωτικά.

Βέβαια υπάρχουν απεργίες και ξεσπάσματα κάθε τόσο, αλλά δεν δείχνουν να οδηγούν σε μια συνέχεια που μπορεί να έχει αποτέλεσμα την αλλαγή του καθεστώτος. Οσον αφορά τις οργανώσεις, οι περισσότερες απασχολούνται με περίπλοκες αναλύσεις της φάσης του καπιταλισμού, παρασυρόμενες από όλο το διανοητικό εποικοδόμημα του καπιταλισμού, από πολλούς εμφανιζόμενους προοδευτικούς, έτοιμους όμως να υπηρετήσουν το καθεστώς με διάφορους τρόπους. Από επιτροπές, υπουργεία, μελετητικές ομάδες. Όλα αυτά, βέβαια, με επιχειρήματα κατά των εργαζομένων, οι οποίοι με όλες αυτές τις μελέτες πρέπει να παραιτούνται από τα μέχρι τώρα κατακτηθέντα.

Να σημειώσουμε ότι όσο αναπτυσσόταν ο καπιταλισμός μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, ήταν υποχρεωμένος να δίνει και στους εργαζόμενους. Ασφαλίσεις, συντάξεις, κράτος πρόνοιας, εκπαίδευση κλπ. Δεν εμπόδιζε το κέρδος του και έτσι αντιμετώπιζε και το αντίπαλο δέος των ανατολικών κρατών. Στην εποχή μας, ιδιαίτερα από δέκα χρόνια, ο καπιταλισμός προσπαθεί να κερδίσει κυρίως από αυτά που αρπάζει από τους εργαζόμενους, τους συνταξιούχους και όλους τους καταπιε-

ζόμενους. Αυτό δεν σημαίνει ότι πάει καλύτερα. Αντίθετα, όλο στο χειρότερο βαδίζει.

Ο καπιταλισμός των δυτικών χωρών μπορεί να καταρρέει, όχι όμως και ο παγκόσμιος καπιταλισμός. Σε άλλες καπιταλιστικές χώρες, όπως την Ασία, την Αφρική, τη Λατινική Αμερική, μπορεί ακόμα να αναπτύσσεται και μάλιστα εις βάρος του δυτικού.

Κατά σύμπτωση της φύσης, οι δυτικές χώρες δεν έχουν πετρέλαιο. Είναι υποχρεωμένες να πάρουν από τις πετρελαιοπαραγωγές χώρες, οι οποίες δεν έχουν καμιά διάθεση να παραιτηθούν των κερδών τους για να υποστηρίξουν τον καταρρέοντα δυτικό καπιταλισμό. Αντίθετα. Αδυσώπητες, για περισσότερο από ενάμιση χρόνο τώρα, περιορίζουν την παραγωγή και διατηρούν υψηλές τις τιμές. Οι δυτικές χώρες που δημιούργησαν ένα ξέφρενο καταναλωτικό τρόπο ζωής, δεν μπορούν σε καμιά περίπτωση να συγκρατηθούν. Είναι αιχμάλωτες του καταναλωτικού τους καθεστώτος. Ακριβώς αυτή την περίοδο που ακριβαίνει το πετρέλαιο, γίνεται πιο ξέφρενη η προπαγάνδα, η διαφήμιση για πούληση αυτοκινήτων. Μπορείς να πάρεις οποιαδήποτε στιγμή ένα αμάξι, χωρίς προκαταβολή, με ελάχιστη πρώτη δόση, αρκεί να υπογράψεις ότι χρεώνεσαι. Αντί δηλαδή να γίνεται πιο δύσκολη η προμήθεια αυτοκινήτου κάτω από τις συνθήκες ακριβείας πετρελαίου, γίνεται πιο εύκολη. Μικρό παράδειγμα της διάλυσης του ατομικιστικού καπιταλιστικού καθεστώτος. Καμιά κοινωνική σκέψη, κανένα σχέδιο, μιλάμε για σοβαρό σχέδιο, εναλλακτικών λύσεων. Τίποτε. Οδεύουν το δρόμο της καταστροφής.

Ο ελληνικός καπιταλισμός πέρασε μια άσχημη περίοδο με την ένταξη στην τότε ΕΟΚ. Η υποταγή στους κανόνες της τον συνέτριβε. Ο ρόλος τον οποίο προόριζε η ΕΟΚ και το ευρωπαϊκό διευθυντήριο ήταν μιας μακρινής καθυστερημένης επαρχίας προορισμένης να εξυπηρετεί κυρίως τουριστικά και αγροτικά την τότε Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα. Η είσοδος στην ΕΟΚ ήταν κυρίως μια πολιτική προτεραιότητα εκφραζόμενη τότε, από τον Κων. Καραμανλή, για την προστασία της Ελλάδας απέναντι στην τουρκική απειλή. Εφόσον, λοιπόν, προτεραιότητα ήταν η εθνική ασφάλεια, τα υπόλοιπα ήταν δευτερεύοντα. Βέβαια, ούτε και αυτός ο σκοπός επετεύχθη, αφού

είκοσι χρόνια μετά την είσοδο της Ελλάδας στην Κοινότητα δεν υπάρχει ακόμα καμιά εγγύηση των συνόρων της χώρας. Το ευρωπαϊκό διευθυντήριο δεν ενδιαφέρεται για τέτοιες «λεπτομέρειες». Εκείνο που ενδιαφέρει είναι οι παραγγελίες, η οικονομική δραστηριότητα και τίποτε άλλο. Με την πτώση, όμως, των καθεστώτων των ανατολικών χωρών, μετά το 1989, άνοιξαν τα σύνορα προς βορράν. Μέχρι τότε ουσιαστικά ήταν περιορισμένη η επικοινωνία. Και τότε, «σαν έτοιμοι από καιρό», οι Έλληνες καπιταλιστές όρμησαν «στους δρόμους τους παλιούς», όπως τότε σημειώναμε. Αυτή η πορεία της τελευταίας δεκαετίας θα καταγραφεί στην οικονομική ιστορία της χώρας σαν κάτι εξαιρετικό.

Όμως, τα τελευταία χρόνια έχουμε και μια άλλη πορεία. Ελληνικά κεφάλαια τοποθετούνται στις ΗΠΑ, σε ευρωπαϊκές χώρες, και βέβαια σε Αφρική και Ασία, οπουδήποτε μπορούν να αποδώσουν. Να έχουμε πάντα υπόψιν μας ότι μιλάμε για τον καπιταλισμό μιας μικρής χώρας 11 εκατομμυρίων, με τους μετανάστες. Την ίδια εποχή αλλάζει κατεύθυνση και ο όγκος των εξαγωγών ελληνικών προϊόντων. Όλο και λιγότερο γίνεται το μέρος που κατευθύνεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με την οποία υποτίθεται ότι είμαστε συνδεδεμένοι και όλο αυξάνεται το μέρος που κατευθύνεται σε τρίτες χώρες. Από το 1999 περισσότερο του 50% κατευθύνεται σε τρίτες χώρες και η τάση μεγαλώνει.

Ο ελληνικής ιδιοκτησίας εμπορικός στόλος, ο οποίος είναι ο πρώτος στον κόσμο είναι βέβαια και κυρίαρχος στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αφού σχεδόν το μισό ολόκληρου του ευρωπαϊκού στόλου είναι ελληνικής ιδιοκτησίας. Υπόκειται σε κανονισμούς κάποιας απίθανης Κομισιόν; Και βέβαια όχι. Ο,τι θέλουν κάνουν σε ολόκληρο τον κόσμο και αν διαφωνεί η Κομισιόν ας τους διαγράψει από το χάρτη. Αλλά ποιος τολμάει να κάνει τέτοια πράγματα από αυτούς τους γραφειοκράτες που τρομοκρατούν κάθε αγρότη, κάθε εργάτη, κάθε επαγγελματία και επιβάλλουν απίθανους κανονισμούς, επεμβαίνοντας ακόμα και στην καθημερινή διαστροφή των χωρών, ιδιαίτερα των μικρών χωρών.

Με δυο λόγια, ο ελληνικός καπιταλισμός παίρνει τις αποστάσεις του από το δυτικό καπιταλισμό, δεν είναι διατεθειμένος να

βουλιάξει μαζί. Άλλωστε, δεν είναι η πρώτη φορά που η πολιτική ηγεσία προσπαθούσε να επιβάλει μια γραμμή αντίθετη με τις ροπές της ελληνικής οικονομίας, υπακούοντας σε έξωθεν «συμβουλές». Μην ξεχνάμε, αν γνωρίζουμε βέβαια, ότι μετά το 1950 οι Αμερικανοί ειδικοί απεσταλμένοι προόριζαν την Ελλάδα για μια παράμερη αγροτική χώρα, υπάκουη στις εκάστοτε αμερικανικές εντολές. Και όμως έγινε διαφορετικά, χωρίς φανφάρες και εθνικές εξάρσεις. Απλούστατα, λόγω συμφέροντος και πορτοφολιού. Παρόμοια συμβαίνουν αυτά τα χρόνια. Και δεν είναι «γραμμή» που εδώ δίνουμε. Απλά καταγράφουμε αυτές τις ροπές και τίποτε άλλο. Και ακόμα πιο απλά, και χωρίς προκαταλήψεις σχολιάζουμε αυτή τη ροπή.

Ας πάρουμε τώρα τα λεγόμενα από την υποτιθέμενη ηγεσία της καπιταλιστικής τάξης. Την οικονομική εννοούμε. Έχει καταλάβει τίποτε ο Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών, ο οποίος υποτίθεται ότι εκπροσωπεί τη μεγαλύτερη καπιταλιστική ομάδα; Δεν νομίζω. Οι βιομήχανοι αντιπροσωπεύονται εκεί, αλλά δεν σκίζουν να δώσουν ιδεολογικές μάχες. Αφήνουν έναν υπάρχοντα μηχανισμό αποτελούμενο από καθηγητές, οικονομολόγους κλπ., να εκφράζουν κάθε τόσο μερικές γνώμες και προπαντός να μάχονται κατά των εργαζομένων. Ο μηχανισμός του ΣΕΒ αιχμάλωτος, και εκφραστής της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της εκάστοτε κυβέρνησης που όλο δηλώνει υποταγές σ' αυτήν, και μονότονα κάθε τόσο επαναλαμβάνει τα περί κατάργησης αντικινήτρων, διάλυσης του ασφαλιστικού συστήματος, κατάργηση των εργατικών νόμων κλπ. Ποτέ δεν δίνουν μια ανάλυση της ελληνικής οικονομίας και των ροπών που αυτή διαμορφώνει. Σαν να μην υπάρχουν. Ίσως να έχουν δίκιο. Δεν έχουν καμιά διάθεση να εμπλακούν σε διαμάχες με ευρωεγκεφάλους του συρμού. Απλά βαδίζουν με το νόμο του κέρδους τους. Του δικού τους κέρδους. Και αυτή την πορεία και εμείς περιγράφουμε.

Για τη μακροχρόνια δυναμική της καπιταλιστικής οικονομίας

του Λέον Τρότσκι

Ακόμα και οι πιο πεπεισμένοι αντίπαλοί του συνήθως αναγνώρισαν την ποιότητα των κοινωνικοπολιτικών και ιστορικών αναλύσεων του Τρότσκι, όπως και το συγγραφικό του ταλέντο. Λιγότερο γνωστό είναι ότι σε διάφορες στιγμές της δραστηριότητας και του στοχασμού του, πλησίασε επίσης με οξυδέρκεια τα μεγάλα οικονομικά ζητήματα. Είναι προφανές ότι ένα μεγάλο τμήμα αυτών των συμβολών του είναι χρονολογημένα. Ωστόσο έχουν μια διπλή σημασία. Καταπιάνονται, έστω και συνθετικά, με θεωρητικά προβλήματα που οι οικονομολόγοι ακόμα και σήμερα συνεχίζουν να τα συζητάνε ιδιαίτερα τη θεωρία των μακρών κυμάτων- και προτείνει ουσιαστικά μεθοδολογικά κριτήρια. Στο θέμα αυτό, ο Τρότσκι υπογραμμίζει επανειλημμένως την ανάγκη να μην αναλύεται η δυναμική της οικονομίας ξέχωρα από το κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο, αλλά μέσα από τις αμοιβαίες τους σχέσεις. Ιδιαίτερα, εισάγει μεταξύ άλλων- το ζήτημα της εξωγενούς, δηλαδή μη αυστηρά οικονομικής, πηγής της δυναμικής της κρίσης και της ανάκαμψης από αυτήν.

Εδώ δημοσιεύουμε αποσπάσματα της εισήγησης για την παγκόσμια κρίση και τα καθήκοντα της Κομμουνιστικής Διεθνούς που παρουσίασε ο Τρότσκι στο 3ο Συνέδριο της Κομμουνιστικής Διεθνούς (1921) και που είναι αποκαλυπτική, μεταξύ άλλων, και του επιπέδου των συζητήσεων που διεξήγονταν σε αυτό το όργανο. Παράλληλα, δημοσιεύουμε και ένα κείμενό του, που αφιερώνεται ειδικότερα στη συζήτηση για τα μακριά «κύματα» -όπως ονομάστηκαν κατόπιν- και που τοποθετεί μεθοδολογικά τη συζήτηση έτσι όπως την είχε τοποθετήσει ο Κοντράντιερ.

Οι αστοί και οι ρεφορμιστές οικονομολόγοι, που έχουν ιδεολογικό συμφέρον να παρουσιάζουν ευνοϊκά την κατάσταση του καπιταλισμού, εξηγούν ότι η σημερινή κρίση δεν αποδεικνύει απολύτως τίποτα και ότι, αντίθετα, είναι απολύτως φυσιολογική. Αμέσως μετά τον πόλεμο υπήρξε ένα βιομηχανικό μπουμ και τώρα βρισκόμαστε μπροστά σε μια κρίση. Άρα ο καπιταλισμός βαίνει πάντα καλώς.

Είναι γεγονός ότι ο καπιταλισμός ζει περνώντας από κρίσεις και ανθίσεις όπως και ένας άνθρωπος ζει αναπνέοντας και εκπνέοντας: πρώτα υπάρχει μια έκρηξη της βιομηχανίας, μετά σταμάτημα και μετά κρίση, που ακολουθείται με σταμάτημα της ίδιας της κρίσης, μετά με βελτίωση, με ένα νέο μπουμ, με νέο σταμάτημα, κλπ.

Η κρίση και το μπουμ, μαζί με όλες τις μεταβατικές φάσεις, αποτελούν έναν κύκλο ή έναν από τους μεγάλους κύκλους της βιομηχανικής ανάπτυξης. Ο κάθε κύκλος διαρκεί 8 με 9 ή 10 χρόνια και μπορεί να διαρκέσει ως και 11. Εξαιτίας των εσωτερικών του αντιφάσεων ο καπιταλισμός δεν αναπτύσσεται σε ευθεία γραμμή, αλλά σε ζιγκ-ζαγκ, με πάνω και με κάτω. Νά τι βρίσκεται στη βάση των εξηγήσεων που δίνουν οι απολογητές του καπιταλισμού: «καθώς διαπιστώνουμε μετά τον πόλεμο μια διαδοχή από μπουμ και από κρίσεις λένε-, άρα όλα βαίνουν καλώς στον

όμορφο καπιταλιστικό κόσμο».

Στην πραγματικότητα, τα πράγματα βαίνουν διαφορετικά. Το γεγονός ότι μετά τον πόλεμο ο καπιταλισμός εξακολουθεί να διακυμαίνεται κυκλικά σημαίνει απλώς ότι ακόμα δεν έχει πεθάνει, ότι δεν είναι πτώμα αυτό που έχουμε μπροστά μας. Και όσο δεν θα έχει ανατραπεί από την προλεταριακή επανάσταση, ο καπιταλισμός δεν θα σταματήσει να γνωρίζει κύκλους, ανοδικούς και καθοδικούς: οι κρίσεις και οι ανθίσεις τον χαρακτήρισαν ήδη από τη γέννησή του και θα τον συνοδεύσουν ως το θάνατό του. Αλλά για να δούμε την ηλικία του καπιταλισμού και τη γενική του κατάσταση, για να διαπιστώσουμε αν συνεχίζει ακόμα να αναπτύσσεται, εάν έχει φτάσει στην ωριμότητά του ή αν βρίσκεται στην παρακμή του, είναι αναγκαίο να διαγνώσουμε τη φύση αυτών των κύκλων, όπως ακριβώς και η κατάσταση ενός ανθρώπινου οργανισμού δεν μπορεί να διαγνωστεί παρά μόνο ελέγχοντας εάν η αναπνοή είναι κανονική ή σπασμωδική, βαθιά ή ελαφριά, κλπ.

Ο πυρήνας του προβλήματος μπορεί να προσεγγιστεί ως εξής. Ας πάρουμε την ανάπτυξη του καπιταλισμού την αύξηση της παραγωγής άνθρακα, υφασμάτων, σιδηροδρόμου, χάλυβα, εξωτερικού εμπορίου, κλπ.- και ας χαράξουμε μια καμπύλη που να περιγράφει την ανάπτυξη αυτήν. Εάν η καμπύλη αντιστοιχεί στην πραγματική πορεία της οικονο-

μικής ανάπτυξης, τότε την βλέπουμε να ανεβαίνει όχι με απρόσκοπτο τρόπο, αλλά σε ζιγκ-ζαγκ, με πάνω και με κάτω, που περιγράφουν αντίστοιχα τα μπουμ και τις κρίσεις. Έτσι, η καμπύλη της οικονομικής ανάπτυξης αποτελείται από δύο κινήσεις: μια αρχική κίνηση που εκφράζει τη γενική άνοδο του καπιταλισμού και μια δευτερογενή κίνηση που περιέχει περιοδικές ταλαντώσεις εξαιτίας των διαφορετικών βιομηχανικών κύκλων.

Το φετινό Γενάρη, οι Times του Λονδίνου δημοσίευσαν έναν πίνακα που κάλυπτε μια περίοδο 138 ετών από τον πόλεμο ανεξαρτησίας των 13 αμερικάνικων αποικιών ως σήμερα. Σε αυτό το διάστημα υπήρξαν 16 κύκλοι, δηλαδή 16 κρίσεις και 16 φάσεις άνθισης. Κάθε κύκλος είχε μια μέση διάρκεια 8 ετών και 8 μηνών, δηλαδή περίπου 9 ετών.

Επιτρέψτε μου να εφιστήσω την προσοχή σας στα ζιγκ-ζαγκ που περιγράφουν τις κινήσεις. Σε μια συγκεκριμένη στιγμή ο πίνακας των Times δείχνει άνοδο. Η αφετηρία είναι το ισοδύναμο 2 λιρών ή 25 μάρκων ανά κεφαλή Άγγλου. Στη θεωρούμενη περίοδο, ο πληθυσμός σχεδόν τετραπλασιάστηκε, το εξωτερικό εμπόριο αυξήθηκε ακόμα περισσότερο και το κατά κεφαλήν εισόδημα έφτασε τις 30,5 λίρες το 1920, ενώ σε ονομαστικούς όρους όχι σε πραγματική αξία- έφτασε τις 65 λίρες. Σε σχέση με την

παραγωγή σιδήρου διαπιστώνουμε ανάλογη πορεία. Στο πρώτο μέρος του 1851, η ζήτηση σιδήρου ήταν 4,5 κιλά ανά κεφαλή, αλλά το 1913 είχε αυξηθεί ως τα 46 κιλά. Μετά υπήρξε μια αντίστροφη κίνηση. Νά ο συνολικός απολογισμός, το αποτέλεσμα 138 ετών ανάπτυξης.

Εάν αναλύσουμε από πιο κοντά την καμπύλη της ανάπτυξης, παρατηρούμε ότι κόβεται σε πέντε διαφορετικά και διακριτά τμήματα. Από το 1781 ως το 1851, η εξέλιξη είναι πολύ αργή: δεν υπάρχει πρακτικά καμία αισθητή κίνηση. Το εξωτερικό εμπόριο αυξάνει, μέσα σε 70 χρόνια, απλώς από τις 2 στις 5 λίρες ανά κεφαλήν. Μετά την επανάσταση του 1848, που είχε σα συνέπεια να διευρύνει το πλαίσιο της ευρωπαϊκής αγοράς, εμφανίζεται ένα σημείο τομής. Από το 1851 ως το 1873, η καμπύλη της εξέλιξης αυξάνει γρήγορα. Σε 22 χρόνια, το εξωτερικό εμπόριο πηδάει από τις 5 στις 21 λίρες, ενώ η ποσότητα χάλυβα αυξάνει, στην ίδια περίοδο, από τα 4,5 στα 13 κιλά ανά κεφαλή. Μια υφεσιακή περίοδος εμφανίζεται το 1873. Από το 1873 ως το 1894 περίπου, καταγράφεται στασιμότητα του αγγλικού εμπορίου: υπάρχει μάλιστα πτώση από τις 21 στις 17,4 λίρες μέσα σε 22 χρόνια. Και μετά επέρχεται ένα άλλο μπουμ, που διαρκεί ως το 1913 το εξωτερικό εμπόριο ανεβαίνει από τις 17 στις 30 λίρες. Τέλος, η Πέμπτη περίοδος

αρχίζει το 1914 είναι η περίοδος αποδιάρθρωσης της καπιταλιστικής οικονομίας.

Πώς οι κυκλικές διακυμάνσεις συγχωρεύονται άραγε μέσα στην πρωτογενή κίνηση της καμπύλης της καπιταλιστικής ανάπτυξης; Πολύ απλά. Μέσα στις περιόδους καπιταλιστικής ανάπτυξης, οι κρίσεις έχουν σύντομο και επιφανειακό χαρακτήρα, ενώ το μπουμέχει μεγαλύτερη διάρκεια και εμβέλεια. Στις περιόδους καπιταλιστικής παρακμής, οι κρίσεις έχουν παρατεταμένο χαρακτήρα, ενώ τα μπουμ είναι σύντομα, επιφανειακά και κερδοσκοπικά. Στις περιόδους στασιμότητας, οι διακυμάνσεις αναπαράγονται στο ίδιο επίπεδο. (...).

Η αμοιβαία σχέση μεταξύ οικονομικού μπουμ και κρίσης από τη μια και ανάπτυξης της επανάστασης από την άλλη έχει για εμάς εξαιρετικό ενδιαφέρον όχι μόνο θεωρητικά αλλά και κυρίως από πρακτική σκοπιά.

Πολλοί μεταξύ σας θα θυμούνται ότι το 1851, ενώ το μπουμ είχε φτάσει στο υψηλότερο σημείο του, ο Μαρξ και ο Ένγκελς είχαν γράψει ότι ήταν εκείνη ακριβώς τη στιγμή αναγκαίο να δεχτούν πως η επανάσταση του 1848 είχε τελειώσει ή, τουλάχιστον, ότι διακοπτόταν ως την επόμενη κρίση. Ο Ένγκελς είχε γράψει πως, αν η κρίση του 1847 ήταν η μητέρα της επανάστασης, η άνθιση του 1849-51 γέννησε τη νικηφόρα αντεπανάσταση.

Θα ήταν ωστόσο τελείως μονομερές και λαθεμένο να ερμηνευτούν οι εκτιμήσεις αυτές με την έννοια ότι μια κρίση καθορίζει αναπόφευκτα την επαναστατική δραστηριότητα, ενώ η άνθιση θα καθόριζε μια παθητικότητα της εργατικής τάξης. Η επανάσταση του 1848 δεν προκλήθηκε από την κρίση. Η κρίση απλώς της έδωσε την τελευταία ώθηση. Θεμελιακά, η επανάσταση ήταν το προϊόν των αντιφάσεων μεταξύ των αναγκών της καπιταλιστικής ανάπτυξης και των αλυσίδων ενός ημι-φεουδαλικού κοινωνικού και πολιτικού συστήματος. Η επανάσταση του 1848, παρά τους δισταγμούς και την ανολοκλήρωσή τους, διέλυσε τα απομεινάρια του καθεστώτος των συντεχνιών και της δουλοπαροικίας, επεκτείνοντας έτσι το πλαίσιο της καπιταλιστικής ανάπτυξης. Για αυτό το λόγο, και μόνο για αυτό το λόγο, που το μπουμ του 1851 σημάδεψε την αρχή μιας εποχής καπιταλιστικής άνθισης που διήρκεσε ως το 1873.

Όταν παραπέμπουμε στον Ένγκελς, είναι επικίνδυνο να παραμελούμε αυτά τα θεμελιώδη στοιχεία. Ακριβώς μετά το 1830, δηλαδή μετά την περίοδο όπου ο Μαρξ και ο Ένγκελς είχαν κάνει τις παρατηρήσεις τους, αναδυόταν όχι μια κανονική κατάσταση, αλλά μια εποχή Sturm und Drang [πυρετώδους δραστηριότητας] του καπιταλισμού, η οποία άνοιξε το δρόμο για την επανάσταση του 1848. Να ένα στοιχείο κεφαλαιώδους σημασίας. Η περίοδος που καταλήγει στην επανάσταση είχε και αυτή τη δική της εποχή Sturm und Drang, κατά την οποία η άνθιση και οι ευνοϊκές συγκυρίες ήταν αρκετά σταθερές, ενώ οι κρίσεις ήταν επιφανειακές και σύντομες.

Σήμερα, πρέπει να θέσουμε το ζήτημα όχι του αν είναι δυνατή μια βελτίωση της συγκυρίας, αλλά εάν οι διακυμάνσεις της συγκυρίας εγγράφονται σε μια ανοδική ή σε μια καθοδική καμπύλη. Να η πιο σημαντική πλευρά όλου του ζητήματος.

Μπορούμε άραγε να περιμένουμε από την οικονομική ανάκαμψη του 1919-20 τις ίδιες συνέπειες που γνωρίσαμε σε άλλες εποχές συνολικής ανόδου; Σε καμία περίπτωση. Διεύρυνση του πλαισίου της καπιταλιστικής ανάπτυξης δεν διαγράφεται καν στον ορίζοντα. Μήπως αυτό σημαίνει ότι πρέπει να αποκλείσουμε στο μέλλον, σε απώτερο ή εγγύτερο μέλλον, μια νέα εμπορική και βιομηχανική ανάκαμψη; Καθόλου! Ήδη είπα ότι όσο ο καπιταλισμός είναι ζωντανός, θα συνεχίζει να εισπνέει και να εκπνέει. Αλλά η εποχή στην οποία μπήκαμε εποχή εξιλέωσης μετά την αφαίμαξη και την καταστροφή από τον πόλεμο, εποχή ισοπέδωσης με την αρνητική έννοια-οι ανακάμψεις δεν μπορούν παρά να είναι επιφανειακές και ουσιαστικά κερδοσκοπικές, ενώ οι κρίσεις γίνονται όλο και πιο μακρόχρονες και πιο βαθιές.

Αποσπάσματα από το «Εισήγηση για την Παγκόσμια Οικονομική Κρίση και τα Νέα Καθήκοντα της Κομμουνιστικής Διεθνούς», 23 Ιουνίου του 1921, 3ο Συνέδριο της Κομμουνιστικής Διεθνούς. Βλ. L. Trotsky, the First Five years of the Communist International, vol.1, New York, Pioneer publishers, 1945, p.201, και Inprecor 449-450 Ιούν.-Σεπτ.2000.

Η καμπύλη της καπιταλιστικής ανάπτυξης

του Λέον Τρότσκι

Στην εισαγωγή του στην «Πάλη των τάξεων στη Γαλλία» του Μαρξ, ο Ένγκελς γράφει: «Στην εκτίμηση γεγονότων και σειράς από γεγονότα από την καθημερινή ιστορία, δεν θα είναι κανείς ποτέ σε θέση να αναχθεί έως τις τελικές οικονομικές αιτίες. Ακόμα και σήμερα, που ο ειδικός οικονομικός τύπος προσφέρει τόσο άφθονα στοιχεία, είναι αδύνατον ακόμα και στην Αγγλία να παρακολουθήσει κανείς μέρα με τη μέρα την πορεία της βιομηχανίας και του εμπορίου στην παγκόσμια αγορά, όπως και τις αλλαγές που παρατηρούνται στις μεθόδους παραγωγής, έτσι ώστε να μπορέσει, σε κάθε στιγμή, να κάνει ένα συνολικό απολογισμό αυτών των απείρως σύνθετων και πάντα τροποποιούμενων παραγόντων, από τους οποίους επιπλέον, πολύ συχνά, οι πιο σημαντικοί εξακολουθούν να επιδρούν για καιρό στη σκιά πριν να εκδηλωθούν βίαια στην επιφάνεια. Μια σαφής συνολική εικόνα της οικονομικής ιστορίας μιας δεδομένης περιόδου δεν είναι δυνατόν να γίνει την ίδια στιγμή. Μόνο εκ των υστέρων μπορούμε να την αποκτήσουμε, αφού δηλαδή έχουμε μαζέψει και επιλέξει τα στοιχεία. Η στατιστική είναι εδώ ένα απαραίτητο εργαλείο και ακολουθεί πάντα κουτσαίνοντας. Για τη σύγχρονη ιστορία που διεξάγεται τώρα θα χρειαστεί επομέ-

νως πολύ συχνά να αναγκαστούμε να θεωρήσουμε τον παράγοντα αυτόν, που είναι ο πιο αποφασιστικός, σαν σταθερό, να μεταχειριστούμε την οικονομική κατάσταση που βρίσκουμε στην αρχή της μελετώμενης περιόδου σαν δεδομένη και αμετάβλητη για όλη την περίοδο ή θα αναγκαστούμε να μην πάρουμε υπόψη μας παρά μόνο τις αλλαγές της κατάστασης που προέρχονται από γεγονότα που είναι προφανή και που μας προσφέρονται επομένως επίσης σαφώς. Κατά συνέπεια, η υλιστική μέθοδος θα πρέπει συχνά να αρκестεί εδώ να ανάγει τις πολιτικές συγκρούσεις σε πάλη συμφερόντων ανάμεσα στις υπαρκτές κοινωνικές τάξεις και στις φράξιες τάξεων που εμπλέκονται στην οικονομική ανάπτυξη, καθώς και να δείξει πως τα διάφορα πολιτικά κόμματα είναι η περισσότερο ή λιγότερο κατάλληλη έκφραση αυτών των ιδίων τάξεων και ταξικών φραξιών. Είναι προφανές ότι **αυτή η αναπόφευκτη παραμέληση των αλλαγών που συμβαίνουν ταυτόχρονα με την οικονομική εξέλιξη, δηλαδή με την ίδια τη βάση όλων των υπό εξέταση γεγονότων, δεν μπορεί παρά να είναι πηγή λαθών**». («Η πάλη των τάξεων στη Γαλλία», υπογράμμιση του Λ.Τ.).

Οι ιδέες αυτές που διατυπώνει ο Ένγκελς λίγο πριν το θάνατό του δεν αναπτύχθηκαν περισσότερο από κανέναν κατόπιν. Απ' όσο θυμάμαι, αναφέρονται μάλιστα αρκετά σπάνια -πολύ πιο σπάνια απ' ό,τι θα έπρεπε. Επιπλέον, η σημασία τους μοιάζει να έχει διαφύγει από πολλούς μαρξιστές. Η εξήγηση αυτού πρέπει, για μια ακόμα φορά, να αναζητηθεί στις αιτίες που αναφέρει ο Ένγκελς και που αντιστάσσονται σε κάθε είδους τελειωμένη οικονομική ερμηνεία της **σύγχρονης ιστορίας**.

Είναι πολύ δύσκολο έργο να λύσει κανείς σε όλη του την έκταση το πώς καθορίζονται οι υπόγειες ωθήσεις που μεταδίδει η οικονομία στην πολιτική σήμερα. Και όμως, η εξήγηση των πολιτικών φαινομένων δεν μπορεί να μετατεθεί για το μέλλον, γιατί η πάλη δεν περιμένει. Από αυτό πηγάζει η

ανάγκη να καταφεύγουμε, στην καθημερινή πολιτική δραστηριότητα, σε αυτές τις τόσο γενικές εξηγήσεις, που με τη χρήση τους μετατρέπονται σε κοινοτοπίες.

Όσον καιρό η πολιτική κρατάει τις ίδιες μορφές, παραμένει στα ίδια κανάλια, με τους ίδιους περίπου ρυθμούς, δηλαδή όσον καιρό η συσσώρευση οικονομικής ποσότητας δεν μετατρέπεται σε αλλαγή πολιτικής ποιότητας, αυτός ο τύπος ερμηνευτικών εννοιών («τα συμφέροντα της αστικής τάξης», «ιμπεριαλισμός», «φασισμός») φτάνει πάνω κάτω το στόχο του: όχι για να ερμηνευτεί ένα πολιτικό γεγονός σε όλη του την πραγματικότητα, αλλά για να αναχθεί σε ένα γνωστό κοινωνικό τύπο, πράγμα που, βέβαια, έχει μια ανεκτίμητη αξία.

Αλλά όταν εμφανιστεί μια σοβαρή αλλαγή της κατάστασης, και ακόμα περισσότερο αν πρόκειται για ριζική αλλαγή, τότε τόσο γενικές εξηγήσεις αποδεικνύονται πλήρως ακατάλληλες και μετατρέπονται μάλιστα σε κενές κοινοτοπίες. Σε αυτές τις περιπτώσεις, είναι πάντα αναγκαίο να αναλύεται πολύ περισσότερο το βάθος, για να καθοριστεί η ποιοτική πλευρά και, ει δυνατόν, για να μετρηθούν και ποσοτικά οι ωθήσεις που δίνει η οικονομία στην πολιτική.

Οι διακυμάνσεις της οικονομικής συγκυρίας (μπουμ, ύφεση, κρίση) είναι ήδη το σήμα πολιτικών ωθήσεων που οδηγούν στη δημιουργία αλλαγών, άλλοτε ποιοτικών, άλλοτε ποσοτικών, καθώς και σε νέους σχηματισμούς στον πολιτικό χώρο. Τα έσοδα της τάξης των κατόχων, ο κρατικός προϋπολογισμός, οι μισθοί, η ανεργία, οι αναλογίες του εξωτερικού εμπορίου, κλπ., συνδέονται στενά με την οικονομική συγκυρία και, με τη σειρά τους, ασκούν την πιο άμεση επιρροή στην πολιτική. Αυτό από μόνο του αρκεί για να γίνει κατανοητό το πόσο σημαντικό και γόνιμο είναι να παρακολουθήσει κανείς βήμα προς βήμα την ιστορία των πολιτικών κομμάτων, των κρατικών θεσμών, κλπ., σε σχέση με τους κύκλους της οικονομικής ανάπτυξης. Δεν θέλουμε να πούμε καθόλου ότι οι κύκλοι αυτοί εξηγούν **τα πάντα**: αυτό αποκλείεται, για τον απλό λόγο ότι οι ίδιοι οι κύκλοι δεν αποτελούν θεμελιώδη οικονομικά φαινόμενα, αλλά παρεπόμενα. Διεξάγονται πάνω στη βάση της ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων μέσα

από τη μεσολάβηση των σχέσεων της αγοράς. Αλλά οι κύκλοι εξηγούν, ωστόσο, **πολλά πράγματα**, διαμορφώνοντας, μέσα από έναν αυτοματισμένο παλμό, έναν αναγκαίο διαλεκτικό κρίκο μέσα στο μηχανισμό της καπιταλιστικής κοινωνίας. Τα σημεία ρήξης της εμπορικής και βιομηχανικής συγκυρίας μας οδηγούν πιο κοντά στα κρίσιμα σημεία του καμβά της ανάπτυξης των πολιτικών τάσεων, της νομοθεσίας και όλων των μορφών ιδεολογίας. Αλλά ο καπιταλισμός δεν χαρακτηρίζεται μόνο από την περιοδική επανάληψη των κύκλων -αλλιώς αυτό που θα συνέβαινε θα ήταν μια σύνθετη επανάληψη και όχι μια δυναμική ανάπτυξη. Η ουσιαστική διαφορά μεταξύ τους καθορίζεται από ποσοτικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ της κρίσης και της περιόδου άνθισης μέσα σε κάθε δεδομένο κύκλο. Εάν η άνθιση υπερ-αντισταθμίζει κατά πολύ τις καταστρεπτικές επιπτώσεις της προηγούμενης κρίσης, τότε η καπιταλιστική ανάπτυξη πάει μπροστά. Εάν η κρίση που σηματοδοτεί την καταστροφή, ή πάντως τη μείωση, παραγωγικών δυνάμεων ξεπερνάει σε ένταση την αντίστοιχη άνθιση, τότε το αποτέλεσμα είναι μαρasmus στην οικονομία. Τέλος, εάν η κρίση και η άνθιση ισοούνται περίπου σε δύναμη, τότε έχουμε μια προσωρινή ισορροπία στην οικονομία. Να ποιο είναι περίπου το σχήμα σε καθαρή μορφή.

Παρατηρούμε στην ιστορία ότι οι ομογενείς κύκλοι συγκεντρώνονται μαζί σε σειρές. Έχουμε μια ολόκληρη εποχή καπιταλιστικής ανάπτυξη όταν ένας αριθμός από κύκλους χαρακτηρίζονται από σαφώς διακριτές ανθίσεις και από εφήμερες και αδύναμες κρίσεις. Το αποτέλεσμα είναι μια κίνηση καθαρά ανοδική της θεμελιώδους καμπύλης της καπιταλιστικής ανάπτυξης. Εποχές στασιμότητας έχουμε όταν η καμπύλη αυτή, παρόλο που περνάει από κυκλικές διακυμάνσεις, μένει περίπου στο ίδιο επίπεδο για δεκαετίες. Και, τέλος, σε ορισμένες ιστορικές περιόδους, η θεμελιώδης καμπύλη, παρόλο που εξακολουθεί πάντα να γνωρίζει κυκλικές διακυμάνσεις, συνολικά φθίνει, σηματοδοτώντας την παρακμή των παραγωγικών δυνάμεων. Είναι ήδη δυνατόν να διατυπώσει εκ των προτέρων κανείς ότι οι εποχές ενεργητικής ανάπτυξης του καπιταλισμού πρέπει να έχουν χαρακτηριστικά -στην πολιτική, στο δίκαιο, στη φιλοσοφία, στην ποίηση- πολύ διαφορετικά

από τις εποχές οικονομικής στασιμότητας ή παρακμής. Επιπλέον, η μετάβαση από μια εποχή τέτοιου τύπου σε μια εποχή διαφορετικού τύπου πρέπει προφανώς να παράγει τους πιο μεγάλους κλονισμούς στις σχέσεις μεταξύ τάξεων και κράτους.

Στο 3ο Συνέδριο της Κομιντέρν, χρειάστηκε να υπογραμμίσουμε το σημείο αυτό - στο πλαίσιο της πάλης ενάντια στις καθαρά μηχανιστικές αντιλήψεις για την καπιταλιστική αποσύνθεση που παρατηρείται σήμερα. Εάν οι περιοδικές αντικαταστάσεις των «κανονικών» μπουμ με τις «κανονικές» κρίσεις έχουν επιδράσεις σε όλες τις σφαίρες της κοινωνικής ζωής, τότε μια μετάβαση από μια ολόκληρη εποχή άνθισης σε μια ολόκληρη εποχή παρακμής, ή αντιστρόφως, δημιουργεί τους πιο μεγάλους ιστορικούς κλονισμούς. Και δεν είναι δύσκολο να δείχτεί πως σε πολλές περιπτώσεις οι επαναστάσεις και οι πόλεμοι διαπερνούν τα σύνορα μεταξύ δύο διαφορετικών εποχών οικονομικής ανάπτυξης, δηλαδή την τομή ανάμεσα σε δύο διαφορετικά τμήματα της καπιταλιστικής καμπύλης. Το να αναλυθεί η σύγχρονη ιστορία από την οπτική αυτήν είναι πράγματι ένα από τα πιο επαρκή έργα του διαλεκτικού υλισμού.

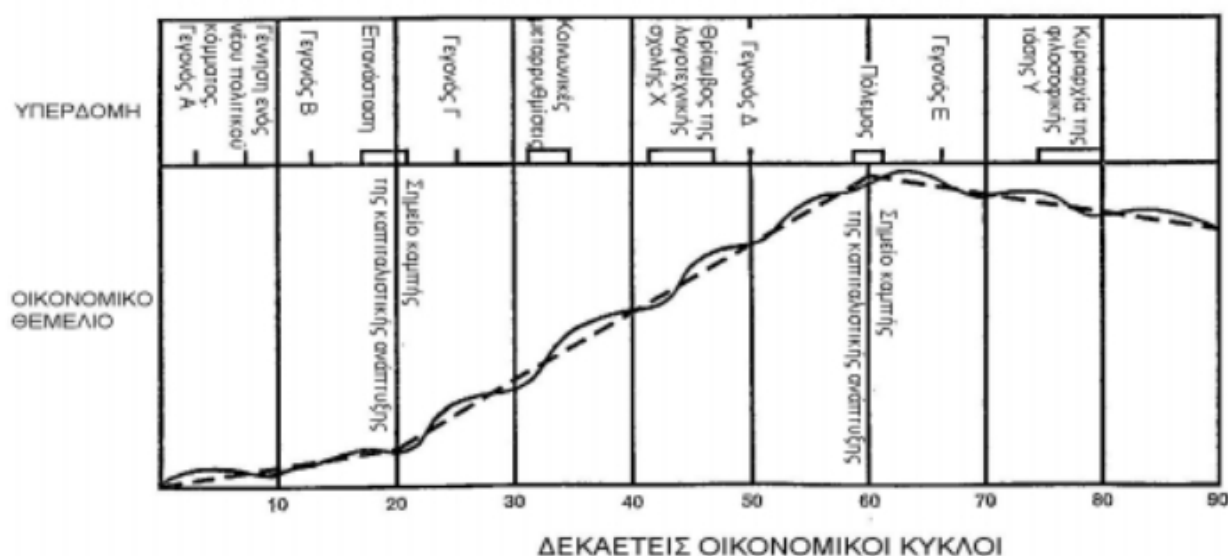
Μετά το Τρίτο Παγκόσμιο Συνέδριο της Κομιντέρν, ο καθηγητής Κοντράτιεφ καταπιάστηκε με το πρόβλημα -αρνούμενος ως συνήθως να αναφερθεί στη διατύπωση του προβλήματος που είχε υιοθετήσει το ίδιο το συνέδριο. Επεχείρησε να επεξεργαστεί, δίπλα στην έννοια του «σύντομου κύκλου», που καλύπτει μια περίοδο δέκα χρόνων, την έννοια ενός μακρόχρονου κύκλου, που καλύπτει περίπου πενήντα χρόνια. Με αυτή την κατασκευή, την στυλιζαρισμένα συμμετρική, ένας μακρόχρονος οικονομικός κύκλος περιέχει περίπου πέντε σύντομους κύκλους. Επιπλέον, οι μισοί από αυτούς έχουν αναπτυξιακό χαρακτήρα, ενώ οι άλλοι μισοί έχουν χαρακτήρα κρίσης, με όλες τις αναγκαίες φάσεις μετάβασης. Ο στατιστικός αυτός καθορισμός των μακρόχρονων κύκλων που επεξεργάστηκε ο Κοντράτιεφ θα έπρεπε να υπαχθεί σε προσεκτική επιβεβαίωση, τόσο για την κάθε χώρα ξεχωριστά όσο και για την παγκόσμια αγορά στο σύνολό της. Είναι ήδη δυνατόν να καταρρίψει κανείς εκ των προτέρων τις προσπάθειες του καθηγητή Κοντρά-

τιεφ να μελετήσει τους μακρόχρονους κύκλους μεταθέτοντας την αυστηρή ρυθμική που βλέπουμε στους σύντομους κύκλους. Είναι τελείως προφανές ότι πρόκειται για μια λαθεμένη γενίκευση μιας τυπικής αναλογίας.

Η περιοδική επανάληψη των σύντομων κύκλων εξαρτάται από την εσωτερική δυναμική των δυνάμεων του καπιταλισμού. Εμφανίζεται παντού και πάντα, από τότε που υπάρχει αγορά. Εάν, αντίθετα, θεωρήσουμε τα μεγάλα τμήματα της καμπύλης της καπιταλιστικής ανάπτυξης (50 χρόνια) που ο καθηγητής Κοντράτιεφ προτείνει κάπως γρήγορα να ονομάσουμε επίσης κύκλους, τότε ο χαρακτήρας τους και η διάρκειά τους καθορίζονται, όχι από το αποτέλεσμα των εσωτερικών δυνάμεων του καπιταλισμού, αλλά από το εξωτερικό περιβάλλον μέσα στο οποίο πραγματοποιείται η καπιταλιστική ανάπτυξη. Η κατάκτηση από τον καπιταλισμό νέων χωρών και ηπειρών, η ανακάλυψη νέων φυσικών πόρων και, με βάση τα δύο αυτά στοιχεία, και γεγονότα «υπερδομικής» τάξης τόσο σημαντικά όσο και πόλεμοι ή επαναστάσεις, όλα αυτά είναι που καθορίζουν το χαρακτήρα και τη διαδοχή ανοδικών, στάσιμων ή παρακμαζουσών εποχών της καπιταλιστικής ανάπτυξης. Προς τα πού θα πρέπει, επομένως, να προσανατολιστεί η έρευνα;

Πρώτα-πρώτα, θα πρέπει να εντοπιστεί η καμπύλη της καπιταλιστικής ανάπτυξης, τόσο στις φάσεις της, την μη περιοδική (θεμελιώδης) και την περιοδική (δευτερεύουσα), καθώς και τα σημεία καμψής τους (ή ρήξης τους), σε σχέση με τις διάφορες χώρες που μας ενδιαφέρουν και σε σχέση με την παγκόσμια αγορά στο σύνολό της. Αυτό είναι το πρώτο τμήμα του έργου. Όταν θα έχουμε χαράξει την καμπύλη (η μέθοδος για να γίνει αυτό είναι, βεβαίως, από μόνο του ένα ειδικό πρόβλημα και με κανέναν τρόπο απλό, αλλά ανήκει στο χώρο της τεχνικής της οικονομικής στατιστικής), τότε μπορούμε να την χωρίσουμε σε περιόδους, που θα εξαρτώνται από την κλίση (αρνητική ή θετική) σε σχέση με ένα σύστημα αξόνων σε ένα γράφημα. Με τον τρόπο αυτόν, θα έχουμε ένα περιγραφικό σχήμα της καπιταλιστικής ανάπτυξης, δηλαδή το χαρακτηρισμό «της ίδιας της βάσης όλων των γεγονότων για εξέταση» (Ενγκελς). Σύμφωνα με

ΚΑΜΠΥΛΗ ΤΗΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

την πραγματικότητα και τις λεπτομέρειες της έρευνας, μπορεί να χρειαστούμε διάφορα τέτοια σχήματα: ένα για τη γεωργία, ένα άλλο για τη βαριά βιομηχανία, κλπ. Το σχήμα αυτό, σαν αφηγηρία, πρέπει κατόπιν να συγχρονιστεί με τα πολιτικά γεγονότα (με την πιο πλατιά έννοια του όρου) και μπορούμε τότε να ψάξουμε όχι μόνο την αντιστοιχία -ή, για να είμαστε πιο προσεκτικοί, τις διαπλοκές ανάμεσα στις εποχές της κοινωνικής ζωής που διαγράφονται με σαφήνεια και στα τμήματα της καμπύλης της καπιταλιστικής ανάπτυξης που διαγράφονται επίσης με σαφήνεια-, αλλά και τις άμεσες υπόγειες ωθήσεις από τις οποίες ξεκινούν τα γεγονότα. Με τη μέθοδο αυτήν, δεν είναι προφανώς δύσκολο να πέσει κανείς στον πιο χυδαίο σχηματισμό και, κυρίως, να αγνοήσει τη σκληρή εσωτερική εξάρτηση και τη σύζευξη ιδεολογικών φαινομένων -για να ξεχάσει το γεγονός ότι η οικονομία είναι αποφασιστική μόνο **σε τελευταία ανάλυση**. Δεν λείπουν τα γελοιογραφικά πορίσματα από τη μαρξιστική μέθοδο! Αλλά, εξαιτίας αυτού, το να αρνηθεί κανείς να προχωρήσει στη διατύπωση του ζητήματος έτσι όπως αναφέραμε πιο πάνω («μυρίζει οικονομισμό») σημαίνει ότι εγκαταλείπει τελείως την κατανόηση της ουσίας του μαρξισμού, που ψάχνει τις αιτίες των αλλαγών της κοινωνικής υπερδομής μέσα στις αλλαγές των οικονομικών θεμελίων και πουθενά αλλού.

Και, με τον κίνδυνο να προσελκύσουμε τις θεωρητικές κατακεραυνώσεις των αντιπάλων του «οικονομισμού» (αλλά και με μια

πρόθεση να προκαλέσουμε κάπως την αγανάκτησή τους), παρουσιάζουμε εδώ ένα σχηματικό γράφημα, που περιγράφει αυθαίρετα μια καμπύλη καπιταλιστικής ανάπτυξης σε μια περίοδο 90 χρόνων, σύμφωνα με τη μέθοδο που αναφέραμε. Η γενική κατεύθυνση της καμπύλης καθορίζεται από το χαρακτήρα των τμηματικών συγκυριακών καμπυλών που την αποτελούν. Στο σχήμα μας, τρεις περίοδοι διακρίνονται σαφώς:

- 20 χρόνια πολύ βαθμιαίας καπιταλιστικής ανάπτυξης (τμήμα ΑΒ).
- 40 χρόνια ενεργητικής επέκτασης (τμήμα ΒΔ).
- 30 χρόνια παρατεταμένης κρίσης και μαρasmus (τμήμα Ε-).

Εάν εισάγουμε στο διάγραμμα αυτό τα πιο σημαντικά γεγονότα για την κάθε αντίστοιχη περίοδο, τότε η περιγραφική παράθεση των κύριων πολιτικών γεγονότων και των διακυμάνσεων της καμπύλης αρκεί από μόνη της για να δείξει ότι πρόκειται για ανεκτίμητα αφηγηρικά σημεία για ιστορικές υλιστικές έρευνες. Ο παραλληλισμός μεταξύ πολιτικών γεγονότων και οικονομικών αλλαγών είναι, ασφαλώς, πολύ σχετικός. Η «υπερδομή» καταγράφει και αντικατοπτρίζει τους νέους σχηματισμούς της οικονομικής σφαίρας μόνο με αρκετή χρονική καθυστέρηση. Είναι ένας γενικός νόμος. Αλλά ο νόμος αυτός πρέπει να ειδοωθεί απογυμνωμένα μέσα από μια συγκεκριμένη έρευνα των σύνθετων αυτών σχέσεων, των οποίων εδώ δίνουμε απλώς ένα σχήμα.

Στην εισήγηση στο 3ο Παγκόσμιο Συ-

νέδριο απεικονίσαμε την ιδέα μας με ορισμένα ιστορικά παραδείγματα που πήραμε από την περίοδο της επανάστασης του 1848, την περίοδο της πρώτης ρώσικης επανάστασης (1905) και από την περίοδο που περνάμε σήμερα (1920-1921). Παραπέμπουμε τον αναγνώστη σε αυτά τα παραδείγματα. Δεν προσφέρουν τίποτα το ολοκληρωμένο, αλλά χαρακτηρίζουν αρκετά καλά την εξαιρετική σημασία της προσέγγισης που προτείνουμε, κυρίως στο να κατανοήσουμε τα πιο κρίσιμα άλματα της ιστορίας: τους πολέμους και τις επαναστάσεις. Εάν σε αυτό το γράμμα χρησιμοποιούμε ένα τελείως αυθαίρετο περιγραφικό σχήμα, χωρίς να ψάξουμε να το βασίσουμε σε μια πραγματική περίοδο της ιστορίας, αυτό το κάνουμε γιατί ένα τέτοιο εγχείρημα θα έμοιαζε πολύ με μια απερίσκεπτη προεξόφληση των αποτελεσμάτων μιας σύνθετης και προσεγμένης έρευνας που μένει ακόμα να γίνει.

Σήμερα, εξακολουθεί να είναι αδύνατον να προβλέψουμε ακριβώς ποια τμήματα του χώρου της ιστορίας θα διευκρινιστούν και ποιες διευκρινίσεις θα δοθούν μέσα από μια υλιστική έρευνα που θα διέθετε μια πιο συγκεκριμένη μελέτη της καμπύλης της καπιταλιστικής ανάπτυξης και των αλληλεπιδράσεων αυτής με όλες τις πλευρές της κοινωνικής ζωής. Τα συμπεράσματα που θα μπορούσαμε να έχουμε με αυτόν τον τρόπο δεν μπορούν να καθοριστούν παρά μόνο σαν αποτέλεσμα μιας τέτοιας έρευνας, που πρέπει να είναι πιο συστηματική, πιο τακτική απ' όλες τις ιστορικές υλιστικές προσπάθειες που έχουν γίνει ως τώρα.

Σε κάθε περίπτωση, μια τέτοια προσέγγιση της σύγχρονης ιστορίας υπόσχεται να εμπλουτίσει τη θεωρία του ιστορικού υλισμού με πολύ πιο πολύτιμες συμβολές από την εξαιρετικά αμφίβολη ταχυδακτυλουργία με έννοιες και όρους της διαλεκτικής μεθόδου που έχει μεταφέρει, στην πένα ορισμένων από τους μαρξιστές μας, τις μεθόδους του φORMALISMOU στο χώρο της υλιστικής διαλεκτικής και έχει οδηγήσει τη δουλειά τους στο να διατυπώνουν ορισμούς και ταξινομήσεις και να χωρίζουν κενές αφαιρέσεις σε άλλα τόσα τμήματα εξίσου κενά. Η ταχυδακτυλουργία αυτή έχει, με λίγα λόγια, παραποιήσει το μαρξισμό με τις αδιάντροπα περίτεχνες μεθόδους των καντιανών επιγόνων. Είναι πολύ

γελοίο, βέβαια, να ακονίζει κανείς συνεχώς ένα εργαλείο, έως ότου φάει τελείως το χάλυβα του μαρξισμού, όταν το καθήκον είναι να χρησιμοποιήσει το εργαλείο του για να δουλέψει το ακατέργαστο υλικό!

Κατά τη γνώμη μας, το θέμα αυτό μπορεί να προσφέρει υλικό για μια από τις πιο γόνιμες εργασίες των μαρξιστικών μας σεμιναρίων ιστορικού υλισμού. Ανεξάρτητες έρευνες που στο πλαίσιο αυτό θα έριχναν ασφαλώς νέο φως ή τουλάχιστον θα φώτιζαν ακόμα περισσότερο τα μεμονωμένα ιστορικά γεγονότα και ολόκληρες εποχές. Τέλος, η ίδια η συνήθεια να σκέφτεται κανείς σε όρους των προαναφερόμενων κατηγοριών θα διευκόλυνε πολύ τον πολιτικό προσανατολισμό σήμερα, που περνούμε μια εποχή η οποία αποκαλύπτει περισσότερο καθαρά από ποτέ τη σχέση μεταξύ καπιταλιστικής οικονομίας, που έχει φτάσει σε σημείο κορεσμού, και καπιταλιστικής πολιτικής, που έχει γίνει τελείως αχαλίωτη.

Υποσχέθηκα, εδώ και πολύ καιρό, να αναπτύξω το θέμα αυτό για την *Viestnik Sotsialisticheskoi Akademii*. Έως σήμερα, οι περιστάσεις με εμπόδισαν να κρατήσω την υπόσχεσή μου αυτήν. Δεν είμαι σίγουρος ότι θα μπορέσω να την ολοκληρώσω σε σύντομο χρονικό διάστημα. Για αυτό αρκούμε για την ώρα στην επιστολή μου αυτήν.

21 Απριλίου 1923

Λέον Τρότσκι

«Η Καμπύλη της Καπιταλιστικής Ανάπτυξης», με τον υπότιτλο «Γράμμα στους εκδότες στη θέση του υποσχεμένου άρθρου» προς τη σύνταξη του Viestnik Sotsialisticheskoi Akademii, με ημερομηνία 21 Απριλίου 1923, δημοσιεύτηκε στο τετράδιο αρ.4, Απρίλιος-Ιούλιος. Στα αγγλικά αναδημοσιεύτηκε στο περιοδικό IV International το Μάιο του 1941 και στα γαλλικά στο Critiques de l'Economie Politique, αρ.20, Απρίλιος-Ιούνιος 1975. [Μετάφραση στα ελληνικά: Τάσος Αναστασιάδης]

Η νίκη του PT εκπλήσσει τη δεξιά

των Heloisa Helena & Beto Bastos*

Το κόκκινο κύμα επιβεβαιώθηκε. Τα εκλογικά αποτελέσματα για το Κόμμα των Εργαζομένων (PT) στις δημοτικές εκλογές της Βραζιλίας, στις 30 Οκτωβρίου 2000, ήταν θετικά σε βορά και νότο της χώρας. Η δύναμη του PT ως αντιπολίτευση (σε εθνικό επίπεδο) στον πρόεδρο Φερνάντο Ενρίκε Καρντόσο (FHC) εξέπληξε τη Δεξιά και δημιούργησε νέο κλίμα για τους προεδρικές εκλογές του 2002.

Νίκη σε έξι πρωτεύουσες, επανεκλογή στο Πόρτο Αλέγκρε και στο Μπελέμ, νίκες σε δύο πρωτεύουσες στα βορειοανατολικά (Ρεσίφε και Αρακατζού), μια εκ των οποίων από τον πρώτο γύρο. Νίκη σε σημαντικές πόλεις, όπως την Πελοτας. (Ρίο Γκράντε Ντο Σουλ), Βιτόρια ντα Κονκουίστα (Μπαΐα), Ιμπερατρίζ (Μαρανάο), Γκοβερναδόρ Βαλοδάρες (Μίνας Γκεράις) και Κρικιούμα (Σάντα Καταρίνα) επανεκλογή στην Κασίας ντο Σουλ (Ρίο Γκράντε ντο Σουλ) και Σαντο Αντρε (Σάο Πάολο).

Το PT είχε κερδίσει 105 δημαρχίες το 1996. Σε αυτές τις εκλογές κέρδισε 187, δηλαδή αύξηση 78%. Από τους 5.500 δήμους της Βραζιλίας, ένα 3% διοικείται τώρα από το PT. Αλλά οι δήμοι αυτοί συγκεντρώνουν σχεδόν 25 εκατομμύρια κατοίκους, δηλ. κυβερνούμε ένα 15% του βραζιλιάνικου πληθυσμού. Από τις 62 μεγαλύτερες πόλεις της Βραζιλίας, το PT πήρε το 27%. Το 1996 είχε πάρει τη δημαρχία μόνο σε πέντε από αυτές τις πόλεις, δηλ. η αύξηση ήταν 240%. Αυτές οι 62 πόλεις, που περιλαμβάνουν τις 26 πολιτειακές πρωτεύουσες, αντιπροσωπεύουν γύρω στο 40% του βραζιλιάνικου εκλογικού σώματος. Σ' αυτές τις πόλεις η ψήφος για το PT αυξήθηκε από 3.593.540 το 1996 σε 7.838.465 σε ψήφους το 2000, δηλ. αύξηση 118%. Τα άλλα κόμματα σ' αυτές τις πόλεις πήραν σε ψήφους: 4.469.463 το PSDB, 3.846.226 το PFL και 2.492.293 το PMDB(1).

Οι πολιτείες στις οποίες κέρδισε τις περισσότερες δημαρχίες το PT ήταν το Σάο Πάολο με 38, το Ρίο Γκράντε ντο Σουλ με 35, και το Μίνας Γκεράις με 34. Στη Σάντα Καταρίνα το PT κέρδισε σε 13 δήμους, εκ των οποίων οι πέντε σημαντικές πόλεις της ενδοχώρας: Κονκόρντια, Κρικιούμα, Ρίο ντο Σουλ, Τσαπέκο και Μπλουμενάου. Στο Μάτο Γκρόσο ντο Σουλ (όπου είμαστε στην πολιτειακή κυβέρνηση) το PT ελέγχει τώρα 11 δήμους, από έναν που ήλεγχε, και εκεί είχαμε τη μεγαλύτερη αύξηση σε ποσοστά. Και στο Ακρε (όπου επίσης είμαστε στην πολιτειακή κυβέρνηση) το PT κέρδισε 7 δημαρχίες, ένα 32% του συνόλου.

Επέκταση

Η εκλογική επέκταση του PT εκφράστηκε επίσης σε πόλεις όπου δεν κερδίσαμε. Ηρθαμε δεύτεροι με μεγάλο αριθμό ψήφων στο Σαλβαδόρ (Μπαΐα), Τερεσίνα (Πιάουι) και Οσάσκο (Σάο Πάολο). Παρά τις διαιρέσεις στο εσωτερικό του PT και την αμφιλεγόμενη υποψηφιότητα της Μπενεντίτα Ντα Σίλβα, χάσαμε το δεύτερο γύρο στο Ρίο ντε Τζανέιρο μόνο για 15.000 ψήφους.

Από τους 16 δήμους, όπου το PT έφθασε στο β' γύρο ως πρώτο κόμμα, κερδίσαμε στους 13. Με το PCdoB(2) κερδίσαμε στην Ολίντα (Περναμπούκο) και χάσαμε στη Φορταλέζα (Κεαρά), παρ' όλ' αυτά στη Φορταλέζα εμποδίσαμε τον Κίρο Γκόμες να φθάσει στο β' γύρο. Στο Μπέλο Ορίζοντε εκλέξαμε τον αντιδήμαρχο σε συνεργασία με το PSB(3),

νικώντας το PSDB στη μοναδική πρωτεύουσα όπου το κόμμα του FHC πήγε στο β' γύρο. Επίσης, με το PDT κερδίσαμε το δήμο του Νιτερόι (Ρίο ντε Τζανέιρο), νικώντας τον κυβερνήτη Γκαροτίνιο που είχε υποστηρίξει την υποψηφιότητα του Ντα Ρέντε Γκλόμπο ενάντια στον υποψήφιο του PDT.

Συνολικά, αυξήσαμε κατά 38% τον αριθμό των δημοτικών συμβούλων του PT, από 1.800 το 1996, σε 2.485. Το PT δεν πήρε καμία δημαρχία στις πολιτείες Αμάπα, Αλαγκόας, Αμαζόνας, Ροράμα και Εσπρίτο Σάντο.

Πρέπει να σημειωθεί επίσης ένα αρνητικό στοιχείο, η ήττα του PT σε 49 πόλεις, όπου είχε κυβερνήσει, κυρίως μικροί δήμοι με λιγότερους από 50.000 ψηφοφόρους. Η ήττα αυτή μπορεί να αποδοθεί στην έλλειψη προβολής του έργου μας σ' αυτούς τους δήμους και κυρίως από την ενότητα της τοπικής Δεξιάς ενάντια στους υποψηφίους μας. Αποτελεί όμως σοβαρό θέμα προβληματισμού για το PT. Στο Ρίο Γκράντε ντο Σουλ η πολιτική πόλωση συνεχίζεται, το PT κέρδισε τις περισσότερες ψήφους και πήρε σημαντικές πόλεις, όπως το Μπεζε, Σάντα Μαρία και Πελότας, αλλά χάσαμε 15 πόλεις όπου είχαμε κυβερνήσει.

Στην πολιτεία Μίνας χάσαμε επίσης 15 πόλεις που ελέγχαμε, αποτέλεσμα ασφαλώς των εσωκομματικών διαιρέσεων, αλλά και των «ζιγκ-ζαγκ» σε σχέση με την κυβέρνηση Ιταμόρ(5). Στο Ρίο ντε Τζανέιρο η διαίρεση του κόμματος και το πηγαινέλα στην ηγεσία του PDT και την κυβέρνηση Γκαροτίνιο, οδήγησε σε παταγώδη αποτυχία. Χάσαμε το Ανγκρα ντο Ρέις και τη Μπάρα Μάνσα. Η υποταγή του PT σε αμφιλεγόμενα και ακαθόριστα σχέδια μάλλον συνέβαλε σ' αυτό.

Πολιτικοί αναλυτές της Δεξιάς είχαν προβλέψει ότι αυτές οι εκλογές θα κυριαρχούνταν από δημοτικά ζητήματα, ότι η ψήφος θα καθοριζόταν αποκλειστικά από τις προτάσεις σε σχέση με την τοπική διοίκηση. Αυτή η απλοϊκή ανάλυση έκρυβε το φόβο για τον πανεθνικό χαρακτήρα της εκστρατείας, το φόβο για ταύτιση των υποψηφίων που υποστήριζαν την ομοσπονδιακή κυβέρνηση με τον πρόεδρο FHC, τον πρόεδρο της ύφεσης, της ανεργίας και της απελπισίας.

Αυτό το είδος της ανάλυσης υιοθετήθηκε πολλές φορές από ηγέτες του PT που βιάστηκαν να συμπεράνουν πως η σημασία των εκλογών θα ήταν αποκλειστικά τοπική.

Κενότητα

Το άμεσο αποτέλεσμα αυτής της θεώρησης ήταν να «ξεχαστεί» η κόκκινη σημαία, το άστρο του PT, μια απουσία κριτικής και αντιπαράθεσης. Ενα είδος εκστρατείας που δεν ταίριαζε με την αγωνιστική παράδοση του PT, και ακόμη χειρότερα, δεν ήταν αυτό που περίμεναν οι περισσότεροι Βραζιλιάνοι.

Στην πραγματικότητα, η επιτυχία του PT πηγάζει από διάφορους παράγοντες. Οι προτάσεις του PT αντιπροσώπευαν ένα πακέτο συγκεκριμένων μέτρων που σε κάποιες περιοχές

είχαν ήδη δοκιμαστεί με επιτυχία. Το PT παρουσίασε τον εαυτό του ως ικανό να κυβερνήσει και να πειραματιστεί, αδυνατίζοντας την κριτική των αντιπάλων μας ενάντια σε όσους υποψηφίους μας δεν είχαν ποτέ κυβερνήσει σε δήμους.

Το ζήτημα της διαφθοράς και της ηθικής ήταν άλλος βασικός παράγοντας. Μεταξύ των επιθυμητών χαρακτηριστικών για το μέλλοντα δήμαρχο, βασικότερο ήταν η ειλικρίνεια. Εγινε κατανοητό (σε απροσδόκητο βαθμό) πως η διαφθορά μειώνει τους πόρους για επένδυση στην κοινωνία. Τα πολυάριθμα σκάνδαλα όπου εμπλέκονταν δήμαρχοι και δημοτικοί σύμβουλοι, ιδίως στο Σάο Πάολο, έχουν δώσει μια διάσταση εθνική στο πρόβλημα αυτό.

Σ' αυτούς τους παράγοντες προστέθηκε και ένα στοιχείο ξεσηκωμού ενάντια στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση, και αυτό μπορεί να εξηγήσει τη νίκη του PT. Δίχως αυτό το στοιχείο, θα ήταν αδύνατο να κατανοηθεί το εκλογικό αποτέλεσμα, και μια ανάλυση περιπτώσιολογική, σε τοπικό επίπεδο, θα οδηγούσε σε λάθος συμπεράσματα.

Νίκη σε εθνικό επίπεδο

Η νίκη του PT έγινε σε εθνικό επίπεδο. Η ψήφος για το PT ήταν μια ψήφος για την ικανότητά του να κυβερνήσει, για την ειλικρίνεια, αλλά και μια ψήφος για αντιπολίτευση, μια συνειδητή απόφαση υπέρ της αλλαγής. Σε γενικές γραμμές, όπου το PT διεκδίκησε την ψήφο με ενθουσιασμό, υπερέφανο για τις κόκκινες σημαίες και το αστέρι του, κέρδισε. Στις περιοχές όπου καμουφλάρησε τον εαυτό του, ή μίλησε με χλιαρά λόγια, έχασε.

Μπορεί να πει κανείς ότι η νίκη του PT ήταν καρπός της ανταγωνιστικότητας και της αντιπολίτευσης που έχτισε το PT τα τελευταία χρόνια. Υπήρχε ανάγκη για ριζική αλλαγή, και το PT συμβόλισε αυτή την επιθυμία για την πλειοψηφία του πληθυσμού. Γενικά, εκεί όπου κερδίσαμε, ήταν όπου συνεργαστήκαμε με τα κόμματα της Αριστεράς.

Οι δημοτικοί ηγέτες του PT που συνεργάστηκαν με το PSDB και το PMDB, από μια θέση υποταγής, (με το PT να παίρνει ένα ρόλο ασήμαντο) δεν αποκόμισαν εντυπωσιακά αποτελέσματα. Στο Γκοβερναδόρ Βαλαδάρες (Μίνας Γκεράς), με την υποστήριξη της πολιτειακής ηγεσίας, προτάθηκε συνεργασία με το PFL, με το σκεπτικό ότι αλλιώς το PT θα έχανε. Η εθνική εκτελεστική επιτροπή έθεσε βέτο σε αυτή τη συνεργασία, το PT κατέβηκε με δική του λίστα και κέρδισε. Δυστυχώς σε κάποιες περιοχές, συνεργασίες αυτού του τύπου έγιναν χωρίς να πληροφορηθούν τα κεντρικά όργανα του PT.

Το PT έχει μπροστά του ένα σημαντικό στόχο, να δημιουργήσει ένα κοινωνικό και πολιτικό «μπλοκ», ικανό να κερδίσει τις επόμενες προεδρικές εκλογές. Μια τέτοια νίκη απαιτεί προετοιμασία, συγκεκριμένους στόχους, πολιτικό πρόγραμμα και ηγεσία που επιθυμεί τη νίκη.

Ενάντια σε όσους ακολουθούν τις συνταγές του ΔΝΤ, του ΠΟΕ και της Παγκόσμιας Τράπεζας, η δημοκρατική και λαϊκή αντιπολίτευση αυτών που πιστεύουν ότι μπορεί να υπάρξει ένας άλλος κόσμος, είναι εφικτός.

Η πολιτική δύναμη που οργανώνουμε βασίζεται πρωταρχικά στους αγώνες και τις κινητοποιήσεις του λαού μας. Αλλά μπορεί να γίνει ηγεμονική δύναμη μονάχα μέσω της πολιτικής αντιπαράθεσης και εκεί το PT είναι το κυριότερο και πολυτιμότερο όργανο.

Στις δημοτικές εκλογές η κατάχρηση της οικονομικής ισχύος, η χρησιμοποίηση δημόσιων αγαθών για ατομικό κέρδος, το μονοπώλιο στα ΜΜΕ και η χειραγώγηση μέσω των δημοσκοπήσεων, δημιούργησαν μια ατμόσφαιρα που ήταν πολύ δυσμενής για το PT και τα άλλα δημοκρατικά και λαϊκά κόμματα. Αυτό το ατελές πορτρέτο δημοκρατίας συμπληρώθηκε από αμέτρητα κόμματα χωρίς πολιτικό πρόγραμμα, που εξέφραζαν απλώς μικρά ιδιωτικά συμφέροντα.

Επείγον

Αποτελεί επείγον καθήκον για το PT και τα συνεργαζόμενα κόμματα να ξεκινήσουν εθνικό διάλογο με νομοθετικές προτάσεις για πολιτική αλλαγή: για να θεσμοθετηθεί η δημόσια χρηματοδότηση των εκλογικών εκστρατειών, να απαγορευθεί η επανεκλογή και να καθιερωθεί η κομματική πίστη. Είναι επίσης απαραίτητη να ελεγχθεί η μεροληπτική χρήση των δημοσκοπήσεων και των ΜΜΕ. Αλλά αυτά τα μέτρα για τη βελτίωση της εκλογικής διαδικασίας δεν επαρκούν για να καθιερωθεί η δημοκρατική συνείδηση στα τεράστια κοινωνικά τμήματα που το PT θέλει να αντιπροσωπεύει. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσω της ενεργού πολιτικής συμμετοχής εκατομμυρίων για να κατακτήσουν το στάτους του πολίτη και να σπάσουν τις αλυσίδες της φτώχειας και της περιθωριοποίησης που τους δένουν με συστήματα υποτέλειας. Μέσα από τους θεσμούς της τοπικής αυτοδιοίκησης το PT έχει ενεργοποιήσει τη λαϊκή συμμετοχή. Ο συμμετοχικός προϋπολογισμός, και άλλες πρωτοβουλίες είναι σχολεία πολιτικοποίησης και δημοκρατικοποίησης.

*** Η Ελόιζα Ελένα είναι γερουσιάστρια στην πολιτεία του Αλαγκόας και μέλος της Εθνικής Εκτελεστικής Επιτροπής του PT. Ο Μπέτο Μπάστος είναι σύμβουλος της Εθνικής Γραμματείας για την πολιτική εκπαίδευση του PT. Το άρθρο αυτό εμφανίστηκε στο «El Tempo», εκδιδόμενο από την τάση «Σοσιαλιστική Δημοκρατία» του PT, η οποία αποτελείται από συμπαθούντες της 4ης Διεθνούς στη Βραζιλία. Αναδημοσιεύεται στο Σπάρτακο από το International Viewpoint. [Απόδοση στα ελληνικά: Ελία Φραντζολά]**

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Το SDSB (Κόμμα της Βραζιλιάνικης Σοσιαλδημοκρατίας), με σοσιαλφιλελεύθερο προσανατολισμό, είναι το κόμμα του νυν προέδρου Φερνάντο Ενρίκε Καρδόσο (γνωστού ως «FHC»). Το PFL (Κόμμα του Φιλελεύθερου Μετώπου), που προήλθε από το παλιό κόμμα της στρατιωτικής δικτατορίας, είναι το κύριο στήριγμα του FHC, πέρα από το PSDB. Το PMDB (Κόμμα του Βραζιλιάνικου Δημοκρατικού Κινήματος) έχει τις αρχές του στη νόμιμη αντιπολίτευση στη διάρκεια της δικτατορίας. Υποστηρίζει τον FHC και συμμετέχει στην κυβέρνησή του.
2. PC do B (Κομμουνιστικό Κόμμα Βραζιλίας), πρώην μαοϊκό, πρώην φιλοαλβανικό, σιγά-σιγά απομακρύνεται από το σταλινισμό. Υποστήριξε την υποψηφιότητα «Λούλα» στις προεδρικές εκλογές του 1989, 1994 και 1998.
3. PSB (Βραζιλιάνικο Σοσιαλιστικό Κόμμα), ένα μικρό κόμμα με προφίλ αριστερό σοσιαλδημοκρατικό. Υποστήριξε επίσης τον «Λούλα» το 1989, 1994 και 1998 στις προεδρικές εκλογές.
4. PDT (Δημοκρατικό Εργατικό Κόμμα), λαϊκίστικο κεντροαριστερό κόμμα, ηγέτης του ο Λεονέλ Μπριζόλα, ανήκει στη Σοσιαλιστική Διεθνή.
5. Ιταμάρ Φράνκο, αντιπρόεδρος εκλεγείς με τον Φερνάντο Κολόρ ντε Μέλο το 1990, και μετά πρόεδρος (1992-5), μετά την πτώση του μέντορά του. Εκλέχθηκε κυβερνήτης της πολιτείας του Μίνας Γκεράς το 1998.